

Homosexualita a rodičovství v současné společnosti

Bc. Pavla Minxová

Diplomová práce
2012

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Fakulta humanitních studií

Ústav pedagogických věd

akademický rok: 2011/2012

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: Bc. Pavla MINXOVÁ

Osobní číslo: H10678

Studijní program: N 7507 Specializace v pedagogice

Studijní obor: Sociální pedagogika

Téma práce: Homosexualita a rodičovství v současné společnosti

Zásady pro vypracování:

Zpracování rešerše a studium odborné literatury.

Vymezení pojmů a teoretických východisek z oblasti homosexuality a rodičovství.

Příprava metodiky výzkumné části.

Realizace kvantitativního výzkumu.

Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.

Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Rozsah diplomové práce:

Rozsah příloh:

Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

BRZEK, Antonín et al. Třetí pohlaví? Praha: Scientia Medica, 1992. 124 s. ISBN 80-85526-03-4.

FAFEJTA, Martin. Úvod do sociologie pohlaví a sexuality. Věrovany: Nakladatelství Jan Piszkiwicz, 2004. 159 s. ISBN 80-86768-06-6.

CHRÁSKA, Miroslav. Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu. Praha: Grada Publishing, 2007. 265 s. ISBN 978-80-247-1369-4.

JANOŠOVÁ, Pavlína. Homosexualita v názorech současné společnosti. Praha: Karolinum, 2000. 218 s. ISBN 80-7184-954-5.

MACH, Petr [ed.]. Registrace partnerství: Pokrok, nebo nezodpovědné riziko? Praha: Centrum pro ekonomiku a politiku, 2006. 87 s. ISBN 80-86547-51-5.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Jarmila Šťastná

Ústav pedagogických věd

Datum zadání diplomové práce:

30. listopadu 2011

Termín odevzdání diplomové práce:

27. dubna 2012

Ve Zlíně dne 17. ledna 2012

doc. Ing. Anežka Lengalová, Ph.D.
děkanka

Mgr. Jakub Hladík, Ph.D.
ředitel ústavu

PROHLÁŠENÍ AUTORA DIPLOMOVÉ PRÁCE

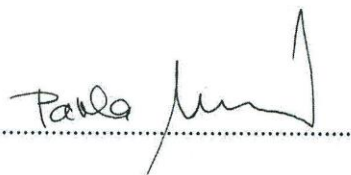
Beru na vědomí, že

- odevzdáním diplomové práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že diplomová práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užít své dílo – diplomovou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování diplomové práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky diplomové práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze diplomové práce jsou totožné;
- na diplomové práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

Ve Zlíně 16.4.2012

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací;

(1) Vysoká škola nevydělčně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacího zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užit či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Diplomová práce se zabývá homosexualitou a rodičovstvím v naší společnosti. Teoretická část je pojata jako vhled do dané problematiky, je zde vysvětlena homosexualita a pojmy s ní související, příčiny vzniku homosexuality a některé právní úpravy. Další část je věnována rodině, jejímu významu jak pro dítě, tak i pro dospělého jedince. Poslední, stěžejní kapitola se zabývá homoparentalitou, jejími možnostmi a cestami. Pozornost je také věnována tomu, jaké dopady má výchova homosexuálním jedincem či párem na dítě. Praktická část se zabývá srovnáním názorů homosexuálů a heterosexuálů na homoparentalitu. Tento výzkum se uskutečnil pomocí dotazníkového šetření. Cílem práce je zjistit názory jak homosexuálů, tak i heterosexuálů na rodičovství stejnopohlavních párů.

Klíčová slova: Homosexualita, rodina, rodičovství, homoparentalita

ABSTRACT

The diploma thesis deals with the topic of homosexuality and parenthood in our society. The theoretical part provides insight into the issue, explaining homosexuality and related terms, causes of homosexuality and selected aspects of the legal framework. The following part concerns family and its importance for the child and for the adult. The key chapter deals with homoparentality, its possibilities and ways. Attention is paid to the impacts on a child of upbringing by a homosexual person or couple. The practical part of the thesis brings comparison of attitudes and opinions of homosexuals and heterosexuals about homoparentality, based upon outcomes of a questionnaire survey. The aim of the thesis is to examine opinions of both homosexual and heterosexual persons about parenthood of same-sex couples.

Keywords: Homosexuality, family, parenting, homoparenting

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala paní Mgr. Jarmile Šťastné za cenné rady a připomínky a také za čas strávený vedením mé diplomové práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD	11
I TEORETICKÁ ČÁST	13
1 HOMOSEXUALITA.....	14
1.1 ZÁKLADNÍ POJMY	14
1.1.1 Definice homosexuality	14
1.1.2 Homosexuální orientace a homosexuální chování	15
1.1.3 Egodystonní a egosyntonní forma homosexuality	15
1.1.4 Coming out.....	15
1.1.5 Feminní mužská homosexualita a maskulinní ženská homosexualita.....	16
1.1.6 Homofobie	17
1.2 VZNIK HOMOSEXUALITY	17
1.2.1 Biologická podmíněnost	17
1.2.2 Vlivy prostředí a výchovy.....	18
1.2.3 Kombinace více vlivů	19
1.3 HOMOSEXUALITA A ZÁKONY V ČESKÉ REPUBLICE.....	19
1.3.1 Registrované partnerství	20
1.3.2 Registrované partnerství a děti.....	20
1.4 DÍLČÍ ZÁVĚR	21
2 RODINA A RODIČOVSTVÍ.....	23
2.1 RODINA	23
2.1.1 Funkce rodiny.....	24
2.1.2 Poruchy rodiny	24
2.1.3 Znaky současné rodiny	26
2.2 VLIV RODINY NA UTVÁŘENÍ OSOBNOSTI DÍTĚTE.....	28
2.3 POTŘEBA PARTNERSTVÍ A RODIČOVSTVÍ.....	29
2.4 DÍLČÍ ZÁVĚR	30
3 HOMOPARENTALITA	32
3.1 HOMOPARENTÁLNÍ RODINA	33
3.2 GAY A LESBICKÉ RODIČOVSTVÍ.....	33
3.2.1 Lesbické mateřství.....	34
3.2.2 Gay otcovství.....	35
3.3 CESTY K HOMOPARENTALITĚ.....	36
3.3.1 Dítě z předchozího heterosexuálního vztahu	36
3.3.2 Adopce	37
3.3.3 Pěstounská péče.....	38
3.3.4 Asistovaná reprodukce.....	38
3.3.5 Institut náhradního mateřství.....	39
3.3.6 Jiné možnosti.....	39
3.4 DOPADY NA DÍTĚ.....	40
3.4.1 Výzkumy.....	40
3.4.2 Závěry z výzkumů	42

3.5	DÍLČÍ ZÁVĚR	45
II	PRAKTICKÁ ČÁST	47
4	METODIKA VÝZKUMU.....	48
4.1	VÝZKUMNÝ PROBLÉM	48
4.2	CÍLE VÝZKUMU A VÝZKUMNÉ OTÁZKY	49
4.2.1	Hlavní cíl výzkumu	49
4.2.2	Dílčí cíle výzkumu.....	49
4.2.3	Výzkumné otázky a věcné hypotézy	49
4.3	VOLBA ORIENTACE VÝZKUMU	51
4.4	VÝZKUMNÁ METODA.....	51
4.4.1	Předvýzkum.....	52
4.5	VÝZKUMNÝ VZOREK A ZPŮSOB VÝBĚRU.....	52
4.6	PRŮBĚH SBĚRU DAT.....	53
4.7	ZPŮSOB ZPRACOVÁNÍ DAT	54
5	ANALÝZA A INTERPRETACE DAT	55
5.1	SOCIODEMOGRAFICKÉ OTÁZKY	55
5.1.1	Pohlaví respondentů	55
5.1.2	Sexuální orientace	56
5.1.3	Náboženská víra	57
5.1.4	Věk respondentů.....	57
5.1.5	Nejvyšší dosažené vzdělání	58
5.1.6	Partnerský vztah	59
5.1.7	Děti	60
5.2	OTÁZKY, ZJIŠŤUJÍCÍ POSTOJE A NÁZORY K RODIČOVSTVÍ HOMOSEXUÁLNÍCH PÁRŮ.....	60
5.2.1	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 1.....	61
5.2.2	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 2.....	62
5.2.3	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 3.....	65
5.2.4	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 4.....	66
5.2.5	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 5.....	69
5.2.6	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 6.....	71
5.2.7	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 7.....	73
5.3	OTÁZKY, ZJIŠŤUJÍCÍ NÁZORY NA KVALITU VÝCHOVY HOMOSEXUÁLNÍM PÁREM	75
5.3.1	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 8.....	75
5.3.2	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 9.....	78
5.3.3	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 10.....	80
5.3.4	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 11.....	82
5.4	OTÁZKY, ZJIŠŤUJÍCÍ VLIV VLASTNÍHO RODINNÉHO ZÁZEMÍ, PŘÍPADNĚ PARTNERSKÉHO VZTAHU, K RODIČOVSTVÍ HOMOSEXUÁLNÍCH PÁRŮ.....	84
5.4.1	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 12.....	84
5.4.2	Vyhodnocení výzkumné otázky č. 13.....	87
6	VÝSLEDKY VÝZKUMU	90

6.1	ZÁVĚRY K HLAVNÍMU VÝZKUMNÉMU CÍLI.....	90
6.2	ZÁVĚRY K PRVNÍMU DÍLČÍMU VÝZKUMNÉMU CÍLI	92
6.3	ZÁVĚRY K DRUHÉMU DÍLČÍMU VÝZKUMNÉMU CÍLI	93
6.4	PŘÍNOS A DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	94
	ZÁVĚR	95
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	96
	SEZNAM ELEKTRONICKÝCH DOKUMENTŮ	99
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	101
	SEZNAM OBRÁZKŮ	102
	SEZNAM TABULEK	103
	SEZNAM PŘÍLOH	105

ÚVOD

Téma homosexuality a rodičovství jsem si vybrala po dlouhé úvaze, kdy jsem svou bakalářskou práci zpracovávala na téma dětí z dětských domovů a současně v této době se hodně mluvilo o zákoně o registrovaném partnerství a možnostech homosexuálních párů stát se rodiči. Při poslouchání příběhů a rodinných tragédií dětí v ústavní péči jsem se často zamýšlela nad tím, jestli by těmto dětem nebylo lépe u homosexuálního páru, který by mu dokázal dát domov a lásku, než u biologických rodičů, kteří často děti týrali, v lepším případě zanedbávali, nebo následně v ústavní péči.

V této práci bych se ráda dotkla problematiky homosexuality, především pak postavení gayů a lesbiček v naší společnosti a jejich možností založit si rodinu a vychovávat dítě. Přestože v poslední době je naše společnost k homosexuální menšině podstatně tolerantnější než dříve, spousta lidí, především středního a staršího věku, si neustále myslí, že homosexualita je nemoc nebo úchylka. Po roce 1989 došlo k velkému posunu v myšlení lidí, o homosexualitě slyšíme často, toto slovo přestalo být tabu. Dokonce spousta lidí má homosexuála v okruhu svých přátel nebo alespoň nějakého zná. Gayové a lesbičky se dnes mnohem otevřeněji hlásí ke své sexuální orientaci a stejnopohlavní páry už mají v České republice možnost svůj vztah právně legalizovat. Od 90. let 20. století byl v parlamentu v různých podobách navrhován zákon o registrovaném partnerství, který byl nakonec přijat až roku 2006. Tento zákon je obecně považován za pozitivní krok, podporující práva stejnopohlavních párů a také krok k jejich zrovnoprávnění. Problém ovšem nastává ve chvíli, kdy se začne mluvit o rodině a o dětech. Výchova dětí stejnopohlavními páry má mnoho odpůrců, kteří toto považují za ohrožení konzervativních hodnot, zejména tradiční rodiny a myslím, že naše společnost na to zatím není připravená. Panuje mnoho obav o možných negativních dopadech takovéto výchovy na vývoj dětí, především psychosociální.

V zahraničí je situace poněkud jiná. V některých státech USA a západní Evropy se téma homosexuality v odborných kruzích začalo řešit podstatně dříve než v České republice a ostatních postkomunistických zemích. Z toho důvodu se ve vyspělých západních zemích začal dříve než u nás řešit i problém homoparentality. Převážná většina dosavadních výzkumů a sociologických studií na toto téma pochází od zahraničních odborníků.

Moje diplomová práce je rozdělená na dvě části, teoretickou a praktickou. Teoretická část sestává ze tří hlavních kapitol.

První kapitola je věnována obecně homosexualitě. Nabízím zde několik definic homosexuality a objasňuji základní pojmy. Dále se věnuji příčinám vzniku homosexuality a právní úpravě v České republice, kde zmiňuji především Zákon o registrovaném partnerství.

Druhá kapitola se týká rodiny a rodičovství. Popisují zde základní funkce a poruchy rodiny, a protože v současnosti se rodina hodně odklání od tradičních hodnot, popisují zde také znaky současné rodiny. Další podkapitoly jsou věnovány vlivu rodiny na utváření osobnosti dítěte a potřebě partnerství a rodičovství, protože toto je jednou ze základních životních potřeb člověka.

Třetí, stěžejní kapitola, je věnována homoparentalitě. Zde se nejdříve zabývám základní terminologií, tj. pojmy, jako je homoparentalita, homoparentální či gay/lesbická rodina a homosexuální rodina. Dále se snažím vystihnout hlavní specifika gay a lesbické rodiny. V této kapitole samozřejmě nemůže chybět výčet hlavních možností a cest, jak stejnopohlavní páry mohou dosáhnout rodičovství. Důležitá je zde podkapitola o dopadech výchovy homosexuálními páry na děti. Zde nejprve poskytuji výčet hlavních výzkumů, které byly provedeny především v zahraničí a o které je možné se opírat při tvrzeních, že výchova dětí stejnopohlavními páry nezanechává žádné negativní dopady a tyto děti jsou schopny žít šťastný plnohodnotný život a na rozdíl od velkého počtu dětí vychovávaných v institucionální péči jsou děti vyrůstající v homoparentální rodině schopny se zařadit do společnosti a vést bezproblémový život. Výsledky těchto výzkumů na konci kapitoly shrnuji do několika zásadních bodů.

Praktická část obsahuje výsledky výzkumu, který jsem prováděla na respondentech jak s heterosexuální, tak i s homosexuální orientací. Hlavním cílem bylo zjistit postoje a názory respondentů k rodičovství homosexuálních párů a ověřit, zda existují rozdíly podle sexuální orientace. Výzkum probíhal formou dotazníkového šetření.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 HOMOSEXUALITA

Každý člověk se rodí jako individuum. Vzájemně se od sebe liší, ať už vzhledem, temperamentem, povahovými vlastnostmi nebo například tím, komu nebo čemu dává přednost, což samozřejmě platí i v sexuálních vztazích. Jak uvádí Brzek (1992, s. 9): „*Preferujeme určité vlastnosti člověka, které pak podmiňují jeho sexuální atraktivitu. Lišíme se mezi sebou i tím, jak důležitý je pro nás pohlavní život, jaké nároky na něj klademe, tedy preference sexuální aktivity. Prvotní, rozhodující je však preference podle pohlaví, tedy to, zda je člověk přitahován ke stejnému, nebo opačnému pohlaví, a tedy zda bude převážně homosexuální, či heterosexuální.*“ Doba, kdy se o homosexualitě v naší společnosti téměř nemluvalo, je naštěstí už minulostí. Homosexuálové často svou sexuální orientaci tajili i před nejbližší rodinou, tím spíše na veřejnosti. Homosexualita už není v posledních desetiletích v naší společnosti tabu, k čemuž nemalou měrou podle mého názoru přispívá i přiznání homosexuální orientace známých osobností kulturního a společenského života.

1.1 Základní pojmy

1.1.1 Definice homosexuality

„*Homosexualitou* rozumíme sexuální orientaci na osoby stejného pohlaví. Je to celoživotní, neměnný a nositelem nezapříčiněný a nezvolený, tedy také nezaviněný stav, jenž je charakterizován tím, že nositel tohoto stavu je pohlavně přitahován a vzrušován osobami stejného pohlaví (tedy homosexuální muž je přitahován a vzrušován mužem, homosexuální žena je přitahována a vzrušována ženou“ (Brzek, 1992, s. 19).

Sexuologický slovník uvádí definici homosexuality (jinak také homoerotika či homofilie) následovně: „*Je to eroticko-sexuální zaměření na jedince stejného pohlaví*“ (Capponi, 1994, s. 54).

Psychologický slovník uvádí, že: „*Homosexualita je sexuální inverze, tj. odchylka v objektu sexuálního pudu*“ (Sillamy, 2001, s. 72).

Augustyn (2005, s. 279-280) dokonce uvádí, že většina psychologů a psychiatrů ještě do nedávné doby tvrdila, že: „*Homosexualita je porucha vyznačující se neschopností přizpůsobit se heterosexuálním formám soužití, přijatým současnou civilizací.*“ Později však Světová zdravotnická organizace vydala prohlášení, že homosexualita nemůže být chápána jako porucha a v MKN-10 ji vyškrtla v roce 1992 z oficiálního seznamu nemocí.

Já se nejvíce ztotožňuji s definicí Brzka. Samozřejmě i definice ze slovníků jsou správné, jsou však příliš stručné. Definice Brzka zdůrazňuje především vlastní nezapříčiněnost a neměnnost takovéto sexuální orientace, přestože dosud neexistuje mezi odborníky naprosto jednoznačné stanovisko ke vzniku homosexuality, jak uvádím níže.

1.1.2 Homosexuální orientace a homosexuální chování

Pokud hovoříme o homosexualitě, je velmi důležité oddělovat výrazy „**homosexuální orientace**“ a „**homosexuální chování**“. V žádném případě to neznamená totéž. Zatímco homosexuální orientace je spojována s identifikací, s vnitřním homosexuálním cítěním, o homosexuálním chování hovoříme tehdy, má-li člověk homosexuální styky (Brzek, 1992). Osoba heterosexuálně zaměřená je sice přitahována a vzrušována převážně osobami opačného pohlaví, ale často se stává, že je schopna se vzrušit, i když podstatně slaběji, také osobou stejného pohlaví. Přesto se nejedná ani o homosexuála, dokonce ani o bisexuála. Fafejta (2004) k tomu uvádí, že pokud se taková osoba ocitne v prostředí, které znemožňuje na určitou dobu kontakt s osobami opačného pohlaví, může se tato osoba sexuálně stýkat s osobou stejného pohlaví, která je v tomto stavu nouze pro něj přijatelná. Příklad můžeme hledat ve vězení, v armádě apod. Tomuto homosexuálnímu chování říkáme také tzv. náhražkové sexuální chování. Nepochopení těchto rozdílů mezi homosexuální orientací a homosexuálním chováním vede často ke vzniku takových mýtů o homosexualitě, které tvrdí, že je možné ji ovládnout, změnit, vyléčit.

1.1.3 Egodystonní a egosyntonní forma homosexuality

Homosexualita má dvě formy, a to egosyntonní a egodystonní. Jak uvádí Capponi (1994), je **egodystonní forma** taková, kdy homosexuál není se svou orientací smířen, touží po heterosexuálních vztazích, svou orientaci tají před okolím a nechce ji přiznat ani sám sobě. **Egosyntonní forma** je naopak taková forma homosexuality, kdy jedinec je se svou sexuální orientací smířen, dokáže ji přiznat sobě i svému okolí.

Termín egodystonní sexualita je uveden i v mezinárodní klasifikaci nemocí MKN-10 a může se týkat i heterosexuality. Obecně to znamená nespokojenost a vnitřní nevyrovnanost se svou sexuální orientací (Janošová, 2000).

1.1.4 Coming out

S předcházejícími pojmy velice úzce souvisí pojem **coming out**. Je to období, kdy si homosexuální jedinec začíná uvědomovat svou odlišnou sexuální orientaci, učí se s ní žít a

především se nebojí ji přiznat na veřejnosti. Jedná se o dlouhodobý proces sebepoznávání, smířování se sám se sebou, se svou „jinakostí“. Janošová (2000) dělí coming out do dvou hlavních fází, kterými jedinec postupně prochází. V první fázi homosexuál zjišťuje skutečnosti o svém sexuálním zaměření a začíná je akceptovat. Tato fáze končí často ve chvíli, kdy se homosexuál smířuje se svou sexuální orientací a svou sexuální identitu přiznává především sám sobě, později i lidem ve svém okolí. Ve druhé fázi si uspořádává svůj život v souladu se svou homosexualitou, tzn. navazuje první sexuální vztahy a experimentuje, později si vytváří trvalejší partnerské vztahy. Tato fáze končí zpravidla dotvořením hodnot, upevněním role ve společnosti a integrací osobnosti.

Coming out je pro homosexuála velmi náročným a dlouhým obdobím, kdy bojuje především sám se sebou a často mu v tom nepomohou ani rodiče, ani nejbližší okolí. Jak uvádí Talandová (1997, [online]), proces coming outu je především důsledkem netolerantního postoje společnosti vůči homosexuálům, jehož součástí jsou i rodiče. Ti se s homosexuálním zaměřením svého dítěte často vyrovnávají stejně obtížně jako homosexuál samotný. Přijetí dítěte s jeho odlišností bývá zátěžovou zkouškou rodinných vztahů. K tomu Zvěřina (1992b) dodává, že schopnost rodičů vyrovnat se s touto skutečností není známkou inteligence ani vzdělání rodičů, často tomu bývá spíše opačně.

Nepříznivá pro dospívajícího homosexuála je především naprostá absence vzorů, protože homosexuálové se rodí zpravidla heterosexuálním rodičům, jejichž partnerský život je pro homosexuála nepřijatelný. Při vlastní konstituci života si často nevědí rady (Janošová, 2000).

Nositel mužské homosexuality je označován nejčastěji jako **gay**, nositelka ženské homosexuality jako **lesba** (někdy také lesbička).

1.1.5 Feminní mužská homosexualita a maskulinní ženská homosexualita

U homosexuálů někdy můžeme pozorovat projevy částečného narušení pohlavní identity. V takovém případě homosexuál vykazuje některé rysy, typické pro opačné pohlaví. Podle Brzka (1992) se jedná o **feminní mužskou homosexualitu**, kdy muž mívá silnou touhu chovat se žensky (péče o domácnost, péče o svůj vzhled) a **maskulinní ženskou homosexualitu**, kdy naopak lesba má tendenci chovat se více mužsky. Preferuje mužské sporty, tíhne k povoláním typicky mužským, její styl oblékání a úpravy zevnějšku je spíše muž-

ský. Ne vždy jsou však znaky narušené pohlavní identity přítomny a homosexuál je charakterizován pouze obrácenou sexuální orientací. V tomto případě pak hovoříme o maskulinním homosexuálním muži a feminní homosexuální ženě.

1.1.6 Homofobie

Ve spojitosti s homosexualitou se bohužel často setkáváme s výrazem **homofobie**. Tento výraz můžeme definovat jako strach z homosexuality, týká se neinformovaných lidí, kteří mají nepodložené předsudky. Žijí podle vštěpených stereotypů, které stále panují o homosexualitě. Takovýto člověk má odpor ke gayům i lesbám (Kaňka, 2000, [online]).

S homofobií se setkáváme v každé společnosti. Mezi její nejčastější projevy patří především nenávistné výroky, namířené proti sexuálním menšinám, psychické či fyzické násilí, zesměšňování, ponižování a další. Naštěstí v současné době podle mého názoru spíše stoupá procento lidí, kteří jsou k homosexuálům, a celkově k sexuálním menšinám, mnohem tolerantnější než dříve a v běžném životě nedělají rozdíly mezi homosexuály a heterosexuály.

1.2 Vznik homosexuality

Snad každý homosexuál si alespoň jednou v životě položil otázku: „Proč zrovna já?“ Snažil se najít uspokojivou odpověď, zda se takto už narodil, nebo si svou homosexualitu nese v genech již od narození či je jeho orientace výsledkem prožitých událostí a způsobu výchovy. Bohužel ani vědci zatím nedokázali na tuto otázku dát uspokojivou jednoznačnou odpověď. Jak uvádí Janošová (2000), teorie vzniku homosexuality jsou velmi různorodé, některé hypotézy se doplňují a některé stojí proti sobě.

1.2.1 Biologická podmíněnost

Již v 60. letech 20. století vyslovil Freund (1962) domněnku, že homosexualita může být vrozená. Při svých úvahách vychází z Kallmanova výzkumu jednovaječných dvojčat, kdy bylo dosaženo stoprocentní shody. Pokud bylo homosexuální jedno dvojče, bylo vždy homosexuální i dvojče druhé, a to i v případě, kdy po narození byla dvojčata vychovávána v odlišném rodinném prostředí (taktéž Brzek, 1992). Ten dále uvádí, že později proběhlo ještě několik podobných výzkumů, nikdy však už nebylo dosaženo stoprocentní shody. Výsledky však jasně svědčily pro nezanedbatelný vliv dědičnosti.

Fafejta (2004, s. 85) ke vzniku homosexuality uvádí následující: „*J sme přesvědčeni, že člověk se s touto orientací rodí (nejde o volbu), provází jej po celý život (neomezuje se jen na určitý úsek jedincova života), je neoddělitelnou součástí jeho identity. To považujeme za fakt, který platí pro jakoukoli sexuální orientaci a nemění se v dějinách.*“

Podle jiných teorií má vliv na vznik homosexuality vývoj jedince v prenatálním období. Podle Zvěřiny (1992a) formování sexuální diferenciace centrálního nervového systému, především příslušných center mozku, probíhá v období mezi 4. a 6. měsícem prenatálního vývoje. V určitém období, které trvá asi jeden týden, může dojít při zásobení tohoto centra k hormonální nevyváženosti. Dříve se vědci domnívali, že homosexualitu způsobuje nízká hladina testosteronu. „*Některé novější názory se však přiklánějí k hypotéze, že se může jednat spíše o odlišnou reakci sexuálních center mozku na tento hormon*“ (Janošová, 2000, s. 27).

1.2.2 Vlivy prostředí a výchovy

Brzek (1992) naopak uvádí, že velká pozornost je věnována právě psychickým vlivům. Většina homosexuálů, se kterými se setkal ve své ordinaci, vyrůstali v ne příliš harmonickém rodinném prostředí, kde otec byl většinou nepřiměřeně tvrdý nebo jiným způsobem chlapci neimponoval nebo při výchově dítěte úplně chyběl. Tím se otec nestal jeho vzorem, kterého by rád napodoboval ve svém budoucím životě. Dále však připouští, že pohled homosexuála nemusí být objektivní a může být zkreslen právě homosexualitou. Přesto je toho názoru, že: „*Pro vývoj psychiky a sexuální role je nejdůležitější rané dětství, kdy se vytváří identita s pohlavím*“ (Brzek, 1992, s. 29). Zároveň připouští, že vlivy prostředí a výchovy samy o sobě nemohou zapříčinit vznik homosexuality, ale je současně nutná genetická dispozice. Stejně tak Oakleyová (2000) připouští, že na vzniku homosexuality se velkou měrou podílí právě výchovné prostředí. Uvádí domněnky mnoha odborníků, že na pozadí vývoje homosexuality v dětství stojí dominantní matka a slabý nebo chybějící otec. Ke stejnému názoru se přiklání i Augustyn (2005), podle něhož je homosexualita způsobena chybným vývojem osobnosti, kdy hlavní roli tu hrají především faktory prostředí. Hlavní příčiny vidí ve špatných vztazích mezi rodiči nebo, stejně jako uvádí Brzek, v chybějícím otci nebo v přehnaně pečující matce. Jako další příčinu vzniku homosexuality uvádí Augustyn (2005, s. 285) homosexuální deprivaci: „*Jako původ homosexuality se mimo jiné uvádí pokus o svedení nebo přímo svedení dítěte mezi devátým a čtrnáctým rokem, tedy v období silných emocionálních napětí a schopností adaptace.*“ Naprosto opomí-

jí genetickou podmíněnost homosexuality, neboť podle něj se do této chvíle nenašlo pro toto opodstatnění.

1.2.3 Kombinace více vlivů

Jednoznačné příčiny vzniku homosexuality nebyly dosud zjištěny a objasněny, většina odborníků však předpokládá kombinaci více činitelů. Brzek (1992; také Talandová [online]) uvádí, že genetické vlivy spolu s vlivy neuroendokrinními z období prenatálního vývoje budou určující pro vrozenou predispozici k homosexualitě. U takto disponovaných jedinců mohou mít vliv na rozvoj homosexuality i rodina a výchovné prostředí, nejpozději však do tří let věku dítěte. Naštěstí se již upustilo od teorií, že homosexualitě se může člověk naučit v období puberty nebo i později.

Jak dále uvádí Janošová (2000), většina výzkumů se zabývala především mužskou homosexualitou, ženská homosexualita nebyla příliš zkoumána a její vysvětlení bude pravděpodobně složitější. U ženské homosexuality nebyly zatím zjištěny žádné genové odchylky.

1.3 Homosexualita a zákony v České republice

Až do poloviny 20. století byla homosexualita považována za úchylku a z právního hlediska byla trestná. O prosazení změny v zákoně se prosadili především pražští sexuologové Kurt Freund a Karel Nedoma, díky kterým homosexualita v České republice není od roku 1961 trestným činem (Kaňka, 2000, [online]).

Do roku 1990 byl trestný homosexuální styk s nezletilými staršími 15 let. Jak uvádí Capponi (1994), takový pohlavní styk dospělého s mladistvým byl považován za zvrácenost a vycházelo se z názoru, že až dospělý jedinec si může určit, jakým pohlavním životem chce v budoucnu žít. Důvodem byly především nejasnosti, týkající se vzniku homosexuality. Nebylo totiž v té době zcela vyvráceno tvrzení, že za homosexuální orientaci mohou první sexuální zkušenosti v životě jedince.

Od 1. 7. 1990 je tedy věková hranice trestnosti homosexuálního i heterosexuálního styku stejná – 15 let.

Co se týká homosexuální delikvence, zákony nerozlišují, zda se jedná o delikvenci homosexuální či heterosexuální. Trestní zákoník rozlišuje následující druhy sexuální delikvence: sexuální vražda, pohlavní zneužívání dětí a mládeže, znásilnění, výtržnictví (exhi-

bicionismus), omezování osobní svobody, vydírání, kuplířství, obchod s lidmi a další (004.cz, [online]).

Pravděpodobně nejdůležitější a nejdéle očekávanou právní úpravou je pro homosexuály Zákon č. 115/2006 Sb. o registrovaném partnerství.

1.3.1 Registrované partnerství

Zákon o registrovaném partnerství upravuje vznik partnerství a podmínky, za kterých je možno do partnerství vstoupit, dále upravuje neplatnost, neexistenci a zánik partnerství, práva a povinnosti partnerů vůči sobě navzájem, vůči institucím i vůči státu. Obsahuje také novelizaci osmnácti zákonů, ve kterých se provádějí další změny spojené se vznikem registrovaného partnerství.

Gay a lesbická liga po přijetí zákona o registrovaném partnerství uveřejnila na serveru GL partnerství ([online]) tabulku, která obsahuje 87 práv a povinností manželů a srovnává je s právy a povinnostmi registrovaných partnerů. Těchto práv a povinností je podle zákona 37. Z toho jasně vyplývá, že možnosti stejnopohlavních párů zdaleka nedosahují takových možností v právech a povinnostech, jako v manželském svazku. Za hlavní nedostatky považují následující:

- Zákon o registrovaném partnerství neřeší majetkové vztahy partnerů, proto tyto vztahy se i nadále musí upravovat smluvně.
- Tolik diskutované adopce dětí homosexuálním jedincem či homosexuálním párem. V §13, bod 2 se uvádí: „*Trvající partnerství brání tomu, aby se některý z partnerů stal osvojitelem dítěte*“ (Zákon 115/2006 Sb. [online]).

Z tohoto vyplývá, že zákon o registrovaném partnerství pravděpodobně nesplnil očekávání gayů a lesbiček. Přesto se najde mnoho homosexuálních párů, které do registrovaného partnerství vstupují, pravděpodobně proto, že cítí potřebu svůj vztah legalizovat, i když jim to nepřináší rovnocenné podmínky s heterosexuálním párem vstupujícím do manželství.

1.3.2 Registrované partnerství a děti

Uzavřením registrovaného partnerství se v žádném případě nemění práva a povinnosti gayů a leseb k jejich **biologickým dětem**. Nadále o ně mohou pečovat a vychovávat je. RP také není důvodem k tomu, aby soud dítě nesvěřil do péče a výchovy homosexuálnímu

rodiči a už vůbec ne k tomu, aby mu bylo dítě odebráno. „*Matka či otec dítěte jsou povinni chránit zájem dítěte tak, aby nebyla dotčena důstojnost dítěte a ohroženo jeho zdraví a jeho tělesný, citový, rozumový a mravní vývoj*“ (GL partnerství.cz [online]). Server GL partnerství dále uvádí, že tuto povinnost má nejen biologický rodič dítěte, ale také partner či partnerka, žijící ve společné domácnosti.

Uzavření registrovaného partnerství také není překážkou k tomu, aby jednomu z partnerů bylo svěřeno dítě do **pěstounské péče**. RP ovšem bohužel neumožňuje partnerům svěřeni dítěte do společné PP, ta je umožněna pouze manželům. Partner či partnerka pěstouna nemají vůči dítěti žádná práva. Ze zákona jim pouze vyplývá povinnost, pokud žijí ve společné domácnosti, chránit zájmy dítěte a podílet se na jeho péči a výchově.

Jak jsem již uvedla v předchozí podkapitole, problém registrovaných partnerů nastává v případě **adopcí**. Lesby a gayové, registrovaní v partnerství, si nemohou osvojit společně dítě jako partneři, kdy by měli oba dva vůči dítěti stejná práva a povinnosti, protože toto je umožněno zatím pouze manželům. Osoby v registrovaném partnerství si však nemohou osvojit dítě ani individuálně, kdy by rodičem byl pouze jeden z nich. V tomto případě dochází ke zhoršení právního postavení registrovaných partnerů, protože lesby a gayové bez RP mohou adoptovat dítě alespoň individuálně.

Pokud jeden z partnerů plánuje adopci dítěte, měl by tak učinit dříve než uzavře registrované partnerství, případně tak může učinit i po skončení partnerství (GL partnerství.cz [online]).

Umělé oplodnění zákon o RP také neřeší. Tato metoda reprodukční medicíny je určena pouze pro neplodný heterosexuální pár, nemusí se vždy nutně jednat o manžele. Lesbický pár nemá ze zákona možnost počít dítě umělým oplodněním, ať je v registrovaném partnerství či nikoliv.

1.4 Dílčí závěr

Před rokem 1989 se o homosexualitě v naší společnosti příliš nemluvilo. A pokud ano, bylo to spíše hanlivě a posměšně. Neexistovalo mnoho informací, což dávalo prostor pro falešné předsudky a odmítání cizího a neznámého. Dnes toto téma není již takovým tabu, veřejnost je k homosexuální menšině podstatně tolerantnější než dříve. Přispěly k tomu nejen výzkumy a odborné publikace, ale především nově vznikající internetové servery,

zakládáné gayi a lesbami, kde si vzájemně vyměňovali informace a zkušenosti, protože i pro ně byl nedostatek informací značným problémem.

V této kapitole jsem se snažila podat přehled o tom, co to homosexualita je, vysvětlit některé základní pojmy a podat přehled o příčinách vzniku. Existují názory odborníků, že homosexualita vzniká na základě biologických faktorů, někteří však ještě dnes tvrdí, že je způsobena pouze vlivem prostředí a výchovy. Já se přikláním k názoru těch odborníků, podle nichž je homosexualita kombinací více faktorů. O sexuální orientaci jedince je pravděpodobně rozhodnuto už dříve, než se narodí, protože v prenatálním období dojde k odchylce ve vývoji jedince. K rozvoji homosexuální orientace může potom přispívat i výchovné prostředí, především rodina, pouze ovšem v raném dětství.

K posunu ve vnímání homosexuality a názaku tolerance společnosti vůči homosexuálům došlo v roce 2006, kdy byl schválen a přijat zákon o registrovaném partnerství. Tento zákon pravděpodobně nesplnil všechna očekávání a naděje gayů a lesbiček, jako pozitivní však vidím, že alespoň rozpoutal bouřlivé diskuse na toto téma jak u odborníků, tak i mezi širokou veřejností. Registrovaným párům přináší zákon určitá práva a povinnosti, co se však týká rodičovství, registrované partnerství gayům a lesbám v ničem nepomohlo. Jejich možnosti rodičovství a práva a povinnosti k dětem, ať už vlastním či nevlastním, jsou stejná před i po RP. Co se týká adopcí, se situace pro gaye a lesby podstatně zhoršila a je trnem v oku mnoha aktivistů. Odborná veřejnost vede na toto téma bouřlivé diskuse.

2 RODINA A RODIČOVSTVÍ

Rodina je nejstarší lidskou společenskou institucí a také základní jednotkou každé lidské společnosti. Jak uvádí Matějček (1994), rodina vznikla nejen z přirozeného pohlavního pudu, který vede k rozmnožování a tím k udržení lidstva, ale hlavně z potřeby své potomky chránit, učit je a připravovat pro život. Tato potřeba přetrvává dodnes a dá se říct, že je potřebou životní.

2.1 Rodina

Pro většinu z nás představuje rodina místo, které nám dává pocit bezpečí a jistoty. Zdravá fungující rodina je útočištěm, které nám poskytne ochranu, kdykoli to potřebujeme. Spolu s rodinou se nejčastěji dělíme nejen o starosti, ale i radosti. Domov by měl být místem, kam se budeme vždycky rádi vracet.

Většina sociologů, pedagogů a psychologů, zabývajících se problematikou rodiny, však definují rodinu poněkud odborněji:

Sociologický slovník vymezuje rodinu jako: „*formu dlouhodobého solidárního soužití osob spojených příbuzenstvím a zahrnujícím přinejmenším rodiče a děti*“ (Jandourek, 2001, s. 206). Hovoří zde ještě o dalších znacích, které vykazuje rodina, ty jsou podle něj však podmíněny socio-kulturně. Patří k nim především společné bydlení, příslušnost společné příbuzenské linii, společná produkce a konzumování statků a další.

Podle Klapilové (2000, s. 27) je rodina: „*malá, primární, neformální sociální skupina, kterou tvoří jedinci spojení pokrevními, manželskými a adoptivními vztahy*“.

Přadka (1998, s. 26) zase definuje rodinu jako: „*Přirozené prostředí, do něhož se člověk rodí, aniž by si mohl vybrat jiné a přejímá to, co v něm je připraveno rodiči.*“

Pro de Singlyho (1999, s. 20) rodina představuje: „*především emoční podporu, kterou svým členům zaručuje*“. Tato definice je podle jeho názoru v souladu s durkheimovskou představou o moderní rodině, která je založena na vztazích, a to právě z toho důvodu, že většímu funkcí rodiny přebírají instituce a rodina by měla především zajistit bezproblémové utváření dětské osobnosti a také emocionálně stabilní prostředí a pocit jistoty a bezpečí.

Z výše uvedených definic můžeme vyvodit, že rodina je skupina osob, která je propojena pokrevně, manželstvím nebo adopcí a tvoří ji muž, žena a jejich děti. Důležité však je, aby rodina byla považována za zdravou, musí plnit všechny základní funkce.

2.1.1 Funkce rodiny

Rodina, aby se mohla nazývat zdravou, musí plnit základní funkce jak ke svým členům, tak i ke společnosti. Funkce rodiny vymezují jednotliví autoři různým způsobem. Např. Klapilová (2000) vymezuje tři základní funkce:

1. **biologicko-reprodukční** (zahrnující sexuální život manželů a plození potomstva)
2. **socializačně výchovnou** (zahrnující socializaci dětí a sociální kontrolu)
3. **ekonomickou** (spočívající v materiálním zabezpečení členů rodiny a vytváření statusu).

Naproti tomu např. Kraus (2008) vymezuje 6 základních funkcí rodiny. Těmi jsou funkce **biologicko-reprodukční**, **sociálně-ekonomická**, **ochranná** (zaopatřovací, pečovatelská), dále **socializačně-výchovná**, funkce **rekreace**, **relaxace a zábavy** a poslední funkce, kterou já považuji za jednu z nejdůležitějších, je funkce **emocionální**.

Podle Jandourka (2001) má rodina pouze dvě základní funkce, a těmi jsou **reprodukce lidského rodu a výchova potomstva**. Jak dále uvádí, mnohé funkce rodina postupně předává do rukou institucí, což má za následek krizi rodiny. Přesto rodina i nadále zůstává důležitým prostředím socializace, intimity a sociální podpory.

Já bych mezi základní funkce rodiny zařadila funkce Klapilové, tj. funkci biologicko-reprodukční, socializačně výchovnou, ekonomickou, ale v každém případě bych přidala i funkci emocionální, která je podle mého názoru velice důležitá jak pro zdravý vývoj dítěte v rodině, tak i pro psychické zdraví a vytváření pocitu jistoty a bezpečí všech členů rodiny.

2.1.2 Poruchy rodiny

Abychom rodinu mohli nazvat zdravou neboli funkční, je nutné, aby plnila všechny své funkce. Pokud tomu tak není, mluvíme o poruchách rodiny. Ty Dunovský (1986, s. 12)

chápe jako: „*Situace, kdy rodina z nějakého důvodu a v různé míře neplní základní požadavky a úkoly dané společenskou normou a vyjádřené v očekávání na adekvátní začlenění jejích členů do společnosti*“. Dále uvádí, že porucha rodiny vzniká selháním některého člena rodiny, projevující se nedostatečným plněním některé základní funkce.

Sauber (In: Sobotková, 2007) tvrdí, že zdravá rodina musí fungovat ve čtyřech základních oblastech, a těmi jsou:

1. **osobní fungování** – členové rodiny jsou spokojeni se svou rolí a pozicí v rodině
2. **partnerské fungování** – vzájemný soulad a kvalitní vztah mezi partnery
3. **rodičovské fungování** – umožňuje všestranný rozvoj dětské osobnosti a zároveň přináší rodičům uspokojení z plnění jejich rodičovské funkce
4. **socioekonomické fungování** – ekonomická úroveň rodiny.

Toto doplňuje Sobotková (2007) tím, že funkční rodina musí být soudržná, to znamená, že drží při sobě, společně řeší problémy a vzájemně se jednotliví členové mohou na sebe spolehnout. K dalším znakům funkčnosti rodiny řadí adaptabilitu (snadné přizpůsobování se novým situacím v rodině) a především kvalitní vzájemnou komunikaci.

Diagnostikování rodinných poruch je proces značně náročný a je potřeba získat co nejlepší anamnézu a všechny dostupné objektivní i subjektivní údaje, které se týkají rodinného prostředí a všech členů rodiny. Teprve potom lze hledat možné cesty k odstranění poruch a nápravě funkčnosti rodiny.

Za tímto účelem vytvořil Dunovský (1986) diagnostickou metodu na hodnocení funkční schopnosti rodiny. Tato metoda se opírá o stanovení hodnocení rodiny podle osmi kritérií, kterými jsou: složení rodiny, stabilita rodiny, sociálněekonomická situace rodiny, osobnost rodičů, přítomnost sourozenců a jejich profil, osobnost vyšetřovaného dítěte, zájem o dítě a péče o dítě.

Na základě tohoto dotazníku stanovil pásma funkčnosti rodiny:

1. Pásmo 0 – 4 bodů – **funkční rodina** – je zajištěn bezproblémový vývoj dítěte
2. Pásmo 5 – 9 bodů – **problémová rodina** – vyskytují se poruchy některých funkcí, které však vážněji neohrožují rodinu ani vývoj dítěte. Rodina je schopna problémy řešit vlastními silami.

3. Pásmo 10 – 14 bodů – **dysfunkční rodina** – vyskytují se vážnější poruchy některých nebo všech rodinných funkcí, je ohrožen vývoj dítěte a rodina již není schopna problémy řešit sama. Je nutný zásah zvnějšku.
4. Pásmo 15 – 24 bodů – **afunkční rodina** – rodina přestává plnit svůj účel. Poruchy rodiny jsou natolik závažné, že je závažným způsobem ohrožen vývoj dítěte, někdy i jeho samotná existence. Sanace rodiny je bezpředmětná, jediným řešením je umístění dítěte do náhradní rodinné nebo ústavní péče.

2.1.3 Znaky současné rodiny

Rodina prošla během staletí dlouhým vývojem, během něhož se měnily její podoby i funkce. Rodina se vyvíjí rychle, stejně jako společnost – ekonomika, školství, liberalizace ženské role, liberalizace sexuality – to vše má vliv na rodinu. Přestože v současnosti můžeme charakterizovat rodinu spíše jako rodinu v krizi, i dnes má nezastupitelné místo ve formování osobnosti člověka. Stejně jako tradiční rodina i rodina současná plní hlavní úkoly, kterými jsou především plození dětí a tím pokračování rodu, jejich výchova a předávání rodinných a společenských hodnot a zlepšení postavení rodiny.

Toffler (In Matoušek, 2003) tvrdí, že žijeme na počátku nového typu civilizace, vyvolané bouřlivým rozvojem nových technologií, zejména informačních a rodiny už nejsou dnes zakládány kvůli dětem, ale na prvním místě stojí individuální zájmy dospělých.

Podle Možného (2006) se rodina v posledních desetiletích dost podstatně mění ve všech rozvinutých zemích a ekonomika a kulturní klima této doby nejsou rodině příliš nakloněny.

Také v naší zemi dochází po roce 1989 k výrazné změně rodinného chování.

Na rozdíl od minulosti dnes lidé víc přemýšlí o tom, zda vůbec chtějí rodinu založit. Mnoho mužů i žen zůstává tzv. „single“. Někteří naopak žijí v manželství nebo partnerském vztahu, ale rozhodnou se pro život bez dětí. Důvodů může být několik. Rodičovství je nezvratné rozhodnutí a manželé nebo partneři mohou mít např. obavy, že nebudou dobrými rodiči, obavy ze ztráty svobody nebo se bojí dítě přivést do dnešního světa plného problémů.

Matoušek (2003) předkládá statistické údaje, související s rodinným chováním v České republice. Z nich je patrné, že po roce 1989 prudce klesá sňatečnost, naopak se zvyšuje věk vstupu do prvního manželství a klesá počet narozených dětí. Podstatně více dětí se rodí mimo manželství. Jedině počet rozvodů se nemění, nepříznivě se však vyvíjí poměr počtu

rozvodů ke stu nových sňatků. Tyto statistiky doplňuje Možný (2006) o rodiny neúplné, což jsou rodiny s jedním nebo více dětmi a jen jedním z jeho rodičů, jejichž počet od roku 1989 také prudce stoupl. V čele neúplné rodiny z 85% stojí žena, nejčastěji rozvedená, ale přibývá i domácností svobodných matek.

Dalším typickým znakem současné rodiny je větší demokratizace uvnitř rodiny, a to jak mezi manžely, tak i mezi rodiči a dětmi. Čím dál méně se setkáváme s tradičním rozdělením rolí v rodině, kdy muž je živitelem a žena se stará o domácnost a vychovává děti. Typická je tedy dvoukariérovost, dochází k postupnému stírání typických ženských a mužských rolí (Maříková, 2000). Zároveň klesá autorita rodičů, především u otců, z druhé strany vztah mezi rodiči a dětmi je více partnerský a děti se větší měrou podílí na organizaci rodinného života.

Dochází také k větší izolovanosti rodiny. Uzavírá se před vnější společností, což je důsledek poklesu významu sousedských vztahů a také převahy dvougeneračních rodin (Kraus, 2008). Děti dnes už převážně nežijí v domácnosti s prarodiči, tím dochází k nižší toleranci mladých lidí vůči starým. Typická je také nezávislost rodiny na okruhu širších příbuzných.

Z dalších znaků současné rodiny bych uvedla vyšší tlak na školní výsledky dětí a také na jejich mimoškolní aktivity. Vzdělání dětí bývá často na předním místě, prodlužuje se doba, po kterou se dítě připravuje na své budoucí povolání, tím pádem se také prodlužuje doba, po kterou děti a rodiče spolu žijí v jedné domácnosti.

Do budoucna odborníci předpovídají rozšíření rodin o další typy. Jedná se především o následující:

- jeden rodič s jedním dítětem s tím, že rodičem by mohl častěji být otec
- rodinu s dětmi z různých manželství (s tím se ovšem často setkáváme už dnes)
- rodinu, kde výchovu dětí převezmou prarodiče, zatímco rodiče se budou věnovat kariéře
- rodinu složenou ze dvou homosexuálních rodičů, přičemž biologickým rodičem je jen jeden z nich.

Tyto nové formy budou vycházet z tradiční rodiny, jen role rodičů budou poněkud odlišné (Matoušek, 2003).

2.2 Vliv rodiny na utváření osobnosti dítěte

Rodina má nezastupitelné místo ve vývoji dítěte a utváření jeho osobnosti. Je první společenskou jednotkou, se kterou se dítě setkává po narození, zde probíhá jeho seznamování se s okolím a začíná proces socializace. Rodina je pro dítě prvním závazným modelem společnosti. Dochází zde nejen k uspokojování jeho základních fyzických a psychických potřeb, ale rodina formuje od počátků jeho postoj k ostatním lidem, dítě se učí přijímat normy rodiny i celé společnosti. Matějček (1994) uvádí, že pro dítě není až tolik důležité, jaké vnější znaky rodina vykazuje, to znamená, zda se jedná o rodinu úplnou, neúplnou, případně i o rodinu adoptivní nebo pěstounskou. Mnohem důležitější pro dítě je, jaké výchovné, ale především emocionální prostředí dokáže dítěti rodina nabídnout, jaký dokáže vytvořit pocit bezpečí a jistoty. Protože láska, porozumění a péče rodičů je to, co dokáže dítě udělat šťastným a zajistí jeho harmonický rozvoj.

To potvrzuje i Vágnerová (1994), která uvádí, že u dítěte, které nemá možnost alespoň s jedním z rodičů uzavřít pevné spojenectví, se začne tento nedostatek projevovat v jeho vývoji. Bývá patrné opoždění ve vývoji řeči, rozvoji intelektu, v rozvoji sociálních dovedností, ale i například ve zvýšené nemocnosti. Zde již mluvíme o tzv. citové deprivaci.

„Dlouhodobá deprivace v časném dětství má následky trvající celý život. Nejvíce deprivčních následků má tradiční ústavní péče o děti v kojeneckých ústavech a dětských domovech“ (Matoušek, 2003, s. 93). Dále uvádí, že i u dítěte z úplné rodiny může docházet k deprivaci, a to v případě, kdy si ho rodiče nevěšmají a mají k dítěti negativní postoj.

Základní podmínkou pro zdravý psychický i fyzický vývoj dítěte je tedy podle mého názoru především stálá přítomnost rodičů, kteří jsou citově angažováni na výchově dítěte a dokážou mu vytvořit takové rodinné prostředí, které se vyznačuje velkou mírou stability a pocitu jistoty. Zkrátka děti potřebují, aby jim rodiče dokázali vytvořit pravý domov, plný lásky a bezpečí, kam se budou vždy rády vracet. Život dětí v takovém harmonickém rodinném prostředí je důležitým předpokladem k tomu, aby tyto děti, až jednou vyrostou a budou si zakládat vlastní rodiny, byly schopné zase vytvořit pravý domov svým dětem. Toto je podle mého názoru jedním z hlavních argumentů proti výchově dětí v ústavní péči. Těmto dětem nikdo nepředal v jejich dětství rodinné hodnoty a postoje, utvářející jejich schopnost k partnerství a rodičovství, protože děti se učí především nápodobou. I přes veškerou snahu, kterou vychovatelé v zařízeních ústavní péče dětem věnují, fungující rodinu jim nabídnout nedokážou.

2.3 Potřeba partnerství a rodičovství

Rodina ovšem není důležitá jen pro dítě. Důležitou roli hraje i v životě dospělého člověka. V moderní společnosti je pouze otázkou volby, zda se rozhodnou pro založení rodiny či nikoli. V podkapitole „Znaky současné rodiny“ jsem uvedla několik málo důvodů, proč se lidé rozhodnou zůstat bezdětní. Existují i další negativa rodičovství, např. lidé mohou mít pocit, že přináší příliš velkou oběť, hrozí ztráta svobody, zpomalení kariéry, finanční náročnost, psychické i fyzické vyčerpání, vliv na sexuální život partnerů a další. Přesto převážná většina lidí své štěstí a vnitřní naplnění vidí právě v uspokojivém partnerském vztahu a založení rodiny.

Vágnerová (1994, s. 15) vidí potřebu rodičovství jako: „jednu ze základních potřeb dospělého člověka. Je komplexem biologické, pudové složky a psychologického uspokojení v citové oblasti, saturuje potřebu stimulace, seberealizace i sociálního uplatnění a nakonec uspokojuje i potřebu perspektivy, protože dítě je do určité míry pokračováním vlastního života.“

Talandová (1997, [online]) uvádí, že partnerství je jednou z přirozených potřeb člověka bez ohledu na jeho sexuální orientaci. Ve svých výzkumech potvrdila, že lesbické ženy mají stejnou potřebu partnerství jako heterosexuální ženy. Dokládá to vysokým počtem lesbických žen, které žijí s partnerkou, mají společnou domácnost a kladou důraz na právní podložení vztahu a veřejné přihlášení se k partnerce. Mají spíše tendence k dlouhodobým vztahům.

„Mít rodinu, resp. žít v trvalém svazku s dospělým člověkem opačného pohlaví a s dětmi, znamená pro lidi středního a vyššího věku žít plněji a kupodivu i spokojeněji“ (Matoušek, 2003, s. 94). Matoušek dále uvádí, že tito lidé středního a vyššího věku statisticky vykazují vyšší míru spokojenosti, nižší nemocnost a nižší úmrtnost než lidé, kteří v trvalém svazku nežijí.

Možný (2006, s. 25) uvádí, že: „Aspirace na založení trvalého párového vztahu a touha po dětech jako po naplnění vlastního osudu zůstávají pro naprostou většinu lidí kotvou života.“

Jak jsem se již zmínila, moderní doba je mimo jiné charakteristická také neplodností. Lidé se pro život bez dětí rozhodují z mnoha důvodů dobrovolně, ale nesmíme zapomínat na skupinu lidí, kteří vlastní děti z nejrůznějších důvodů mít nemohou. Pro početí dítěte jsou

ochotni udělat cokoliv, v případě úspěchu potom často mluvíme o tzv. vymodlených dětech. Naopak v případě neúspěchu tito lidé prožívají obrovskou bolest a jejich život zůstává nenaplněný. Matějček (In Sekera, 2010) poukazuje na fakt, že mít dítě v dnešní době není samozřejmost a že nemožnost porodit a vychovávat vlastní dítě vytváří v člověku mnohem větší bolest než nenaplněné naděje po místech na vrcholu společenského žebříčku.

Sekera (2010) uvádí, že neplodnost tyto lidi silně stigmatizuje, protože společnost automaticky očekává, že všichni dospělí lidé budou mít dítě. Toto vidí jako další z problémů dnešního světa, který útočí na osobnost potencionálních rodičů. Podle Sobotkové (2007) ženy, stejně jako muži, neschopni zplodit dítě, vykazují vysokou míru úzkosti, stresu a depresí a zároveň nízkou úroveň sebehodnocení.

V případě neschopnosti pořídit si vlastní dítě dává těmto lidem šanci systém náhradní rodinné výchovy. Dítě si tedy mohou adoptovat, případně se stát pěstounskými rodiči. V takovém případě mluvíme o „psychologickém rodičovství“. Sekera (2010) upozorňuje na svou skepsi vztahující se k účinnosti našeho adoptivního systému. Adoptovat dítě znamená vydat se na dlouhou a psychicky náročnou cestu, která velmi často bývá zakončena neúspěchem. Přesto určité šance tu jsou a lidé toužící po dítěti jsou ochotni obětovat cokoliv a na tuto cestu se vydají.

Dítě přináší rodičům mnohá pozitiva. Nejen rodiče jsou pro dítě zdrojem podnětů, aby se mohly plnohodnotně rozvíjet, ale i naopak, dítě bývá zdrojem podnětů pro rodiče. Dítě přináší do života dospělého mnoho vzrušení, obohacujících zážitků, bez dětí by byl život nudný a prázdný. Přináší nové zkušenosti a nové sociální role, které nikde jinde dospělí nezískají. Dítě je také pro nás zdrojem hluboké lásky, kterou nejen dítěti dáváme, ale také ji přijímáme. Rodičovská láska je podle mého názoru nejhlubší cit, jakého je člověk vůbec schopen. V neposlední řadě nám dítě dává možnost pokračování rodu, otevírá nám budoucnost a je zdrojem našeho vnitřního naplnění a pocitu uspokojení.

2.4 Dílčí závěr

Bez rodiny si pravděpodobně nikdo svůj život neumí představit, ať už se jedná o rodinu orientační, tj. takovou, do které se jedinec narodil, nebo o rodinu prokreační, tj. rodinu, kterou si později sám zakládá. Rodina je pro dítě prvním prostředím, do kterého přichází a

v jeho vývoji hraje nezastupitelnou roli. Bohužel ne každé dítě má to štěstí, že se narodí do fungující rodiny, kde je zaručen jeho zdárný fyzický i psychický vývoj. Pro tyto děti existuje systém náhradní rodinné či ústavní péče. Konkrétně ústavní péče je v posledních letech velice diskutovaným tématem, protože i přes veškerou snahu vychovatelů není tento druh náhradní výchovy adekvátní náhradou za rodinné prostředí a četné výzkumy dokazují, že děti po opuštění brány dětského domova nejsou připraveny na vstup do samostatného života.

Naštěstí však existuje značná převaha rodičů, kteří své děti milují a dokážou jim poskytnout stabilní rodinné zázemí. A to i přesto, že v posledních desetiletích dochází v naší společnosti k úpadku tradiční rodiny. Ta již nevykazuje takovou míru stability jako dříve, mnoho funkcí, které dříve zajišťovala rodina, dnes přebírají instituce.

A stejně, jako je důležitá rodina pro dítě, je důležitá i pro dospělého jedince. V tradiční společnosti se od dospělého jedince očekávalo, že vstoupí do manželství a založí si rodinu. Dnes je spíš otázkou volby, zda se dospělý člověk rozhodne žít sám, případně v partnerském svazku bez dětí a věnuje se kariéře či svým zálibám. Přesto si myslím, že i dnes, v moderní společnosti, je pro většinu lidí velice důležité mít stálého partnera, založit si rodinu a vytvořit pravý domov, který dokáže dát všem jeho členům pocit jistoty, lásky a bezpečí.

3 HOMOPARENTALITA

V předchozí kapitole o rodině jsem se snažila nastínit, jak je stabilní a harmonické prostředí rodiny velmi důležité pro zdárný vývoj dítěte, pro jeho socializaci a úspěšné zapojení se do společnosti. Stejně tak pro dospělé jedince je možnost pevného partnerství a ve většině případů i rodičovství cestou ke šťastnému a spokojenému životu a také k naplnění životního poslání. V rodině a v dětech většina nás, heterosexuálních lidí, nachází smysl života. Ale co homosexuálové?

Homosexualita je ve své podstatě v protikladu k manželství, protože jak uvádí zákon, manželství je trvalé společenství muže a ženy, jejímž hlavním účelem je založení rodiny a výchova dětí. (Zákon č. 94/1963 Sb. [online]). Přesto mnoho homosexuálů do manželství vstupuje. Jak uvádí Kaňka (2000, s. 16): „*Mnoho homosexuálů vstupovalo do manželství především v době, kdy společenskoekonomická funkce manželství byla důležitější než funkce erotická.*“ Dále uvádí, že k takovému uzavírání sňatků dochází spíše na vesnici než ve městě a dodnes častěji v zemích, kde je stále homosexualita trestná nebo alespoň tabuizovaná.

Tato manželství samozřejmě vykazují velmi nízkou stabilitu. Nejčastějším důvodem rozpadu takového manželství bývá nevěra ze strany homosexuálního jedince. Je samozřejmé, že jeho pohlavní život a sexuální prožitky jsou pro něj velmi chudé a neuspokojivé, a proto toto uspokojení hledá často v náručí osoby stejného pohlaví.

Za poslední desetiletí se však situace u nás již podstatně změnila. Po roce 1989, kdy jsme se začali otvírat Evropě a celému světu, se homosexualita začala skloňovat ve všech pádech. Stala se součástí veřejné diskuse o demokracii, lidských právech a svobodě projevu. Majoritní společnost je k homosexuálům mnohem vstřícnější a tolerantnější než tomu bylo před dvaceti lety. Jak však uvádí Sokolová (2004, s. 81, [online]): „*Jakmile se v diskusi o homosexualitě objeví téma rodiny a rodičovství, debata dostane ostré emocionální obrátky a rychle skončí.*“ Sokolová dále uvádí, že přes veškerá ujišťování o toleranci a respektu vůči homosexuální minoritě naše legislativa zatím nepodporuje výchovu dětí homosexuálními páry.

Už samotný fakt, že homosexuální páry nemohou být biologickými rodiči, je překážkou. Pravděpodobně významnější překážkou jsou však společenské bariéry, se kterými se gayové a lesby při snaze stát se rodiči, setkávají (temata.gl.cz [online]).

3.1 Homoparentální rodina

Termínem „**homoparentalita**“ označujeme rodičovství leseb a gayů, to znamená výchovu dětí homosexuálním párem nebo homosexuálním jedincem (rodinne.pravo.cz [online]). Tento pojem vznikl v 2. polovině 90. let 20. století ve Francii (homopaternalité). Začali ho používat francouzští aktivisté, protože lépe vystihuje podstatu tohoto rodinného modelu a termín se velmi rychle rozšířil i mezi odborníky. Méně často se také můžeme setkat v této souvislosti s pojmem **homopaternalita**.

Takový model rodiny a domácnosti, ve které se nachází dospělé osoby s homosexuální orientací a děti označujeme jako **homoparentální rodina**, stejně tak se používá výraz **rodina homosexuálních partnerů**. Bohužel nejčastěji používaný výraz **homosexuální rodina** (také lesbická rodina, gay rodina, příp. l/g rodina) není terminologicky zcela v pořádku, protože není jasné, kdo v této rodině je homosexuálem. Termín připisuje homosexuální orientaci všem členům rodiny, včetně dětí. Může to však být jen jeden z rodičů, případně oba rodiče, mohou to být také děti či některý z blízkých příbuzných, který v rodině žije. Při úvahách nad tímto termínem poukazuje Sokolová (2004 [online]) na skutečnost, že rodinu, která se skládá z heterosexuálních rodičů a homosexuálního dítěte, společnost považuje za rodinu heterosexuální. Naopak rodina složená z homosexuálních rodičů a heterosexuálního dítěte je společností vnímána jako rodina homosexuální. Podle autorky to vypovídá o tom, že: *„Rodina není vnímána jako vztahová síť rovnocenných interakcí, ale že jako určující prvek pro (sexuální) hodnocení rodiny jsou bráni rodiče, tedy dospělí jedinci“* (Sokolová, 2004, s. 84, [online]).

3.2 Gay a lesbické rodičovství

Rodičovství bývá velkou zátěží i pro heterosexuály, natož tak pro gaye a lesbičky. Homosexuální jedinci už od puberty musí bojovat se svou „jinakostí“, s odmítavým postojem společnosti a ve chvíli, kdy se rozhodnou stát se rodiči, mnoho dalších problémů přibude. Především jim chybí vzorce chování, protože oni sami v naprosté většině případů vyrůstali s heterosexuálními rodiči. Chybí jim také dostatečné množství informací, musí bojovat s netolerancí společnosti vůči takovým alternativním modelům rodiny. Zároveň v naší republice chybí právní opora, především otázky týkající se postavení nebiologického rodiče nebo nedostupnost umělého oplodnění pro stejnopohlavní páry.

Gay rodiny čelí větším diskriminačním předsudkům i osobním dilematům než rodiny lesbické, a to hlavně proto, že společnost nahlíží na lesbickou matku jako na nekompetentní vychovávat dítě z důvodu své sexuální orientace, z druhé strany však z pohledu genderu je mateřství ženská kompetence. Sexuální orientace a genderová role se tedy vyvažují. U gay rodin se tyto dva faktory – sexuální orientace a mužský gender – sčítají a gayové – otcové tímto vlastně narušují více stereotypů najednou (rodinne.pravo.cz [online]).

3.2.1 Lesbické mateřství

Jak jsem již uvedla, často se stávalo, že lesbické ženy, aby ukojily touhu po dítěti, vstupovaly do vztahů s muži a uzavíraly manželství. Od 70. let 20. století v souvislosti s rozvojem feminizmu začaly lesbické ženy intenzivněji prosazovat svá práva na mateřství. Procházková (2005; též Talandová, 1997, [online]) uvádí, že lesbické ženy více než gay muži vyjadřují touhu po rodičovství a s ním spojenou potřebu společenského uznání. S tím ovšem nesouhlasí psychologka Sokolová, která ve svém výzkumu, zaměřeném na rodičovské touhy a představy gay mužů, zjistila, že 72% dotázaných gayů by si přála mít a vychovávat dítě.

Samozřejmě lesbické ženy, pokud zatouží po mateřství, to mají mnohem jednodušší než gayové. Ať už při pořízení dítěte, protože mají mnohem lepší možnosti pořídit si dítě biologické, tak i při jeho výchově. Mateřství lesbických žen je totiž spíše vnímáno jako přirozená věc (právě díky genderové roli).

K tomu Sokolová (2009) dodává, že situace lesbických žen v České republice je nepochybně snazší po stránce reprodukční, legislativní i společenské než situace gayů. A právě z tohoto důvodu je u nás lesbických mateřství více než gay otcovství a ne proto, že gayové děti nechtějí!

Existuje mnoho výzkumů, týkající se lesbického mateřství, na rozdíl od výzkumů gay otcovství. Většina těchto výzkumů vzešla z potřeby soudů, které rozhodovaly o svěřeni dítěte po rozvodu manželství do péče homosexuálního rodiče (Polášková, 2009). K tomu Nedbálková (2002) uvádí, že existují dvě zásadní obavy soudců při svěřování dítěte do péče lesbickým ženám. První obava se týká zvýšené maskulinity lesbických matek, kterou by mohly nepřiměřeně působit na vývoj dítěte. Patterson (In Nedbálková, 2002) toto vyvrací svými výzkumy a uvádí, že výpovědi lesbických matek ohledně jejich genderové role nebyly v rozporu s výpověďmi heterosexuálních žen, stejně jako se výrazně nelišily názory a motivace k mateřství. Druhou obavou soudů byla možnost zvýšené nechuti lesbických ma-

tek zajistit dětem častý kontakt se svými biologickými otci. I tato domněnka byla vyvrácena a ukázalo se, že lesbické ženy jsou mnohem ochotnější zajistit dítěti častější kontakty s biologickým otcem než matky heterosexuální.

3.2.2 Gay otcovství

Rodičovství gayů je otázka velice problematická. V názorech široké veřejnosti i odborníků se většinou setkáváme s odmítavým postojem a s tvrzením, že gayové vlastně ani děti většinou nechtějí. Rodičovství se samozřejmě spojuje pouze s heterosexuálně orientovanou majoritou, a když už homosexuál, raději žena. Jak jsem již uvedla, většina výzkumů, zaměřených na homoparentalitu, se týká lesbických žen a jedná se především o zahraniční výzkumy. V České republice je to stále téma, které stojí mimo badatelský a akademický zájem. Ve Spojených státech a v západní Evropě výzkumy a sociologické studie gay otcovství začínají vznikat už od konce 70. let 20. století. Jak uvádí Bozett (1980), tyto výzkumy se však týkaly především gayů, kteří měli dítě z předchozího heterosexuálního vztahu, a zaměřovaly se na problémy, jak sdělit dítěti otcovu homosexuální orientaci či na problémy vztahu otec – dítě. V těchto výzkumech zatím nebyla řešena otázka gay otcovství jako součásti otevřené gay identity a svobodné volby gaye, ale spíše jako důsledek heterosexuálního vztahu, ať již chtěný či nechtěný.

Odborná literatura, zaměřená na gay otcovství, se v Americe a západní Evropě začíná množit od 90. let 20. století. Boggis (In Mallon, 2004) spojuje rozmach gay otcovství na konci 80. let s dozráním nové generace gayů, která se již otevřeně hlásí ke své homosexuální orientaci a chtějí založit rodiny a mít děti. Současně dochází ke krizi v opatrovnické péči, kdy dětské domovy jsou přeplněny dětmi s handicapem, které jsou těžko umístitelné do rodin. Podle Boggise vidí gayové cestu k rodičovství právě adoptivními těžko umístitelných dětí. Toto rozpoutá celospolečenskou diskusi na téma otcovství gayů a gayům se tímto otevírá cesta k možnostem získání i zdravých a malých dětí z ústavů. Ve společnosti v tomto ohledu došlo ke změně celospolečenského myšlení a kultury přemýšlení.

Prvním z výzkumů v České republice, který zkoumal gay rodičovství, byl výzkum socioložky Sokolové. Tento výzkum probíhal v roce 2006 – 2007, jednalo se o kvalitativní výzkum, vedený formou rozhovorů s 30 gayi a Sokolová zjišťovala především jejich představy o otcovství a rodičovství. Z výzkumu především vyplývá, že převážná většina (24 z 30) dotázaných si přeje mít a vychovávat dítě (Sokolová, 2009).

Sokolová (2009) dále uvádí, že většina respondentů je přesvědčena o tom, že i když dítě velmi chtějí, nejde to. Opakovaně zmiňují svou biologickou nemožnost k tomu, aby si dítě porodili ve vlastním vztahu a zároveň nemožnost získat dítě legálními způsoby. Na rozdíl od českých respondentů respondenti v zahraničních výzkumech uvádějí, že i přes fyziologický handicap pořídit si vlastní dítě s partnerem existují jiné cesty, pouze je nutné najít tu správnou. Mít dítě považují za zcela normální.

Toto je ovšem podle mého názoru dáno především tím, že v některých státech USA a v západní Evropě přestala být homosexualita obecně mnohem dříve tabu než v postkomunistických zemích a i otázka homoparentality, ať už u lesbických žen nebo gayů, se začala řešit mnohem dříve. Předpokládám, že za několik málo desítek let bude i u nás naprosto běžné potkávat na ulici dva tatínky s dětmi. A možná právě plánované rušení kojeneckých ústavů a dětských domovů v České republice nastartuje možnosti adopce i homosexuální minoritě a dojde k posunu celospolečenského myšlení týkající se homosexuality obecně, a především pak homoparentality.

3.3 Cesty k homoparentalitě

Česká republika je jednou z mnoha zemí, kde homosexualita je v právním řádu zakotvena jako plnohodnotná a rovnoprávná alternativa sexuální orientace. V roce 2006 vstoupil v platnost zákon o registrovaném partnerství, který formalizuje vztahy homosexuálních partnerů. Bohužel však neřeší problematiku gay a lesbického rodičovství. Náš právní řád přímo homoparentalitu nezakazuje, avšak ji ani nepodporuje. Ráda bych zde vymezila nejčastější způsoby pořízení si dítěte homosexuálním párem či homosexuálním jedincem.

3.3.1 Dítě z předchozího heterosexuálního vztahu

Jedná se o pravděpodobně nejčastější způsob pořízení si dítěte homosexuálním jedincem. Jak jsem uvedla již výše, mnoho homosexuálů vstupovalo do manželství, ať již z důvodu utajení své sexuální orientace nebo proto, že o své homosexualitě nevěděli nebo si ji nechtěli připustit. Manželé si založili rodinu, pořídili si děti, ale ve většině takových manželství docházelo k problémům právě v oblasti pohlavního života a sexuálního prožívání, proto byla většina takových manželství dříve nebo později rozvedena.

Jak uvádí server *rodinne-pravo* ([online]), tyto případy jsou zvláštní právě při rozhodování soudu o svěřeni dítěte do péče v rozvodovém řízení manželů, z nichž jeden je homosexuál.

Tato soudní jednání stála u zrodu psychologického odborného zájmu o homoparentalitu. V naší republice bohužel neexistují žádné oficiální údaje o výsledcích takových soudních jednání.

Podle mého názoru však v případě takových dětí z manželství, kde jedním z manželů je homosexuál, soud svěřil děti do péče a výchovy matce, ať již šlo o matku heterosexuální či lesbickou. Náš právní řád zatím ve většině případů upřednostňuje matku, jakožto nejkompetentnější osobu při výchově dětí, i když otec může být v některých případech lepším rodičem než matka.

3.3.2 Adopce

Adopci neboli osvojení vymezuje zákon o rodině, který stanovuje, že: „*Osvojiteli se mohou stát pouze fyzické osoby, které zaručují způsobem svého života, že osvojení bude ku prospěchu dítěte i společnosti*“ (Zákon č. 94/1963 Sb. [online]).

Žadatelem o **individuální adopci** se tedy může stát jedinec bez ohledu na jeho sexuální orientaci. Zákon o registrovaném partnerství však z možnosti adopce vylučuje gaye a lesby, které uzavřely registrované partnerství. Toto však obhájcí rodičovských práv gayů a lesbiček považují za diskriminaci a Rada vlády pro lidská práva již v roce 2009 podala návrh na odstranění takového zákazu. Vláda se však dosud tímto nezabývala (rodinne.pravo.cz [online]).

Společnou adopci umožňuje zákon o rodině pouze manželům. Homosexuálním partnerům, i když nejsou registrováni, společná adopce není povolena (není však povolena ani heterosexuálním partnerům). Jinak je tomu však v některých západních zemích. Povolena je např. ve Velké Británii, Dánsku, Švédsku, Španělsku, Belgii a některých státech USA.

Zvláštním druhem je **adopce dítěte partnera nebo partnerky**. Ani v tomto případě není český právní řád příliš vstřícný a takové adopce nejsou možné, na rozdíl od některých evropských států.

Bohužel, přestože kojenecké ústavy i dětské domovy jsou přeplněné k prasknutí, právně volných dětí, vhodných k adopci, je velmi malé procento. Na druhé straně je spousta bezdětných manželských párů, které nemohou mít vlastní dítě a touží po adopci. Jen tedy ve výjimečných případech se stává, že soud rozhodne o osvojení dítěte jednotlivcem, ať už heterosexuálním či homosexuálním.

3.3.3 Pěstounská péče

Podle zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí ([online]): „*Je pěstounská péče takový druh náhradní rodinné výchovy, kdy dítě je svěřeno do péče manželů nebo i jednotlivce, kteří se o dítě starají, a za tuto péči jim náleží finanční odměna.*“

Zákon dále uvádí, že pěstouni nejsou zákonnými zástupci dítěte a tento vztah končí zletilostí dítěte. Dítě si po celou dobu pěstounské péče ponechává své příjmení, a pokud je to možné, pěstouni by měli dítěti umožňovat styk s biologickými rodiči. Pěstounská péče může být zrušena ještě před dosažením zletilosti dítěte, ale pouze ze závažných důvodů, jakými jsou např. poruchy chování dítěte.

Registrované partnerství není překážkou k tomu, aby si homosexuál mohl zažádat o dítě do pěstounské péče. Pouze však opět jako jedinec, protože do společné pěstounské péče mohou v České republice zažádat pouze manželé.

3.3.4 Asistovaná reprodukce

Asistovanou reprodukci upravuje zákon č. 20/1966 Sb. o péči o zdraví lidu. Vymezuje ji jako: „*postupy a metody, při kterých dochází k manipulaci se zárodečnými buňkami nebo s embryi, včetně jejich uchovávání, a to za účelem léčby neplodnosti ženy nebo muže*“ (Zákon č. 20/1966 Sb. [online]). Zákon dále uvádí, že asistovanou reprodukci lze provést na základě písemné žádosti muže a ženy, kteří hodlají tuto léčbu společně podstoupit.

Z toho vyplývá, že asistovaná reprodukce v České republice je určena pro neplodný heterosexuální pár, nemusí jít nutně o manžele. Zákon tedy nedovoluje umělé oplodnění ženy bez mužského partnera.

Asistovaná reprodukce je umožněna ženám bez partnera, tedy i lesbickým párům, v současné době v Austrálii, Kanadě, Belgii, Finsku, Izraeli, Nizozemí, Jihoafrické republice a Velké Británii. Státy, jako je Řecko, Rumunsko, Bulharsko a Venezuela povolují asistovanou reprodukci jen svobodným ženám, problematika lesbických žen zde není vůbec specifikována (Procházka, 2005).

Umělé oplodnění představuje pro lesbické páry jednu z možností biologického rodičovství, a to v případě, kdy lesbická žena odmítá pohlavní styk s mužem. Při cestě za splněním mateřského snu se dá zákon pravděpodobně docela dobře obejít.

3.3.5 Institut náhradního mateřství

Institut náhradního mateřství je metoda reprodukční medicíny, kdy náhradní matkou je žena, ochotná přijmout do svého těla oplodněné vajíčko jiné ženy, která není schopna zdravé dítě donosit. Náhradní matka dítě donosí a po porodu jej odevzdá. U náhradního mateřství jsou obě tyto ženy biologickými matkami. Jedna žena dává vajíčko, tedy geny. Druhá matka dítě donosí ve svém těle, vzniká tu tedy úzký vztah mezi matkou a plodem (webdone.cz [online]).

V České republice ale zatím není vyřešeno nejen právní hledisko, ale ani etické a psychologické hledisko. Konkrétně jde o to, aby nebyl porušen zákon, který řeší obchodování s dětmi a zákon, dotýkající se obchodování s lidmi. Může také například dojít k situaci, kdy po porodu náhradní matka odmítne dítě vydat. Podle současných právních norem je skutečnou matkou dítěte ta, která dítě porodila.

Podle zpráv ministerstva spravedlnosti se odborníci zabývají možností uzákonit tzv. surogační smlouvu mezi náhradní matkou a párem toužícím po dítěti. Tato smlouva by měla řešit např. právní vymahatelnost vydání dítěte u soudu (justice.cz [online]).

Náhradního mateřství by bylo možné využít i v případě homosexuálních párů. Jedna žena z lesbického páru daruje vajíčko, oplodněné dárcem, své partnerce, která dítě porodí. Je to příležitost i pro gay páry, kdy jeden z partnerů by byl biologickým otcem. Podle mého názoru se ale této alternativy rodičovství příliš nevyužívá, rizika jsou příliš velká.

3.3.6 Jiné možnosti

Může jít o pohlavní styk lesbické ženy s heterosexuálním mužem, kterého si náhodně vyhlédne nebo se kterým si předem početí dítěte naplánuje.

Další možností může být lesbický pár, který se domluví s gay párem. Pokud některý muž z gay páru je schopen pohlavního styku se ženou, může dojít k početí. V takovém případě s největší pravděpodobností dítě zůstane v péči lesbického páru, ale gay má možnost být alespoň biologickým otcem, i když nemá dítě v péči. Možná je také v dnešní době střídavá péče o dítě. V ideálním případě má dítě možnost být ve styku jak s biologickou matkou, tak i biologickým otcem a jeho rodina se rozroste o jednu velmi blízkou tetu i strýce.

Sokolová (2009) se v této souvislosti zmiňuje o tzv. skupinové rodině, kde lesbický a gay pár žijí v jedné domácnosti. Takové rodiny v Česku existují, i když jsou neviditelné. Výhody skupinové rodiny vidí Sokolová především v tom, že dítě zná svého otce, žije ve sta-

bilním a láskyplným prostředí úplné rodiny, má zajištěno finanční i emocionální zázemí a má kolem sebe větší počet a rozmanitost osobnostních vzorů. Nicméně dodává, že takové rodinné soužití není pro každého. Ne všichni jsou ochotni se o dítě dělit s dalším párem, většina by dala přednost raději výchově dítěte pouze se svým partnerem, jako je to v heterosexuálních rodinách.

3.4 Dopady na dítě

Zde bych se ráda zamyslela nad tím, zda z dítěte, které je vychovááno homosexuálním párem, může vyrůst sebevědomý, psychicky odolný a čestný člověk nebo zda výchova tímto párem zanechá na dítěti znatelně škodlivé následky. Přestože každý většinou uzná, že výchova v zařízeních ústavní péče, jako jsou kojenecké ústavy a následně dětské domovy, není pro dítě to pravé a při opouštění dětského domova děti nejsou dostatečně připraveni na vstup do samostatného života, veřejnost je značně skeptická ke kvalitě výchovy, kterou může poskytnout dítěti homosexuální pár. Samozřejmě, naše společnost není zatím na takové možnosti vůbec připravena a s homoparentálními rodinami se v podstatě téměř nemáme možnost setkat. Přestože tyto rodiny existují, nejsou příliš ochotné se zviditelňovat, čemuž se zatím v naší společnosti nemůžeme divit. Ráda bych zde nyní předložila alespoň některé výsledky nejvýznamnějších výzkumů, které byly prováděny v homoparentálních rodinách.

3.4.1 Výzkumy

V České republice dosud neexistují žádné výzkumy, které by se zabývaly vlivem homosexuální orientace rodičů na psychosexuální a psychosociální vývoj jejich dětí. Proto musíme vycházet ze zahraničních výzkumů.

Talandová (1997, [online]) uvádí výsledky některých nejzajímavějších zahraničních studií. Např. studie Kirkpatrickové z roku 1982 srovnává 40 dětí lesbických matek a 40 dětí heterosexuálních matek bez partnera, kde Kirkpatricková dochází k závěru, že obě skupiny dětí se mezi sebou neliší podle sexuální preference matek ani není narušen vývoj jejich pohlavní identity.

Studie Schwartze porovnává děti homosexuálních i heterosexuálních párů, kterým bylo svěřeno dítě do péče. Ani tato studie nepotvrdila závažnější rozdíly mezi těmito dětmi.

Studie Golombokové, Spencera a Ruttera z roku 1983 srovnává opět děti 27 heterosexuálních matek a děti stejného počtu lesbických matek. Data byla získávána formou rozhovorů zvláště s matkami a zvláště s dětmi. Byla vytvořena škála pro hodnocení úrovně vztahů v rodině a škála sexuálních rolí vycházející z tradičních maskulinních a feminních aktivit dětí, byly také použity dotazníky zjišťující emocionální labilitu matek a dotazníky zjišťující dětské emoce a vztahy dětí s okolím. Výsledky ukázaly, že lesbické matky nepreferují u svých dětí jasně homosexuální či heterosexuální orientaci. Tyto matky nijak výrazně neovlivňovaly rodové chování svých dětí. Děti se pravidelně stýkaly se svým otcem, s příbuznými i známými matky, nežily izolovaně. U dětí nebyl zaznamenán žádný případ chybné pohlavní identifikace. Vývoj pohlavní identity obou skupin dětí byl srovnatelný, výzkum emočního stavu dětí, jejich chování a vztahů mezi vrstevníky také neprokázaly žádné rozdíly.

Studie Greena z roku 1986 opět porovnává domácnosti hetero a homosexuálních matek s jejich dětmi, kde nefiguruje žádný dospělý muž. Zjišťovaly se údaje z následujících oblastí: inteligence, sexuální identita, preference rodových rolí, vztahy – rodina, vrstevníci. Cílem této studie bylo najít odpověď na otázku, zda výchova dítěte lesbickou matkou může vyvolat konflikt sexuální identity a stigmatizaci ve skupině vrstevníků. Závěry z Greenova výzkumu byly následující:

- žádné z dětí nespĺňovalo kritéria pro nejasnosti v rodové identitě v dětství,
- nebyly prokázány žádné psychopatologické jevy spojené se sexuální orientací matky,
- nebyl prokázán rozdíl v oblasti popularity nebo sociální stigmatizace mezi dětmi,
- nebyly prokázány ani rozdíly mezi oběma skupinami dětí v oblasti sexuální identity (identifikace s vlastním pohlavím, rodové chování).

„Z uvedených studií vyplývá, že homosexualita rodiče není kontraindikací způsobilosti k rodičovské roli. Předpokládaná rizika výchovy dítěte homosexuálním rodičem, jako zmatení rodové identity dítěte, jeho sociální stigmatizace, nebezpečí psychopatologie – se ukázala jako lichá, neopodstatněná. Homosexualita rodiče sama o sobě nevede k atypickému psychosexuálnímu vývoji dítěte a není rizikovým faktorem z psychiatrického hlediska“ (Green, In Talandová, 1997, [online]).

K tomu však Talandová (1997, [online]) dodává, že tyto závěry nelze zobecnit, protože všechny děti žily minimálně do věku tří let s oběma rodiči. Dále byly děti zkoumány během příliš krátkého časového období a neexistují údaje z pozdější doby, z věku jejich rané dospělosti - jejich úspěšnost při navazování partnerských vztahů. Na námitku, že tyto děti žily minimálně do tří let s oběma rodiči, reaguje Golomboková (In Procházka, 2005) svou studií, kde zkoumala děti lesbických matek od narození a ani tyto děti se nelišily od svých vrstevníků.

O tomto výzkumu Richarda Greena se zmiňuje také Procházka (2005), který jej považuje za velmi důležitý. Zmiňuje zde další studie (např. Patterson, 1992, Golombok, Tasker, 1996), které vyvrátily obavy z atypického pohlavního vývoje dětí lesbických žen. Schum (In Procházka, 2005) upozorňuje na to, že tyto děti mají pozitivní vztah k homosexualitě a jsou tolerantnější k životnímu stylu homosexuálů, což považuje za negativní stránku. Procházka (2005) se zamýšlí nad tím, zda vyšší míra tolerance je opravdu známkou negativního osobnostního rysu.

3.4.2 Závěry z výzkumů

Na základě výše uvedených výzkumů zde uvádím stručný souhrn dosavadních zjištění, jaké dopady má výchova homosexuálních rodičů na vývoj jejich dětí. V těchto výzkumech byla pozornost soustředěna především na tři oblasti, a to osobnostní vývoj dětí, psychosexuální vývoj a sociální vztahy.

- **Osobnostní vývoj**

Jak uvádí Polášková (2009), v této oblasti byly nejčastěji sledovány proces separace – individualizace, psychické zdraví, behaviorální problémy, sebepojetí, morální vývoj a inteligence. V žádné z těchto oblastí nebyly zjištěny statisticky významné rozdíly mezi dětmi homosexuálních a heterosexuálních rodičů.

- **Psychosexuální vývoj**

Zdravý psychosexuální vývoj dětí homosexuálních rodičů byl zkoumán ve třech aspektech: genderové identity, projevu chování v rámci jejich genderové role a budoucí sexuální orientace (Polášková, 2009).

- Genderová identita – děti se identifikovaly v souladu se svým biologickým pohlavím, vykazovaly spokojenost s touto příslušností. V utváření gendero-

vé identity děti homosexuálních rodičů nevykazovaly žádné rozdíly oproti dětem heterosexuálních rodičů (výzkumy: Green, 1986; Patterson, 2002).

- Genderové role a chování – děti homosexuálních rodičů se opět nijak výrazně nelišily od dětí heterosexuálních rodičů ani v této oblasti. Výzkumy dokazují, že děti z obou typů rodin preferovali genderově tradiční volbu hraček, aktivit, dětských přátel a měli podobné představy o rozdělení rolí v domácnosti (výzkumy: Green, 1986; Golombok, 1983; Patterson, 1992 a další). Z těchto výzkumů dále vyplývá, že projevy dětí homosexuálních rodičů odpovídají tradičnímu pojetí mužského a ženského chování i přesto, že homosexuální rodiče měli tendence volit méně genderově konvenční výchovné strategie (Polášková, 2009; též Talandová, 1997, [online]). Jak dále uvádí Polášková (2009), zajímavé, ale statisticky nevýznamné je zjištění, že dcery homosexuálních rodičů více tíhly ke genderově netradičnímu způsobu oblékání a volbě genderově netradičních povolání, synové byly více vedeni k tomu, aby své emoce místo potlačování vyjadřovali. Také byla u nich zjištěna menší tendence k agresivním násilným hrám, než je tomu u synů heterosexuálních rodičů (výzkum: Green, 1986).
- Sexuální orientace – Dosud nebyla prokázána souvislost mezi homosexualitou rodičů a homosexualitou jejich dětí. Výzkumy dokazují, že naprostá většina dětí homosexuálních rodičů se později identifikuje jako heterosexuální a také navazují heterosexuální partnerské vztahy (výzkumy: Green, 1986; Patterson, 1992; Golombok, Tasker, 1996 a další). Za zmínku však stojí, že děti homosexuálních rodičů v období dospívání nebraly zcela automaticky, že jejich orientace bude heterosexuální. Přesto naprostá většina těchto dětí opravdu heterosexuální byla (Polášková, 2009; též Talandová, 1997, [online]). Výzkumy však nepotvrdily častější homosexuální identifikaci nebo nejistotu v sexuální orientaci, jde spíše o vyšší míru tolerance a otevřenosti k různým alternativám životního stylu.
- **Interpersonální vztahy** – zde byly výzkumy zaměřeny především na vztahy v rodině, dále na vztahy s dospělými osobami mimo rodinu a na vrstevnické vztahy. Opět nebyly zjištěny žádné statisticky významné rozdíly.

- Vztahy v rodině - Co se týká kontaktu s biologickým otcem u dětí lesbických matek, v porovnání s dětmi heterosexuálních osamělých matek jsou tyto děti s otcem v kontaktu podstatně častěji. Také děti, žijící se svou lesbickou matkou a její partnerkou měly k partnerce matky vřelejší vztah než děti heterosexuální matky k jejímu příteli (výzkumy: Golombok 1983; Golombok, Tasker, 1995)
- Vztahy s širší rodinou a dospělými osobami mimo rodinu - opět nebyly zjištěny žádné rozdíly mezi dětmi z obou zkoumaných skupin. Děti lesbických matek udržovaly stejně časté kontakty s prarodiči i jinými příbuznými jak ze strany matky, tak i ze strany její přítelkyně, jako děti heterosexuálních rodičů. V případě homoparentálních rodin však děti o něco více udržovaly styky s rodinou biologického rodiče. Stejně tak vztahy s dospělými mimo rodinu byly u obou skupin udržovány stejně, přičemž i děti z homoparentálních rodin měly dostatečné zastoupení jak ženského, tak mužského vzoru (výzkumy: Patterson, 2002).
- Vrstevníkové vztahy – Polášková (2009) uvádí, že u dětí ve školním věku byly typické vzorce budování a fungování vrstevníkových vztahů, jejichž kvalitu potvrzovali jak samotné děti, tak i jejich rodiče a učitelé. Děti homosexuálních rodičů se necítily šikanované nebo nějakým způsobem vyřazované z kolektivu, avšak více si zpětně vybavovaly různé homofobní poznámky nebo narážky. Žádné rozdíly se nepotvrdily ani u adolescentů, ať už při navazování romantických vztahů, tak i vztahů přátelských (výzkumy: Patterson, 2002; Golombok, Tasker, 1995).

Všechny dosavadní výzkumy svědčí o tom, že děti vychovávané v homoparentálních rodinách jsou dobře adaptované a v žádné z oblastí psychosociálního vývoje nevykazují žádné negativní dopady na harmonický rozvoj celé osobnosti. Jak uvádí Polášková (2009, s. 84), naopak se ukázalo, že: „*Tyto děti jsou otevřenější a tolerantnější k různým alternativám včetně homosexuálního životního stylu.*“ Toto ovšem může být některými odborníky hodnoceno spíše jako nežádoucí charakteristika osobnosti.

Podle mého názoru je pro dítě mnohem důležitější, jak kvalitní péči jsou schopni rodiče dítěti nabídnout. Tím mám na mysli především pocit jistoty, bezpečí, stabilní rodinné zá-

zemí, milující a pečující rodiče, kvalitní vztahy mezi všemi členy rodiny, bezproblémová komunikace, finanční zajištění apod. Toto je pro dítě mnohem důležitější než nefungující, i když úplná tradiční rodina, nebo ještě hůře, ústavní výchova.

3.5 Dílčí závěr

Tato kapitola je věnována rodičovství homosexuálních párů – téma v poslední době velmi diskutované. Je správné umožnit stejnopohlavním párům vychovávat dítě? Touží vůbec gayové a lesby po dítěti? A co děti? Budou stigmatizovány? Stanou se terčem posměchu svých spolužáků a kamarádů? Dokáže dát pár gayů či lesbiček dítěti takovou výchovu, aby byl zaručen jejich zdárný vývoj? Na tyto otázky jsem se snažila dát odpověď v poslední kapitole.

Podle mého názoru potřebu partnerství a rodičovství pociťuje v určitém období života většina lidí bez rozdílu sexuální orientace. Přestože většinová společnost je k homosexuálům dnes mnohem tolerantnější než dříve, zdá se, že není schopná přijmout fakt, že i homosexuálové mají své potřeby a touhy, z nichž jednou je nepochybně potřeba rodičovství. Spousta lidí tvrdí, že rodičovství homosexuálních párů je proti přírodě, není to „normální“, dítě trpí po psychické stránce, z dětí, vychovávaných gay nebo lesbickým párem později vyrostou opět homosexuálové apod.

Na základě výzkumů, především zahraničních, bylo prokázáno, že dítě v žádném případě v rodině homosexuálního páru netrpí. Takový pár je dítěti schopen dát výchovu, zaručující harmonický vývoj celé osobnosti. Současně nebyly prokázány žádné rozdíly mezi výchovou dítěte homosexuálním a heterosexuálním párem, případně osaměle žijící matkou.

Výzkumy také neprokázaly, že by děti nosily jakési stigma homosexuálních rodičů, naopak ukazují, že děti nevnímají mezi svými vrstevníky žádné výraznější problémy. Zvláštností dětí lesbických matek pak je to, že ze strany učitelů jsou vnímány jako více empatické a zdatnější v komunikaci a naopak méně konfliktní. Zaměříme-li se na identifikaci se svou pohlavní rolí, u takto vychovávaných dětí nebyly prokázány žádné odlišnosti v identifikaci s mužskou a ženskou rolí. Homosexuální rodiny nežijí v izolaci. V případech, kdy prarodiče přijali skutečnost, že jejich děti jsou homosexuálně orientované, udržují s nimi kontakty, stejně tak dochází ke kontaktům s dalšími dospělými příbuznými a přáteli. Děti tedy mají ve svém okolí vzory jak mužské, tak ženské.

Mnoho stejnopohlavních párů, a to nejen v zemích západní Evropy a USA, ale také v naší republice, vychovává dítě. Ve většině případů jde o biologické dítě, objevují se však i případy, kdy dítě je svěřeno homosexuálnímu jedinci do pěstounské péče či adopce. Podle mého názoru, pokud se homosexuální jedinec či pár rozhodnou, že se chtějí stát rodiči, často si jdou za svým snem, i kdyby to znamenalo mírně obejít zákon.

Homoparentalita je jistě v protikladu s tradiční rodinou. Ale stejně je tak v protikladu s tradiční rodinou i stále se zvyšující počet nefunkčních rodin, neúplné či doplněné rodiny, odkládání dětí do ústavní péče apod.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

4 METODIKA VÝZKUMU

Praktická část diplomové práce je zaměřena na postoje jak samotných homosexuálů, tak i heterosexuálů, k rodičovství homosexuálních párů. Toto téma je v posledních letech podle mého názoru značně aktuální a hodně diskutované jak mezi odborníky, tak i laickou veřejností. Tuto diskusi rozpoutalo především přijetí zákona o registrovaném partnerství, které přímo zakazuje homosexuálnímu jedinci, který uzavře registrované partnerství, adopci dítěte. Z diskuse vyvstává mnoho otázek: Mají homosexuálové právo pořídit si a vychovávat děti? Mohou být stejně dobrými rodiči jako heterosexuálové? A jaké důsledky bude mít taková výchova pro dítě? V teoretické části jsem se zabývala výzkumy homoparentálních rodin, které byly prováděny především v zahraničí. V naší republice bohužel takové výzkumy téměř neexistují. Homoparentální rodiny sice existují, ale jsou zatím spíše neviditelné. Podle mého názoru je ale otázkou času, kdy naše společnost přijme fakt, že potřebu rodičovství cítí homosexuálové pravděpodobně stejně jako heterosexuálové. Z toho důvodu ve své praktické části zjišťuji postoje k rodičovství homosexuálních párů či jedinců.

Jak uvádí psychologický slovník: *Postoj označuje orientaci myšlení, naše hluboké sklony, náš vlastní vztah k určitým hodnotám. Pro všechny postoje je charakteristické, že jde vždy o souhrn osobních reakcí na určitý předmět: na živočicha, osobu, myšlenku nebo věc*“ (Sillamy, 2001, s. 155).

Při zpracování praktické části vycházím především z metodologie podle Gavory (2000), Chráska (2007) a Skutila (2011).

4.1 Výzkumný problém

Stanovení výzkumného problému je možné teprve až po důkladné teoretické analýze daného problému. Jak uvádí Chráska (2007), výzkumný problém by měl být formulován zcela konkrétně, jednoznačně a pokud možno v tázací formě.

Pro svůj výzkum jsem si tedy stanovila následující výzkumný problém: **Jaký postoj zaujímá jak heterosexuální majorita, tak i homosexuální minorita, k rodičovství homosexuálních párů?**

4.2 Cíle výzkumu a výzkumné otázky

Na základě výzkumného problému jsem si stanovila hlavní cíl výzkumu a následně také dílčí cíle výzkumu. K dosažení stanových cílů mi pomohou výzkumné otázky.

4.2.1 Hlavní cíl výzkumu

- Zjistit postoje heterosexuálů i homosexuálů k rodičovství homosexuálních párů a ověřit, zda existují rozdíly podle sexuální orientace.

4.2.2 Dílčí cíle výzkumu

- Zjistit, zda existuje rozdíl mezi homosexuály a heterosexuály v názorech na kvalitu výchovy dětí stejnopohlavním párem.
- Zjistit, zda heterosexuálové, žijící v pevném partnerském vztahu, případně mající děti, se staví pozitivněji k rodičovství homosexuálních párů.

4.2.3 Výzkumné otázky a věcné hypotézy

VO1: Jak je chápán pojem „normální rodina“ očima homosexuálů a jak očima heterosexuálů? (popisná výzkumná otázka)

VO2: Existují rozdíly v postojích k rodičovství homosexuálních párů podle sexuální orientace?

H1 – Předpokládám, že homosexuálové ve svých názorech více podporují rodičovství stejnopohlavních párů než heterosexuálové.

VO3: Existují rozdíly v názorech na adopci homosexuálním párem podle sexuální orientace?

H2 – Předpokládám, že homosexuálové více podporují adopci dítěte homosexuálním párem než heterosexuálové.

VO4: Existují rozdíly v názorech na asistovanou reprodukci pro lesbické páry podle sexuální orientace?

H3 – Předpokládám, že homosexuálové se staví k asistované reprodukci lesbických párů tolerantněji než heterosexuálové.

VO5: Existují rozdíly v názorech na míru tolerance společnosti vůči rodičovství stejnopohlavních párů podle sexuální orientace?

H4 – Předpokládám, že podle názorů homosexuálů je míra tolerance společnosti vůči rodičovství stejnopohlavních párů nižší než podle názorů heterosexuálů.

VO6: Existují rozdíly v názorech na podmínky homosexuálů k výchově dětí v naší společnosti podle sexuální orientace?

H5 – Předpokládám, že názory na podmínky homosexuálů k výchově dětí v naší společnosti se liší podle sexuální orientace.

VO7: Jaké jsou názory na plánovanou reorganizaci ústavní péče? (popisná výzkumná otázka)

VO8: Existují rozdíly v názorech na kvalitu výchovy dítěte stejnopohlavním párem podle sexuální orientace?

H6 – Předpokládám, že názory na kvalitu výchovy dítěte stejnopohlavním párem se liší podle sexuální orientace.

VO9: Existují rozdíly v názorech na potřebu mužského a ženského vzoru ve výchově dětí?

H7 – Předpokládám, že heterosexuálové považují za více důležitou přítomnost mužského i ženského vzoru ve výchově dětí než homosexuálové.

VO10: Jaké převažují názory na vývoj sexuální orientace dětí vychovávaných stejnopohlavním párem? (popisná výzkumná otázka)

VO 11: Jaký mají respondenti názor na tvrzení, že homosexualita rodičů je pro dítě tíživým stigmatem ve skupině vrstevníků? (popisná výzkumná otázka)

VO 12: Existují rozdíly v názorech heterosexuálů, žijících v partnerském vztahu a heterosexuálů, kteří žijí momentálně bez partnera, na rodičovství homosexuálních párů?

H8 – Předpokládám, že heterosexuálové, kteří žijí v pevném partnerském vztahu, se staví pozitivněji k rodičovství homosexuálních párů než heterosexuálové, žijící momentálně bez partnera.

VO 13: Existují rozdíly v názorech heterosexuálů, kteří mají děti a heterosexuálů, kteří děti nemají, na rodičovství stejnopohlavních párů?

H9 – Předpokládám, že heterosexuálové, kteří již mají děti, se staví pozitivněji k rodičovství homosexuálních párů než heterosexuálové, kteří děti nemají.

4.3 Volba orientace výzkumu

Pro uvedený výzkumný problém jsem si zvolila **kvantitativně orientovaný výzkum**, a to z toho důvodu, že se snažím získat statistické údaje o postojích homosexuálních i heterosexuálních jedinců na rodičovství homosexuálních párů od většího množství respondentů. Výhodu tohoto druhu výzkumu vidím především v poměrně rychlém získání údajů od respondentů a také v nestrannosti pohledu výzkumníka. Jak uvádí Gavora (2000), výzkumník se snaží držet si od zkoumaných jevů odstup, na rozdíl od kvalitativního výzkumu, kde je naopak žádoucí, aby se výzkumník co nejvíce sblížil se zkoumanými osobami. Já tedy budu pracovat s číselnými údaji, kdy výhodou je jednoznačné vyjádření výzkumných údajů. Nevýhodou kvantitativního výzkumu v případě tohoto šetření je podle mého názoru skutečnost, že odpovědi v dotazníku jsou předem dané a respondenti mají jen omezené možnosti se k danému problému více vyjádřit.

4.4 Výzkumná metoda

Pro tento výzkum jsem si jako výzkumnou metodu zvolila **dotazník**. Jak uvádí Skutil (2011), jedná se o nejrozšířenější výzkumnou techniku používanou v pedagogických, sociologických, demografických a jiných šetřeních, které se zabývají člověkem. Výhodou je poměrně snadná a rychlá administrace, získání potřebných informací v relativně krátkém čase a zajištění anonymity respondentů.

V tomto výzkumu se jedná o dotazník vlastní konstrukce. Obsahuje 18 otázek, z nichž prvních 7 je uzavřených a zjišťují sociodemografické údaje o respondentech (pohlaví, sexuální orientace, víra, věk, nejvyšší dosažené vzdělání, současný partnerský vztah, děti). Zbývajících 11 otázek je polouzavřených a zkoumají postoje k rodičovství homosexuálních párů a názory na kvalitu výchovy dítěte stejnopohlavním párem. Každá otázka má předem připravené odpovědi, ale v každé otázce jsem také použila nabídku „jiná možnost“ pro případ, kdy respondent by chtěl vyjádřit jiný názor.

4.4.1 Předvýzkum

Abych si ověřila, že při konstrukci dotazníku jsem postupovala správně, provedla jsem v měsíci lednu předvýzkum na malém vzorku respondentů. Jednalo se o 8 respondentů, z toho 5 respondentů s heterosexuální orientací a 3 respondenty s homosexuální orientací. Cílem předvýzkumu bylo zjistit, zda respondenti rozumí pokynům k vyplnění a také zda jednotlivé otázky v dotazníku jsou formulovány jasně a srozumitelně a jsou pro respondenty smysluplné. Zároveň mě zajímalo, jak dlouhou dobu přibližně zabere vyplnění dotazníku.

4.5 Výzkumný vzorek a způsob výběru

Pro výzkum jsem si zvolila dostupný, záměrný výběr respondentů a lavinový výběr. Dostupný, záměrný výběr byl zvolen pro respondenty s heterosexuální orientací. Jak uvádí Gavora (2000), záměrný výběr se uskutečňuje na základě určení relevantních znaků, které jsou důležité pro dané zkoumání. Já jsem si zvolila následující kritéria výběru:

- heterosexuální orientace respondentů
- věk 25 – 45 let

Lavinový výběr byl zvolen pro respondenty s homosexuální orientací. Lavinový výběr (jinak též technika sněhové koule) používáme v případě, kdy vytvoření vzorku v populaci je poměrně těžko dostupné a výzkumník nemá možnost vybírat zkoumané osoby v celé šíři populace (Ferjenčík, 2000). Proto jsem kontaktovala své známé s homosexuální orientací a požádala o vyplnění dotazníku a zároveň je také požádala o distribuci dotazníku dalším lidem s homosexuální orientací. Dále jsem zveřejnila výzvy na internetových stránkách gay a lesbických komunit. I zde jsem určila kritéria výběru:

- homosexuální orientace respondentů
- věk 25 – 45 let

Respondenti byli předem informováni o tom, že účast na výzkumu je dobrovolná a naprosto anonymní.

Rozmezí věku 25 – 45 let jsem zvolila na základě poznatků z vývojové psychologie, kdy Vágnerová (2000) rozděluje období dospělosti na období mladší dospělosti (20 - 35 let), období střední dospělosti (35 – 45 let) a období starší dospělosti (45 – 60 let). Protože

zkoumám postoje a názory na rodičovství, záměrně vybírám pouze respondenty v období mladší a střední dospělosti. Spodní hranici 20 let jsem však zvýšila na 25 let z toho důvodu, že tito mladí dospělí jsou už celkově vyzrálí, ukončili profesní přípravu a zabývají se úvahami nad svým budoucím životem, tedy i partnerstvím a rodičovstvím. V současné době se zvyšuje věk, kdy si mladí lidé pořizují rodinu. Český statistický úřad uvádí, že v roce 1989 byl průměrný věk matky při narození prvního dítěte 22,5 let, zatímco v roce 2010 to bylo už 27, 6 let.

Důležité je podle mého názoru především posunutí této hranice z 20 na 25 let u homosexuálních jedinců, kteří se v období adolescence a mladší dospělosti převážně zabývají hledáním svého já, své identity, často si prochází nejprve heterosexuálními vztahy, než jsou schopni přiznat sobě i svému okolí svou homosexualitu.

Horní věkovou hranici 45 let jsem stanovila z toho důvodu, že respondentům v roce 1989 bylo 23 let a méně, při úvahách o homosexualitě a rodičovství tedy nejsou příliš ovlivněni totalitním režimem. Teprve pád komunismu způsobil, že téma homosexuality obecně přestalo být tabu.

4.6 Průběh sběru dat

Ke sběru dat jsem použila převážně osobní kontakt a dotazníky jsem rozdala lidem ve svém okolí. Jednalo se o respondenty s heterosexuální orientací, kteří splňovali dané kritérium věku. Celkem jsem rozdala 150 dotazníků, vrátilo se mi 146 dotazníků. Návratnost tedy byla 97,3 %.

Pro homosexuální respondenty jsem použila stejný dotazník, ten však byl distribuován pomocí elektronické pošty a také umístěním na webových stránkách. Kontaktovala jsem své známé s homosexuální orientací a požádala je o pomoc při kontaktování dalších gayů a leseb z okruhu jejich známých. Dále jsem zveřejnila výzvy s žádostí o vyplnění dotazníku na gay a lesbických portálech. Takto vyplněných dotazníků jsem získala 81.

Přestože jsem se snažila, aby dotazníků od homosexuálních respondentů bylo přibližně stejné množství jako od heterosexuálních respondentů, nedocílila jsem toho. Je to způsobeno především tím, že jedinci s homosexuální orientací jsou v naší společnosti zastoupeni poměrně nízkým procentem, obecně se uvádí 2 – 10 %, nejčastěji však 4 nebo 6 %. *„Při odhadu výskytu homosexuálů ve společnosti jsme odkázáni na studie provedené na nere-*

prezentativních souborech jedinců. Proto se údaje jednotlivých studií značně liší“ (004.cz [online]).

Celkem mám tedy 227 dotazníků. Po důkladné kontrole jsem zjistila, že 6 dotazníků bylo vyplněno neúplně či neseriózně, z toho důvodu jsem tyto dotazníky vyřadila. Ke zpracování mám tedy 221 dotazníků.

Sběr dat byl proveden v době od 27. 2. – 11. 3. 2012.

4.7 Způsob zpracování dat

Získaná data z dotazníkového šetření jsem následně zpracovala v programu Statistika 10. Zde jsem k uzavřeným odpovědím přiřazovala čísla. U každé otázky mohli respondenti využít otevřené odpovědi pro případ, že by jim žádná z předem daných možností nevyhovovala. Respondenti sice tuto možnost využívali, a to především homosexuálové, protože častěji než heterosexuálové chtěli k otázce něco dodat. Tuto odpověď však vždy bylo možné přiřadit k jedné z předem daných možností v otázce, navíc jsem získala od respondentů cenné poznatky a informace o jejich zkušenostech. Nebylo tedy nutné otevřené odpovědi dále kategorizovat. U výzkumných otázek, které nejsou popisného charakteru, jsem k věcným hypotézám vytvořila nulové a alternativní hypotézy. Ke zjištění statisticky významných rozdílů používám test nezávislosti chí-kvadrát pro kontingenční tabulku. Ve všech případech nulovou hypotézu testuji na hladině významnosti $\alpha=0,05$, což znamená, že jsem zvolila 5% riziko, že nulovou hypotézu neoprávněně zamítnu, ačkoliv platí.

5 ANALÝZA A INTERPRETACE DAT

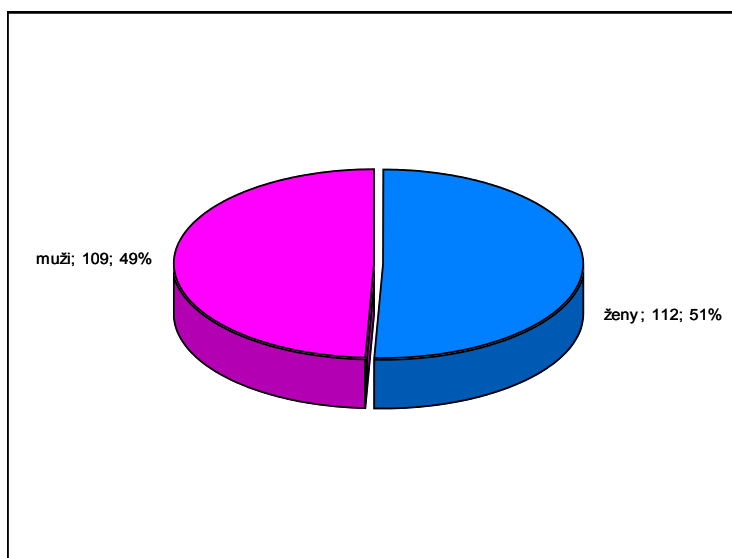
Pro přehlednost jsem při zpracování výsledků výzkumu otázky rozdělila do čtyř podkapitol. První podkapitolu tvoří otázky, zjišťující sociodemografické údaje o respondentech. Druhou podkapitolu tvoří otázky, zjišťující postoje a názory k rodičovství homosexuálních párů. Třetí podkapitola je věnována otázkám, zjišťujícím názory na kvalitu výchovy dítěte homosexuálním párem. Čtvrtá podkapitola zkoumá vliv partnerského vztahu a dětí heterosexuálů na vyšší míru tolerance k rodičovství homosexuálních párů.

5.1 Sociodemografické otázky

Zde jsou zpracovány otázky z dotazníku, které zjišťují sociodemografické údaje o respondentech. Jedná se o otázky zjišťující pohlaví, sexuální orientaci, náboženskou víru, věk, nejvyšší dosažené vzdělání, partnerský vztah a děti. Tyto údaje jsem zpracovávala pomocí grafů. Pouze pohlaví a sexuální orientaci jsem znázornila pomocí výsečového grafu, zbývající proměnné jsem znázornila pomocí kategorizovaných histogramů, kde bylo možné uvést současně rozdělení podle sexuální orientace. Ve výzkumné části nejčastěji pracuji s proměnnými: sexuální orientace, partnerský vztah a děti.

5.1.1 Pohlaví respondentů

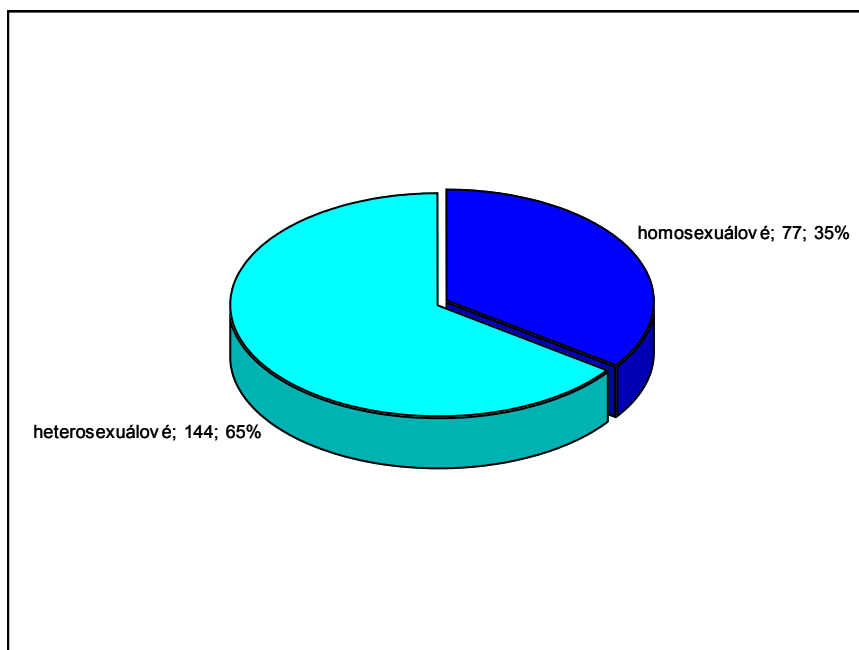
Obrázek 1 Pohlaví

Mého výzkumu se zúčastnilo přibližně stejné množství mužů a žen, což bylo mým cílem. Konkrétně se jedná o 109 mužů a 112 žen, tj. celkem 221 respondentů. Procentuální rozdělení je 49 % mužů a 51 % žen.

5.1.2 Sexuální orientace

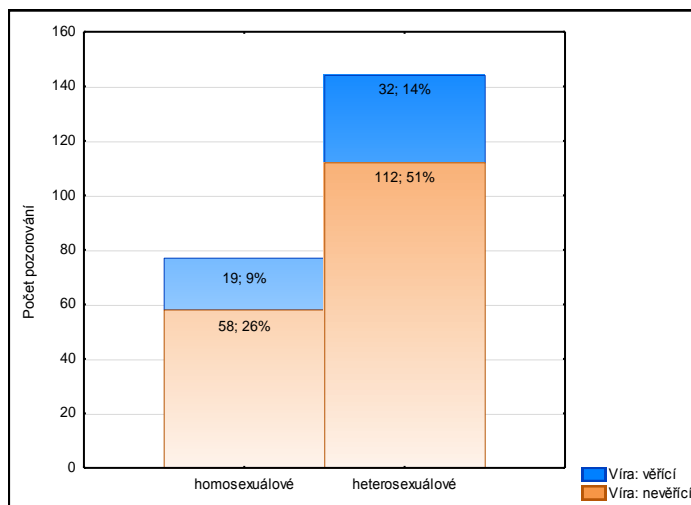
Obrázek 2 Sexuální orientace

Do výzkumu se mi podařilo získat 77 respondentů s homosexuální orientací, což tvoří 35 % z celkového počtu 221 respondentů. Protože se jedná o minoritu, která je v České republice zastoupena přibližně 2 – 10 %, i v mém výzkumu jsou homosexuálové zastoupeni v menší míře než heterosexuálové.

5.1.3 Náboženská víra

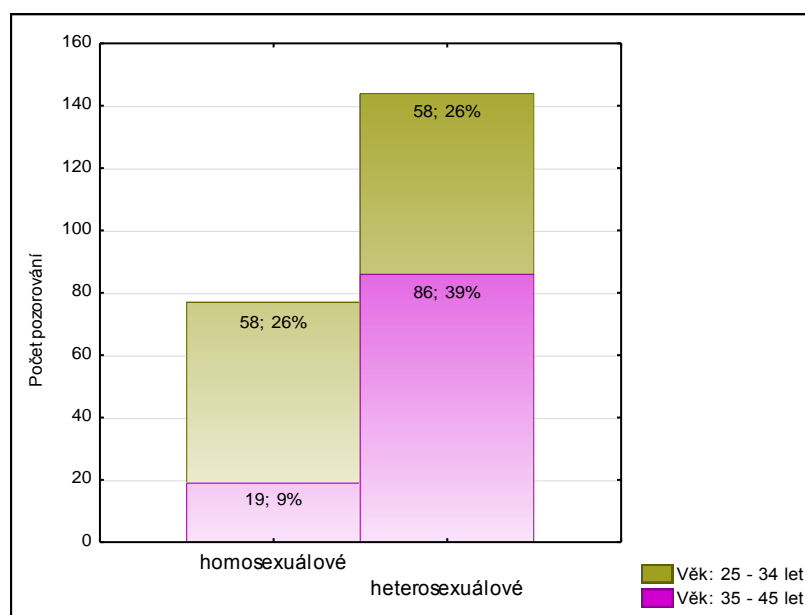
Obrázek 3 Náboženská víra

K náboženské víře se hlásí necelá čtvrtina respondentů (23 %), z nichž 9 % tvoří homosexuálové a zbývajících 14 % heterosexuálové. Věřících je tedy 19 homosexuálů z celkového počtu 77, a 32 heterosexuálů z celkového počtu 144.

5.1.4 Věk respondentů

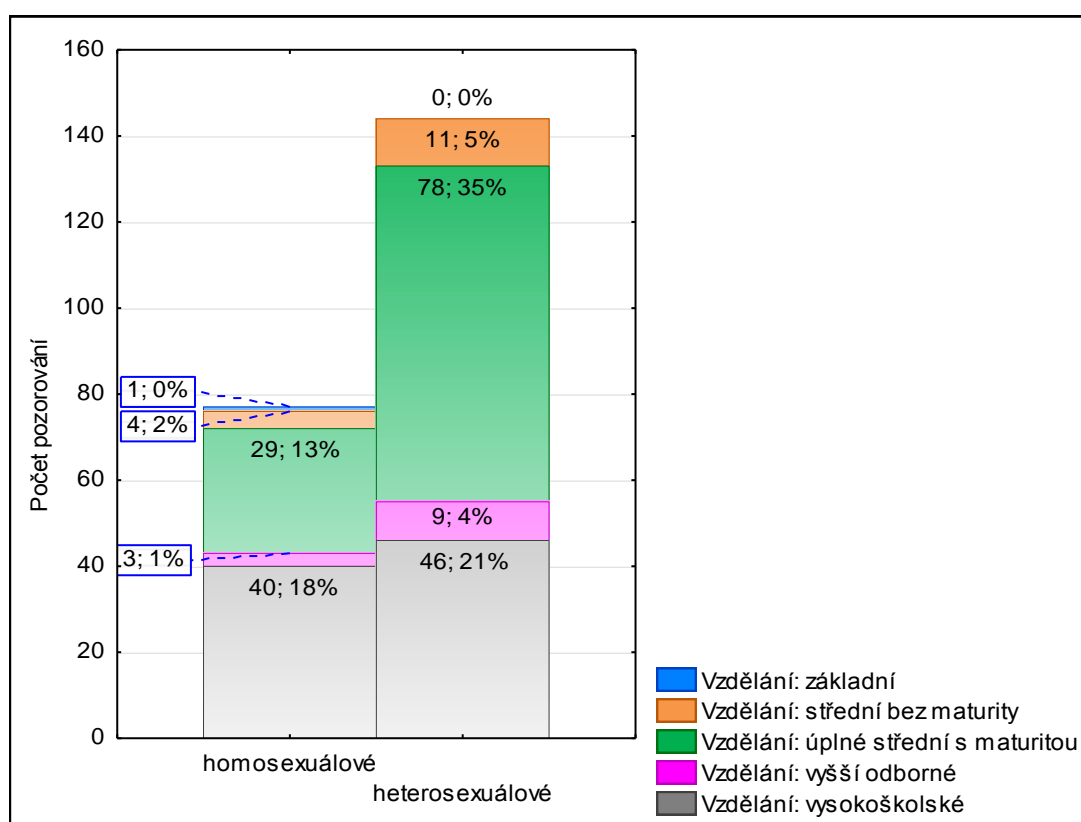
Obrázek 4 Věkové složení

Respondenti jsou rozděleni do dvou věkových skupin, a to na mladší dospělost a střední dospělost, jak jsem vysvětlila v podkapitole 4.5. Výzkumu se zúčastnilo 116 respondentů, spadajících do kategorie mladší dospělosti, z nichž přesně polovinu tvoří homosexuálové. Zbývajících 105 respondentů spadá do kategorie starší dospělosti, zde tvoří homosexuálové 9 % (19 respondentů) a heterosexuálové 39 % (86 respondentů).

5.1.5 Nejvyšší dosažené vzdělání

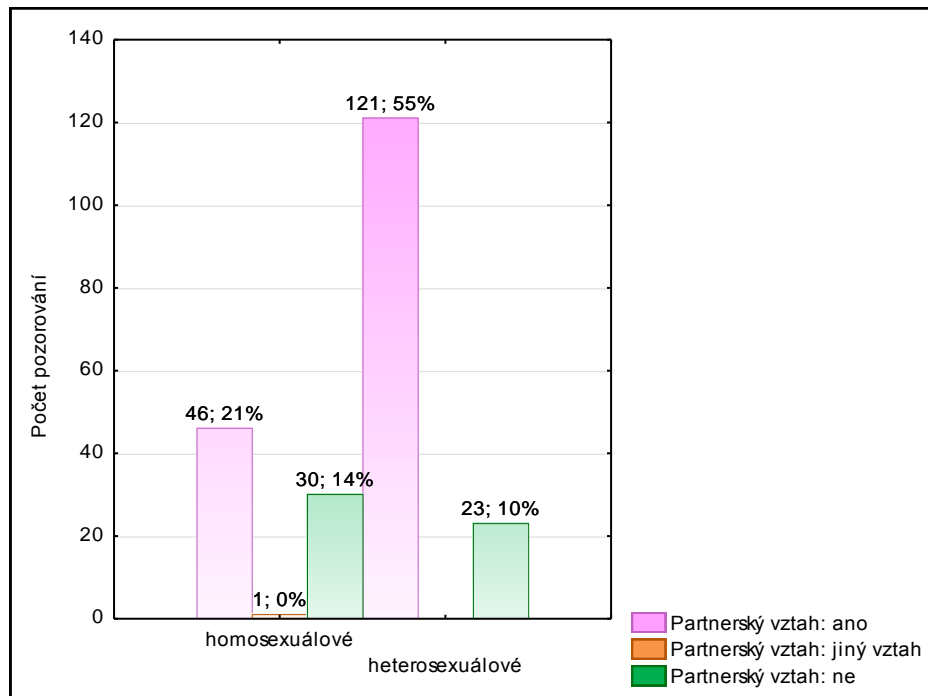
Obrázek 5 Nejvyšší dosažené vzdělání

Co se týká nejvyššího dosaženého vzdělání, nejvíce jsou ve výzkumu zastoupeni respondenti s úplným středním vzděláním s maturitou, a to 48 % (z toho 13 % tvoří respondenti s homosexuální orientací a 35 % respondenti s heterosexuální orientací). Další významnou část respondentů tvoří lidé s vysokoškolským vzděláním, a to 39 % (z toho 18 % homosexuálů a 21 % heterosexuálů). Zbývajících 13 % tvoří respondenti s vyšším odborným vzděláním (5 %), se středním vzděláním bez maturity (7 %) a pouze jeden respondent uvedl základní vzdělání.

5.1.6 Partnerský vztah

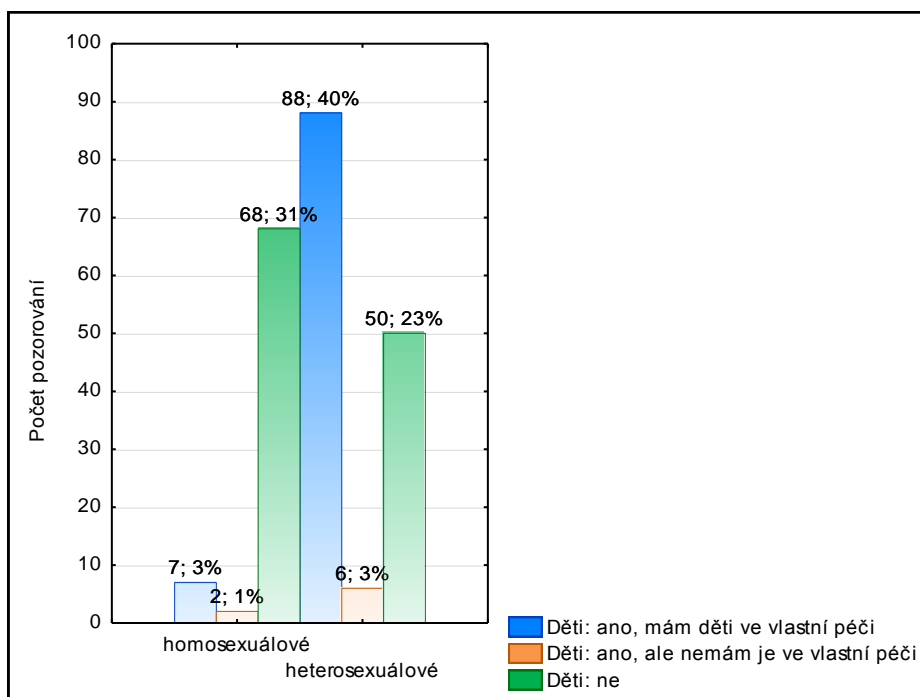
Obrázek 6 Partnerský vztah

V trvalém partnerském vztahu, trvajícím minimálně 1 rok, žije celých 76 % respondentů, z toho 21 % tvoří respondenti s homosexuální orientací, 55 % respondenti s heterosexuální orientací. Momentálně bez partnera či partnerky žije 24 % respondentů (z toho 14 % homosexuálů a 10 % heterosexuálů). 1 respondent s homosexuální orientací uvedl, že žije ve vztahu, který není v souladu s jeho sexuální orientací (žije v heterosexuálním vztahu). Vyšší počet homosexuálů, kteří momentálně žijí bez partnera, může být dán skutečností, že do výzkumu se zapojilo vyšší procento homosexuálů ve věku mladší dospělosti, na rozdíl od heterosexuálů.

5.1.7 Děti

Obrázek 7 Děti

Děti ve vlastní péči má 43 % respondentů, z nichž naprostá většina jsou heterosexuální (40 %). Vlastní děti má dále 3 % heterosexuálů a 1% homosexuálů, tyto děti však nemají ve vlastní péči. Bez dětí žije 23 % heterosexuálů a naprostá většina homosexuálů (31 % z celkového počtu respondentů, tj. 68 homosexuálů ze 77).

5.2 Otázky, zjišťující postoje a názory k rodičovství homosexuálních párů

V této podkapitole jsou zpracovány výzkumné otázky, které zjišťují postoje a názory respondentů k rodičovství stejnopohlavních párů. Jedná se o výzkumné otázky č. 1 – 7, které odpovídají otázkám v dotazníku č. 8 – 14 a zároveň nám dávají odpověď na hlavní cíl výzkumu. Výzkumné otázky č. 1 a 7 jsou popisného charakteru, zbývající výzkumné otázky v této podkapitole zkoumají rozdíly mezi postoji a názory homosexuálů a heterosexuálů na danou problematiku. Výsledky jsou zpracovány pomocí tabulek a grafů.

5.2.1 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 1

Výzkumná otázka č. 1 zní: Jak je chápán pojem „normální rodina“ očima homosexuálů a jak očima heterosexuálů? Jedná se o popisnou výzkumnou otázku, proto jsem si nestanovila hypotézy.

Tabulka 1 Pojem „normální rodina“ (heterosexuálové)

Kategorie	Tabulka četností:hetero VO1 (Tabulka23)			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
A	102	102	53,12500	53,12500
B	32	134	16,66667	69,79167
C	9	143	4,68750	74,47917
D	7	150	3,64583	78,12500
E	40	190	20,83333	98,95833
F	2	192	1,04167	100,00000
ChD	0	192	0,00000	100,00000

Protože v této otázce měli respondenti možnost označit více odpovědí, od 144 heterosexuálů jsem získala 192 odpovědí. Nejčastěji si respondenti pod pojmem „normální rodina“ představují dlouhodobý vztah dvou lidí opačného pohlaví, spojený manželstvím a jejich děti. Takových odpovědí jsem získala 53 %. Četnosti ostatních odpovědí jsou podstatně nižší. Druhá nejčastější odpověď (21 %) je: Nezáleží na vnitřním uspořádání rodiny, důležité je, aby rodina plnila své funkce a byla zajištěna řádná výchova dětí. Dále se respondenti přiklání k názoru, že „normální rodina“ může být také dlouhodobý vztah dvou lidí opačného pohlaví, který ovšem nemusí být spojen manželstvím, ale partneři mají děti (16 %). Jen malé procento připouští názor, že rodinu by mohl tvořit kromě heterosexuálního páru také pár stejnopohlavní, ať už s dětmi (necelých 5 % názorů) či bez dětí (necelé 4 %). O této otázce nepřemýšlelo 1 % respondentů.

Překvapilo mě, že přestože v současné době se často mluví o krizi rodiny, velké procento respondentů vidí rodinu podle klasického modelu, tedy manželství muže a ženy a jejich děti. Očekávala jsem větší četnost odpovědí, kde není nutné manželství. Z druhé strany pro mě byl příjemným překvapením velký počet názorů, že nezáleží na vnitřním uspořádání rodiny, ale především to, aby rodina fungovala. Což v podstatě připouští možnost i homo-parentální rodiny.

Tabulka 2 Pojem „normální rodina“ (homosexuálové)

Kategorie	Tabulka četností:homo VO1 (Tabulka27)			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
A	16	16	8,3333%	8,3333%
B	8	24	4,1667%	12,5000%
C	22	46	11,4583%	23,9583%
D	24	70	12,5000%	36,4583%
E	30	100	15,6250%	52,0833%
F	6	106	3,1250%	55,2083%
ChD	86	192	44,7917%	100,0000%

Zde jsem od 77 homosexuálů získala 106 názorů, které jsou podstatně vyrovnanější než názory heterosexuálů. Necelých 16 % odpovědí tvoří takové názory, kdy nezáleží na vnitřním uspořádání rodiny, ale spíš je důležité, aby rodina správně fungovala a aby byla zajištěna řádná péče o děti. Dále je nejvyšší četnost u odpovědí D (dlouhodobý vztah dvou lidí – opačného i stejného pohlaví – bez nutnosti mít děti – 12,5 %) a C (dlouhodobý vztah dvou lidí – opačného i stejného pohlaví – a jejich děti – 11,5 %). Nejmenší četnost odpovědí je u možností A (8 %) a B (4 %), kdy se jedná pouze o vztah dvou lidí opačného pohlaví. Ve 3 % odpovědí není vyjádřen názor.

Z tabulky je zřejmé, že i stejnopohlavní pár se často cítí být rodinou. Mnohem více než vnitřní uspořádání rodiny je pro ně důležitá hloubka vztahu.

5.2.2 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 2

VO2: Existují rozdíly v postojích k rodičovství homosexuálních párů podle sexuální orientace?

Na základě věcné hypotézy H1 jsem si stanovila nulovou a alternativní hypotézu:

H₀: Předpokládám, že mezi homosexuály a heterosexuály neexistují statisticky významné rozdíly v postojích k rodičovství homosexuálních párů.

H_A: Předpokládám, že mezi homosexuály a heterosexuály existují statisticky významné rozdíly v postojích k rodičovství homosexuálních párů.

Nezávisle proměnná – sexuální orientace

Závisle proměnná – postoj k rodičovství homosexuálních párů

Protože se jedná o data nominální a nominální, k potvrzení nebo vyvrácení nulové hypotézy použijeme k výpočtu chí-kvadrát. Nejprve si ale vytvořím tabulky četností a relativních četností, zvlášť pro homosexuály a zvlášť pro heterosexuály. Teď mohu porovnat rozdíly v četnostech jednotlivých odpovědí mezi homosexuály a heterosexuály.

Tabulka 3 Postoje k rodičovství stejnopohlavních párů (HM respondenti)

Kategorie	Tabulka četností:VO2 (Tabulka4-homo)			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
určitě ano	64	64	83,1168%	83,1168%
ano, ale pouze vlastní děti z hetero vztahů	8	72	10,3896%	93,5064%
nevím, nepřemýšlel jsem o tom	5	77	6,4935%	100,0000%
ChD	0	77	0,0000%	100,0000%

Tabulka 4 Postoje k rodičovství stejnopohlavních párů (HT respondenti)

Kategorie	Tabulka četností:VO2 (Tabulka3-hetero)			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
určitě ano	59	59	40,9722%	40,9722%
ano, ale pouze vlastní děti z hetero vztahů	39	98	27,0833%	68,0556%
pouze lesby	3	101	2,0833%	70,1389%
určitě ne, je to proti přírodě	27	128	18,7500%	88,8889%
nevím, nepřemýšlel jsem o tom	16	144	11,1111%	100,0000%
ChD	0	144	0,0000%	100,0000%

Z tabulky č. 3 a 4 je patrné, že existují významné rozdíly mezi homosexuály a heterosexuály v postojích k rodičovství homosexuálních párů. Na otázku, zda by podle názoru respondentů měli mít možnost homosexuálové vychovávat děti, homosexuálové odpověděli v 83 % (64 respondentů), že určitě ano, protože potřebu rodičovství cítí homosexuálové stejně jako heterosexuálové. Zatímco stejnou odpověď zvolilo pouze necelých 41 % heterosexuálních respondentů (59). Odpověď: „Ano, ale pouze vlastní děti z předchozích heterosexuálních vztahů“ označilo 10 % homosexuálů a 27 % heterosexuálů. K názoru, že dítě by měly mít možnost vychovávat pouze lesby, se nepřiklonil žádný homosexuál, ale 2 % heterosexuálů. Rodičovství homosexuálů zahrlo téměř 19 % heterosexuálních respondentů, kteří si myslí, že je to proti přírodě, stejného názoru však nebyl žádný homosexuál. Žádný názor na rodičovství homosexuálů nemá 6,5 % homosexuálů a 11 % heterosexuálů.

Přestože na první pohled je zřetelné, že mezi postoji homosexuálů a heterosexuálů k rodičovství homosexuálních párů existují významné rozdíly, statisticky to doložím výpočtem chí-kvadrátu.

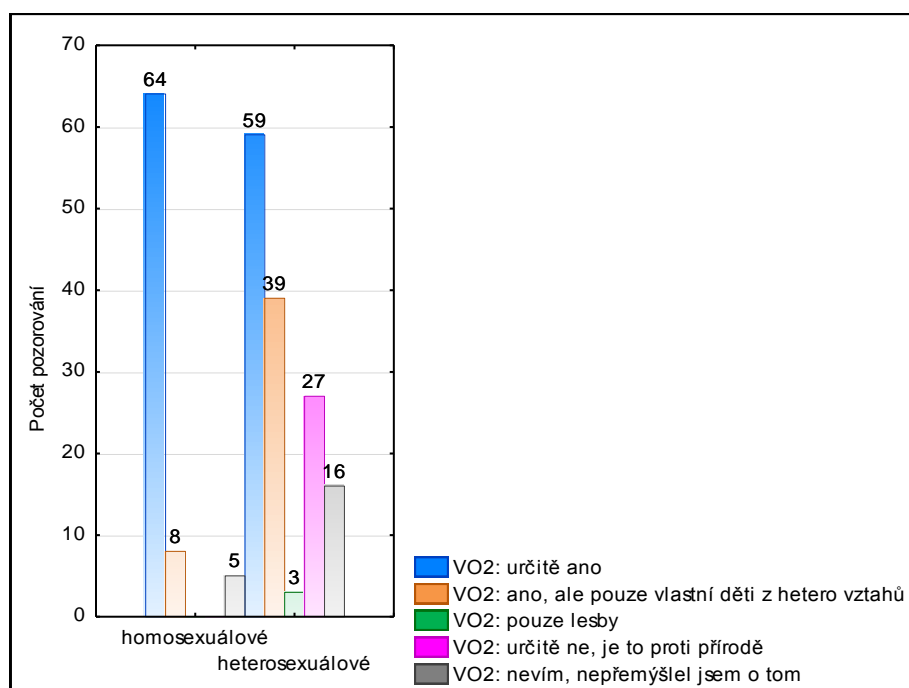
Tabulka 5 Postoje k rodičovství stejnopohlavních párů (χ^2)

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (Tabulka2)			
Četnost označených buněk > 10			
Pearsonův chí-kv. : 39,7535, sv=4, p=,000000			
VO2	Sex. orientace homosexuálové	Sex. orientace heterosexuálové	Řádk. součty
určitě ano	42,8552	80,1448	123,0000
ano, ale pouze vlastní děti z hetero vztahu	16,3755	30,6244	47,0000
pouze lesby	1,0452	1,9548	3,0000
určitě ne, je to proti přírodě	9,4072	17,5928	27,0000
nevím, nepřemýšlel jsem o tom	7,3167	13,6833	21,0000
Vš.skup.	77,0000	144,0000	221,0000

$p < 0,05$

Na základě analýzy výsledků jsem dospěla k závěru, že **existují statisticky významné rozdíly mezi homosexuály a heterosexuály v postojích k rodičovství homosexuálních párů**. Zamítám tedy nulovou hypotézu a přijímám alternativní hypotézu.

Obrázek 8 Postoje k rodičovství homosexuálních párů

5.2.3 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 3

VO3: Existují rozdíly v názorech na adopci homosexuálním párem podle sexuální orientace?

Na základě věcné hypotézy H2 jsem si stanovila následující nulovou a alternativní hypotézu:

H₀: Předpokládám, že neexistují statisticky významné rozdíly v názorech na adopci dítěte homosexuálním párem mezi homosexuály a heterosexuály.

H_A: Předpokládám, že existují statisticky významné rozdíly v názorech na adopci dítěte homosexuálním párem mezi homosexuály a heterosexuály.

Nezávisle proměnná – sexuální orientace

Závisle proměnná – názor na adopci dítěte homosexuálním párem

Protože se jedná o data nominální a nominální, k potvrzení nebo vyvrácení nulové hypotézy použijeme k výpočtu chí-kvadrát.

Tabulka 6 Adopce dětí pro stejnopohlavní páry (HM respondenti)

Kategorie	Tabulka četností: VO3 (Tabulka4-homo)			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
Určitě ano, dobrý rodič se nepozná podle sex.	68	68	88,3116%	88,3117%
Ano, ale až v případě neumístitelnosti u hetero	5	73	6,4935%	94,8052%
Určitě ne, je to proti přírodě	1	74	1,2987%	96,1039%
Nevím, nepřemýšlel jsem o tom	3	77	3,8961%	100,0000%
ChD	0	77	0,0000%	100,0000%

Tabulka 7 Adopce dětí stejnopohlavními páry (HT respondenti)

Kategorie	Tabulka četností: VO3 (Tabulka3-hetero)			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
Určitě ano, dobrý rodič se nepozná podle sex.	53	53	36,8055%	36,8056%
Ano, ale až v případě neumístitelnosti u hetero	26	79	18,0555%	54,8611%
Určitě ne, je to proti přírodě	42	121	29,1666%	84,0278%
Nevím, nepřemýšlel jsem o tom	23	144	15,9722%	100,0000%
ChD	0	144	0,0000%	100,0000%

Z tabulky 6 a 7 je patrné, že mezi názory homosexuálů a heterosexuálů na adopci dětí homosexuálními páry existují významné rozdíly. Na otázku, zda by měl zákon o registrovaném partnerství umožnit homosexuálním párům adopci, odpovědělo 88% homosexuálů, že

určitě ano, protože homosexuální rodič se nepozná podle sexuální orientace (zde také čtyři homosexuálové dodali, že je podle jejich názoru důležité umožnit adopce biologického dítěte svého partnera). Stejně odpovědělo necelých 37 % heterosexuálů. Odpověď, že adopce by měla být umožněna homosexuálům až v případě, kdy dítě není umístitelné u heterosexuálního páru či jedince, zvolilo 6,5 % homosexuálů a 18 % heterosexuálů. Proti adopcím bylo 1 % homosexuálů, avšak 29 % heterosexuálů (tři heterosexuálové dodali, že jsou proti adopcím ani ne tak proto, že je to proti přírodě, ale především s ohledem na dítě a na problémy, které mu to v jeho životě způsobí). O možnosti adopce nepřemýšlelo (anebo nemá vyhraněný názor) 4 % homosexuálů a téměř 16 % heterosexuálů.

Přestože z tabulky 6 a 7 jsou zřejmé významné rozdíly v názorech homosexuálů a heterosexuálů na adopce stejnopohlavních párů, k ověření použiji chí-kvadrát.

Tabulka 8 Adopce dětí pro homosexuální páry (χ^2)

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (Tabulka2)			
Četnost označených buněk > 10			
Pearsonův chí-kv. : 55,3368, sv=3, p=,000000			
VO3	Sex. orientace homosexuálové	Sex. orientace heterosexuálové	Řádk. součty
Určitě ano, dobrý rodič se nepozná podle sex. orientace	42,15837	78,8416	121,0000
Ano, ale až v případě neumístitelnosti u heterosexuála	10,80090	20,1991	31,0000
Určitě ne, je to proti přírodě	14,98190	28,0181	43,0000
Nevím, nepřemýšlel jsem o tom	9,05882	16,9412	26,0000
Vš.skup.	77,00000	144,00000	221,00000

$p < 0,05$

Na základě analýzy výsledků jsem dospěla k závěru, že **existují statisticky významné rozdíly v názorech na adopci dětí homosexuálními páry mezi homosexuály a heterosexuály**. Zamítám tedy nulovou hypotézu a přijímám alternativní hypotézu.

5.2.4 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 4

VO4: Existují rozdíly v názorech na asistovanou reprodukci pro lesbické páry podle sexuální orientace?

Na základě věcné hypotézy H3 jsem si stanovila následující nulovou a alternativní hypotézu:

H₀: Předpokládám, že neexistují statisticky významné rozdíly v názorech na asistovanou reprodukci pro lesbické páry podle sexuální orientace.

H_A: Předpokládám, že homosexuálové budou častěji souhlasit s asistovanou reprodukcí pro lesbické páry než heterosexuálové.

Nezávisle proměnná – sexuální orientace

Závisle proměnná – názor na asistovanou reprodukci pro lesbické páry

Opět jsem si vytvořila tabulku četností a relativních četností pro homosexuální i pro heterosexuální respondenty.

Tabulka 9 Asistovaná reprodukce pro lesby (HM resp.)

Kategorie	Tabulka četností:VO4 (Tabulka4-homo)			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
ano	67	67	87,01299	87,01300
ne	4	71	5,19481	92,20781
nevím	6	77	7,79221	100,00000
ChD	0	77	0,00000	100,00000

Tabulka 10 Asistovaná reprodukce pro lesby (HT resp.)

Kategorie	Tabulka četností:VO4 (Tabulka3-hetero)			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
ano	68	68	47,22222	47,22222
ne	42	110	29,16667	76,38889
nevím	34	144	23,61111	100,00000
ChD	0	144	0,00000	100,00000

Podle mých předpokladů naprostá většina homosexuálů (87 %) souhlasí s tím, že by lesbickým párům měla být dána možnost podstoupit v naší republice umělé oplodnění, aby nemusely obcházet zákon, případně cestovat za svým snem do zemí, kde je asistovaná reprodukce lesbám povolena (k tomu tři respondenti s homosexuální orientací dodali, že by podle jejich názoru měla být asistovaná reprodukce umožněna všem ženám, které touží po dítěti, bez rozdílu sexuální orientace). Překvapily mě ale odpovědi heterosexuálů, kteří sice souhlasili „pouze“ v 47 %, já jsem však předpokládala mnohem nižší četnost kladných

odpovědí. S asistovanou reprodukcí pro lesbické páry nesouhlasilo 5 % homosexuálů, avšak podstatně větší procento heterosexuálů (29 %). Ti jsou toho názoru, že pokud chtějí lesby vychovávat dítě, mělo by to být pouze dítě počaté přirozenou cestou.

Z tabulky 9 a 10 jsou patrné významné rozdíly v názorech na asistovanou reprodukci mezi homosexuály a heterosexuály, přesto data ještě statisticky ověřím.

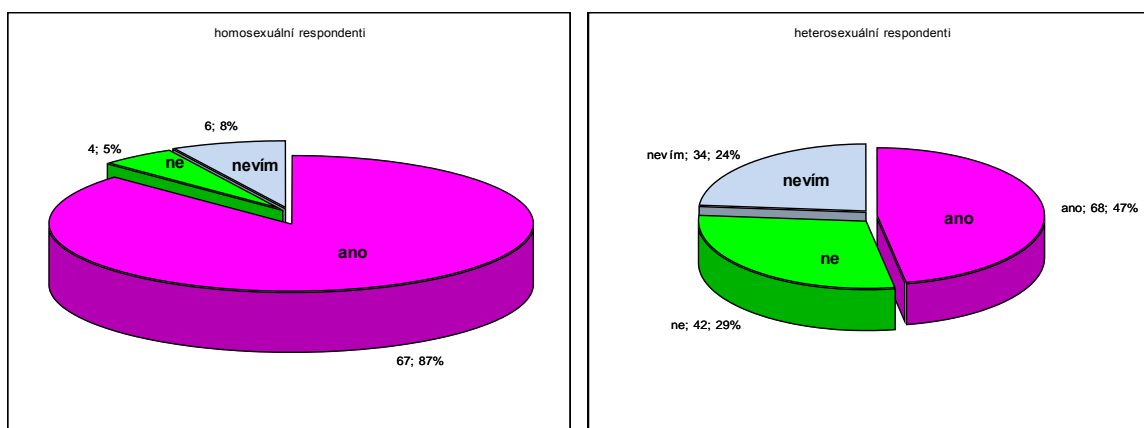
Tabulka 11 Asistovaná reprodukce pro lesby (χ^2)

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (Tabulka2)			
Četnost označených buněk > 10			
Pearsonův chí-kv. : 33,7924, sv=2, p=,000000			
VO4	Sex. orientace homosexuálové	Sex. orientace heterosexuálové	Řádk. součty
ano	47,03620	87,96380	135,00000
ne	16,02715	29,97285	46,00000
nevím	13,93665	26,06335	40,00000
Vš.skup.	77,00000	144,00000	221,00000

$p < 0,05$

Na základě analýzy výsledků jsem dospěla k závěru, že **existují statisticky významné rozdíly v názorech na asistovanou reprodukci pro lesbické páry mezi homosexuály a heterosexuály**. Zamítám tedy nulovou hypotézu a přijímám alternativní hypotézu.

Obrázek 9 Asistovaná reprodukce pro lesby

5.2.5 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 5

VO5: Existují rozdíly v názorech na míru tolerance společnosti vůči rodičovství stejnopohlavních párů podle sexuální orientace?

Na základě věcné hypotézy H4 jsem si stanovila následující nulovou a alternativní hypotézu:

H₀: Předpokládám, že míra tolerance společnosti vůči rodičovství stejnopohlavních párů je stejná v názorech homosexuálů i heterosexuálů.

H_A: Předpokládám, že míra tolerance společnosti vůči rodičovství stejnopohlavních párů je vyšší v názorech heterosexuálů než v názorech homosexuálů.

Nezávisle proměnná – sexuální orientace

Závisle proměnná – názor na míru tolerance společnosti vůči rodičovství homosexuálních párů

Tabulka 12 Názory na míru tolerance společnosti (HM respondenti)

Kategorie	Tabulka četností:VO5 (Tabulka4-homo)			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
ano, společnost je tolerantní	4	4	5,19481	5,19481
spíše ne	35	39	45,45455	50,64941
určitě ne	36	75	46,75325	97,40266
nevím, nepřemýšlel jsem o tom	2	77	2,59740	100,00000
ChD	0	77	0,00000	100,00000

Tabulka 13 Názory na míru tolerance společnosti (HT respondenti)

Kategorie	Tabulka četností:VO5 (Tabulka3-hetero)			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
ano, společnost je tolerantní	12	12	8,33333	8,33333
spíše ne	52	64	36,11111	44,44444
určitě ne	57	121	39,58333	84,02778
nevím, nepřemýšlel jsem o tom	23	144	15,97222	100,00000
ChD	0	144	0,00000	100,00000

Z tabulek četností, které byly vytvořeny zvlášť pro homosexuální respondenty a zvlášť pro heterosexuální respondenty, jsou opět na první pohled vidět rozdíly. Jak jsem předpokládala, heterosexuálové vyjádřili ve svých názorech mírně vyšší procento tolerance společnosti k tomu, jestli se mohou homosexuální páry svobodně rozhodnout, zda si pořídit a vychovávat dítě. Přesto toto procento je značně nízké. Pouze 8% heterosexuálů si myslí, že naše

společnost je tolerantní, stejného názoru je 5 % homosexuálů. Převážná většina respondentů si myslí, že naše společnost příliš velkou míru tolerance vůči homoparentálním rodinám nevykazuje. 36 % heterosexuálů uvedlo, že společnost tolerantní spíše není, ale pokud se gay či lesba rozhodnou pořídit si dítě, nikdo a nic jim v tom nezabrání. Stejnou možnost zvolilo 45 % homosexuálů. Nejvíce respondentů uvedlo, že společnost tolerantní určitě není, jak z hlediska právního, tak i z hlediska (ne)tolerance (40 % heterosexuálů a 47 % homosexuálů). Na tuto otázku 16 % heterosexuálů a 3 % homosexuálů nemá vlastní názor.

Je zřejmé, že naše společnost zatím homoparentální rodiny příliš nepodporuje. Homosexuálové, kteří mají dítě nebo po něm touží, tuto netoleranci musí zažívat na vlastní kůži a bojovat s ní.

Zjištěné rozdíly z tabulek č. 12 a 13 ještě statisticky ověřím pomocí chí-kvadrátu:

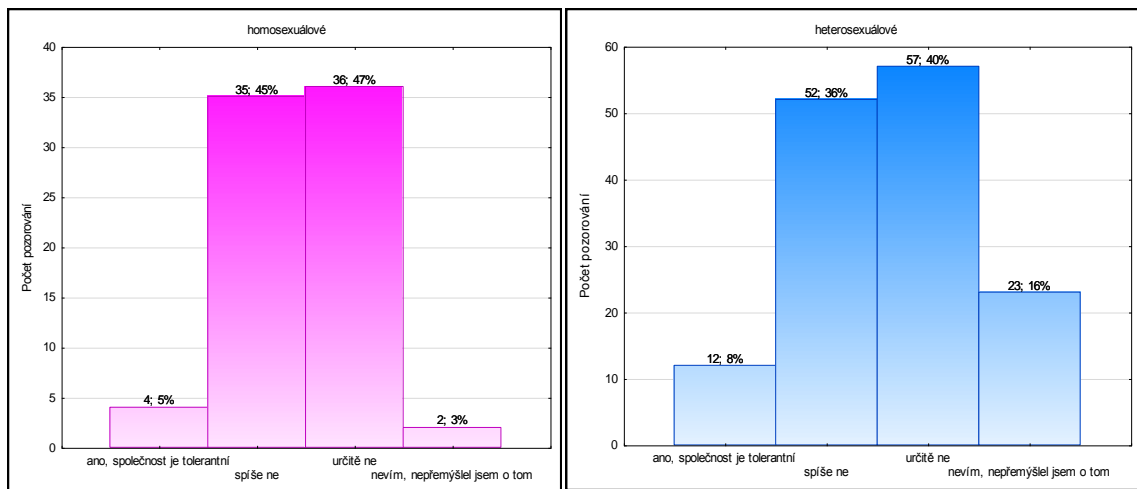
Tabulka 14 Názory na míru tolerance společnosti (χ^2)

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (Tabulka2)			
Četnost označených buněk > 10			
Pearsonův chí-kv. : 10,3421, sv=3, p=,015871			
VO5	Sex. orientace homosexuálové	Sex. orientace heterosexuálové	Řádk. součty
ano, společnost je tolerantní	5,57466	10,4253	16,0000
spíše ne	30,31222	56,68778	87,0000
určitě ne	32,40271	60,59729	93,0000
nevím, nepřemýšlel jsem o tom	8,71041	16,28959	25,0000
Vš.skup.	77,00000	144,00000	221,00000

$P < 0,05$

Na základě analýzy výsledků jsem dospěla k závěru, že **existují statisticky významné rozdíly v názorech na míru tolerance společnosti ke svobodnému rozhodnutí homosexuálů pořídit si a vychovávat dítě mezi homosexuály a heterosexuály**. Zamítám tedy nulovou hypotézu a přijímám alternativní hypotézu.

Obrázek 10 Názory na míru tolerance společnosti

5.2.6 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 6

VO6: Existují rozdíly v názorech na podmínky homosexuálů k výchově dětí v naší společnosti podle sexuální orientace?

Na základě věcné hypotézy H5 jsem si stanovila následující nulovou a alternativní hypotézu:

H₀: Předpokládám, že neexistují statisticky významné rozdíly v názorech homosexuálů a heterosexuálů na podmínky stejnopohlavních párů k výchově dětí v naší společnosti

H_A: Předpokládám, že existují statisticky významné rozdíly v názorech homosexuálů a heterosexuálů na podmínky stejnopohlavních párů k výchově dětí v naší společnosti

Nezávisle proměnná – sexuální orientace

Závisle proměnná – názory na podmínky k výchově dětí stejnopohlavním párem v naší společnosti

Tabulka 15 Podmínky homosexuálů k výchově dětí (HM respondenti)

Kategorie	Tabulka četností: VO6 (Tabulka4-homo)			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
ano, mají stejné podmínky na HT pár	3	3	3,8961%	3,8961
spíše ne, HM rodiče jsou zatím spíše neviditelní	50	53	64,9350%	68,8312
určitě ne, HM rodiče jsou vystaveni diskriminaci	22	75	28,5714%	97,4026
nevím, nepřemýšlel jsem	2	77	2,5974%	100,0000
ChD	0	77	0,0000%	100,0000

Tabulka 16 Podmínky homosexuálů k výchově dětí (HT respondenti)

Kategorie	Tabulka četností: VO6 (Tabulka3-hetero)			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
ano, mají stejné podmínky na HT pár	9	9	6,2500%	6,2500
spíše ne, HM rodiče jsou zatím spíše neviditelní	60	69	41,6667%	47,9167
určitě ne, HM rodiče jsou vystaveni diskriminaci	56	125	38,8889%	86,8056
nevím, nepřemýšlel jsem	19	144	13,1944%	100,0000
ChD	0	144	0,0000%	100,0000

Tabulky relativních četností č. 15 a 16 nám ukazují, že necelé 4 % homosexuálů si myslí, že mají stejné podmínky k výchově dětí jako běžný heterosexuální pár. Stejného názoru je 6% heterosexuálů. Největší procento homosexuálů uvedlo, že vhodné podmínky spíše nemají a homosexuální rodiče jsou v naší společnosti zatím spíše neviditelní, vyjádřili ovšem naději, že je to jen otázka času. Tuto možnost také uvedl největší počet heterosexuálních respondentů (42 %). 29 % homosexuálů a 39 % heterosexuálů je přesvědčeno, že vhodné podmínky k výchově dětí stejnopohlavním párem v naší společnosti určitě nejsou a homosexuální rodiče jsou často vystaveni diskriminaci ze strany většinové společnosti. Na tuto otázku neodpověděli pouze 2 homosexuální respondenti (3 %), avšak 13 % heterosexuálních respondentů.

Chí-kvadrátem zjistím, zda existují statisticky významné rozdíly podle sexuální orientace v názorech respondentů na to, zda mají homosexuálové v naší společnosti vhodné podmínky k výchově dětí.

Tabulka 17 Podmínky homosexuálů k výchově dětí (χ^2)

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (Tabulka2)			
Četnost označených buněk > 10			
Pearsonův chí-kv. : 13,4120, sv=3, p=,003825			
VO6	Sex. orientace homosexuálové	Sex. orientace heterosexuálové	Řádk. součty
ano, mají stejné podmínky na HT pár	4,18100	7,81900	12,00000
spíše ne, HM rodiče jsou zatím spíše neviditeln	38,32579	71,67421	110,00000
určitě ne, HM rodiče jsou vystaveni diskriminaci	27,17647	50,82353	78,00000
nevím, nepřemýšlel jsem	7,31674	13,68326	21,00000
Vš.skup.	77,00000	144,00000	221,00000

$P < 0,05$

Na základě analýzy výsledků jsem dospěla k závěru, že **existují statisticky významné rozdíly mezi homosexuály a heterosexuály v názorech na to, zda mají homosexuálové v naší společnosti vhodné podmínky k výchově dětí.** Zamítám tedy nulovou hypotézu a přijímám alternativní hypotézu.

5.2.7 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 7

VO7: Jaké jsou názory na plánovanou reorganizaci ústavní péče?

Jedná se o výzkumnou otázku popisnou, proto její vyhodnocení spočívá pouze v tabulce četností a grafickém znázornění. Protože nezkoumám, zda mezi homosexuály a heterosexuály v názorech na plánované rušení kojeneckých ústavů a celkově na reorganizaci ústavní péče v naší republice existují statisticky významné rozdíly, tabulku četností uvádím bez ohledu na sexuální orientaci.

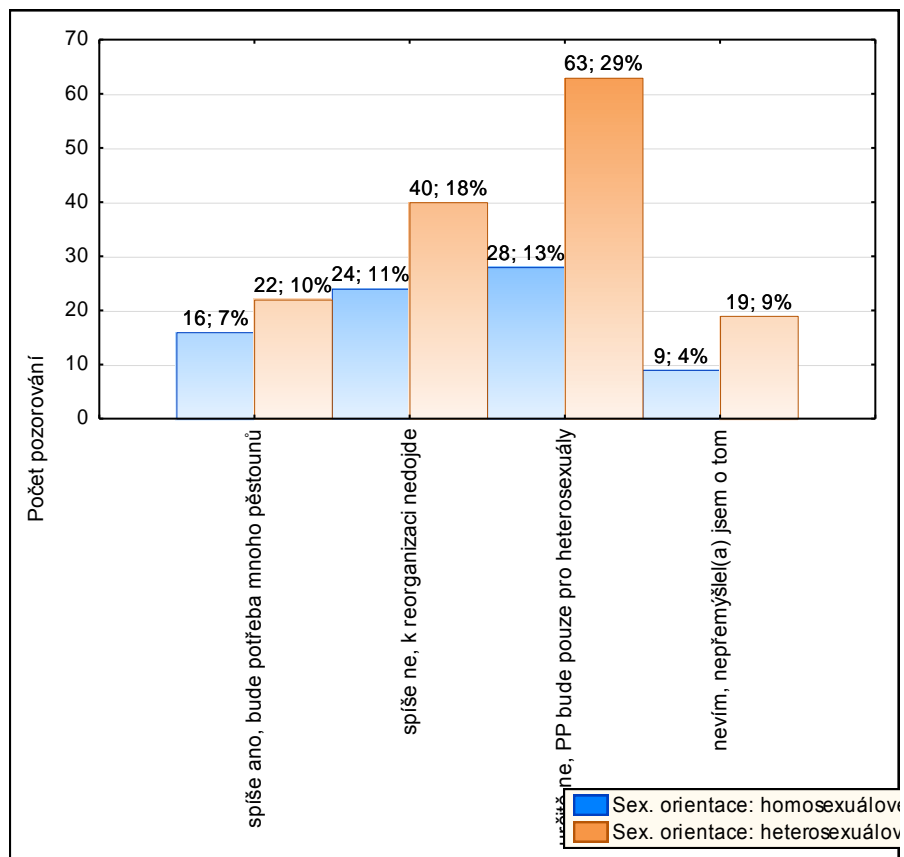
Tabulka 18 Reorganizace ústavní péče

Kategorie	Tabulka četností: VO7 (Tabulka2)			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
spíše ano, bude potřeba mnoho pěstounů	38	38	17,19457	17,19457
spíše ne, k reorganizaci nedojde	64	102	28,95928	46,15385
určitě ne, PP bude pouze pro heterosexuály	91	193	41,17647	87,33059
nevím, nepřemýšlel(a) jsem o tom	28	221	12,66968	100,00000
ChD	0	221	0,00000	100,00000

Z výzkumu vyplývá, že respondenti jsou k plánovanému rušení kojeneckých ústavů, a celkově k reorganizaci ústavní péče, značně skeptičtí. Téměř 13 % respondentů (z toho 4 %

homosexuálů a 9 % heterosexuálů) o tomto problému vůbec nepřemýšlelo a 29 % respondentů (11 % homosexuálů a 18 % heterosexuálů) si myslí, že k žádné reorganizaci ústavní péče nedojde a změny budou spíše jen formální. Nejčastěji se respondenti přiklání k názoru, že pokud dojde k rušení kojeneckých ústavů, jak je plánováno, větší možnosti svěřeni dítěte do pěstounské péče homosexuálům to pravděpodobně nepřinese, pěstounská péče bude umožněna především heterosexuálům. Tuto možnost zvolilo 42 % respondentů (29 % heterosexuálů a 13 % homosexuálů). Bohužel pouze 17 % z celkového počtu respondentů (z toho 10 % heterosexuálů a 7 % homosexuálů) si myslí, že rušení kojeneckých ústavů by mohlo přinést naději homosexuálům, kteří touží po dítěti.

Obrázek 11 Reorganizace ústavní péče

5.3 Otázky, zjišťující názory na kvalitu výchovy homosexuálním párem

V této podkapitole jsou zpracovány výzkumné otázky, které zjišťují názory respondentů na kvalitu výchovy stejnopohlavním párem. Jedná se o výzkumné otázky č. 8 – 11, které odpovídají otázkám v dotazníku č. 15 – 18 a zároveň nám dávají odpověď na první dílčí cíl výzkumu. Výzkumné otázky č. 10 a 11 jsou popisného charakteru, zbývající otázky zkoumají rozdíly v názorech homosexuálů a heterosexuálů.

5.3.1 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 8

VO8: Existují rozdíly v názorech na kvalitu výchovy dítěte stejnopohlavním párem podle sexuální orientace?

Na základě věcné hypotézy H₆ jsem si stanovila nulovou a alternativní hypotézu.

H₀: Předpokládám, že názory homosexuálů a heterosexuálů na kvalitu výchovy dítěte stejnopohlavním párem jsou stejné.

H_A: Předpokládám, že názory homosexuálů a heterosexuálů na kvalitu výchovy dítěte stejnopohlavním párem jsou rozdílné.

Nezávisle proměnná – sexuální orientace

Závisle proměnná – názor na kvalitu výchovy dítěte stejnopohlavním párem

Tabulka 19 Názory na kvalitu výchovy dítěte stejnopohlavním párem (HM respondenti)

Kategorie	Tabulka četností: VO8 (Tabulka4-homo)			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
určitě ano, HM mají stejné předpoklady jako HT	54	54	70,12987	70,12987
pouze částečně	20	74	25,97403	96,10390
určitě ne, je v rozporu s tradiční rodinou	2	76	2,59740	98,70130
nevím, nepřemýšlel(a) jsem o tom	1	77	1,29870	100,00000
ChD	0	77	0,00000	100,00000

Tabulka 20 Názory na kvalitu výchovy dítěte stejnopohlavním párem (HT respondenti)

Kategorie	Tabulka četností:VO8 (Tabulka3-hetero)			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
určitě ano, HM mají stejné předpoklady jako HT	29	29	20,1388%	20,1388%
pouze částečně	78	107	54,1666%	74,3056%
určitě ne, je v rozporu s tradiční rodinou	29	136	20,1388%	94,4444%
nevím, nepřemýšlel(a) jsem o tom	8	144	5,5555%	100,0000%
ChD	0	144	0,0000%	100,0000%

Z tabulky č. 19 a 20 je patrné, že existují v názorech na kvalitu výchovy dítěte stejnopohlavním párem opravdu velké rozdíly mezi homosexuály a heterosexuály. Zatímco homosexuálové jsou přesvědčeni v celých 70 %, že gay či lesbický pár může nabídnout dítěti kvalitní výchovu, aniž by byl ohrožen zdravý vývoj dítěte, protože stejnopohlavní páry mají stejné možnosti a předpoklady být dobrými rodiči jako heterosexuální páry. Jak uvedl jeden homosexuální respondent, stejnopohlavní páry, vděčné za možnost vychovávat dítě, by mohly nabídnout výchovu i mnohem kvalitnější než nefunkční heterosexuální rodiny. Jiný homosexuální respondent k této otázce uvedl, že je v kontaktu s homosexuálními páry, které vychovávají děti a je zřejmé, že na kvalitu výchovy dítěte homosexualita rodičů nemá vliv. Děti jsou navíc mnohem tolerantnější k různým „jinakostem“ než děti heterosexuálních rodičů. Z heterosexuálních respondentů tuto odpověď zvolilo pouze 20 %. Heterosexuálové tedy nejsou příliš přesvědčeni o tom, že stejnopohlavní pár může nabídnout dítěti kvalitní výchovu. Jedna heterosexuální respondentka uvádí, že vzhledem k tomu, že spousta dětí v současné době žije v neúplných rodinách, výchova homosexuálním párem nemá určitě větší negativní důsledky na výchovu.

26 % homosexuálů si myslí, že kvalitní výchovu mohou dítěti nabídnout jen částečně. Sice k dobré výchově mají stejné předpoklady jako heterosexuální pár, ale vzhledem k tomu, že rodina homosexuálních rodičů u nás není zatím příliš obvyklá, dítě takových rodičů se může cítit odstrkované a zesměšňované. Ke stejnému názoru se připojilo 54 % heterosexuálů. Jedna heterosexuální respondentka je přesvědčena, že lesbický pár dítěti kvalitní výchovu nabídnout může, zatímco gay pár ne.

Třetí možnost, která uvádí, že stejnopohlavní páry určitě nemohou nabídnout dítěti kvalitní výchovu, protože rodina homosexuálního páru je v rozporu s tradiční rodinou a pouze v tradiční rodině je zajištěn zdravý vývoj osobnosti dítěte, zvolila pouhá 3 % homosexuálů (tj. 2 respondenti), avšak 20 % heterosexuálů.

O kvalitě výchovy stejnopohlavním párem nikdy nepřemýšlelo nebo názor na tuto otázku nemá pouhé 1 % homosexuálů (1 respondent) a 6 % heterosexuálů (8 respondentů).

Přestože rozdíly v názorech na kvalitu výchovy dítěte stejnopohlavním párem mezi homosexuály a heterosexuály jsou jasně viditelné již z tabulky č. 19 a 20, ke statistickému ověření tohoto rozdílu použiji výpočet chí-kvadrátu.

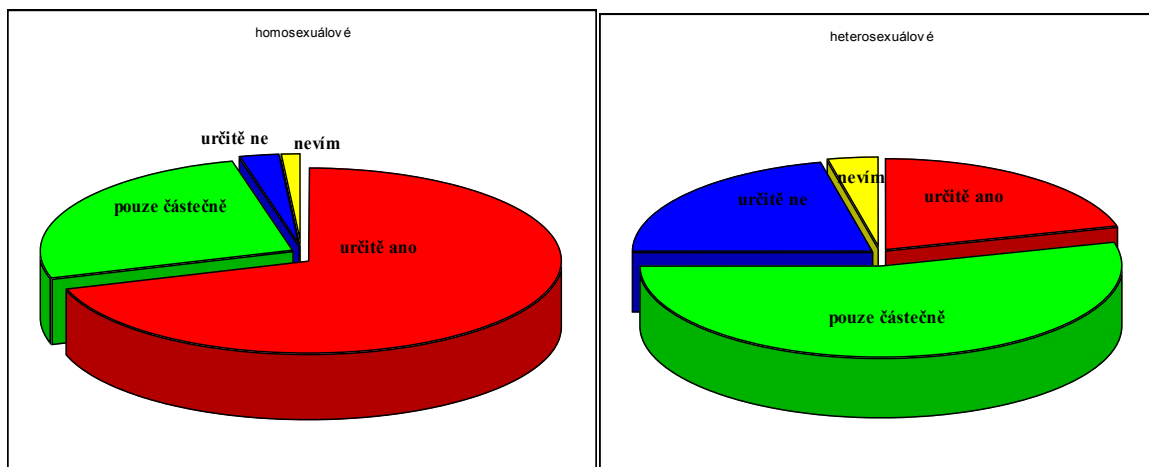
Tabulka 21 Názory na kvalitu výchovy dítěte stejnopohlavním párem (χ^2)

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (Tabulka2)			
Četnost označených buněk > 10			
Pearsonův chí-kv. : 53,7934, sv=3, p=,000000			
VO8	Sex. orientace homosexuálové	Sex. orientace heterosexuálové	Řádk. součty
určitě ano, HM mají stejné předpoklady jako HT	29,26697	54,73300	84,00000
pouze částečně	34,14480	63,85520	98,00000
určitě ne, je v rozporu s tradiční rodinou	10,45249	19,54751	30,00000
nevím, nepřemýšlel(a) jsem o tom	3,13575	5,86425	9,00000
Vš.skup.	77,00000	144,00000	221,00000

$P < 0,05$

Na základě analýzy výsledků potvrzují, že **existují statisticky významné rozdíly mezi homosexuály a heterosexuály v názorech na to, zda může lesbický či gay pár nabídnout dítěti kvalitní výchovu, aniž by byl ohrožen zdravý vývoj dítěte.** Zamítám tedy nulovou hypotézu a přijímám alternativní hypotézu.

Obrázek 12 Názory na kvalitu výchovy dítěte stejnopohlavním párem

5.3.2 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 9

VO9: Existují rozdíly v názorech na potřebu mužského a ženského vzoru ve výchově dětí?

Na základě věcné hypotézy H7 jsem si stanovila nulovou a alternativní hypotézu:

H₀: Předpokládám, že názory na potřebu mužského a ženského vzoru ve výchově dětí jsou u homosexuálů a heterosexuálů stejné.

H_A: Předpokládám, že heterosexuálové považují přítomnost mužského i ženského vzoru ve výchově dětí za více důležitou než homosexuálové.

Nezávisle proměnná – sexuální orientace

Závisle proměnná – názor na potřebu obou vzorů ve výchově dětí

Tabulka 22 Názory na potřebu mužského a ženského vzoru ve výchově (HM respondenti)

Kategorie	Tabulka četností:VO9 (Tabulka4-homo)			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
určitě potřebuje oba vzory doma	5	5	6,49351	6,49351
potřebuje, ale ne nutně doma	56	61	72,72727	79,22081
nutně nepotřebuje	15	76	19,48052	98,70133
nevím,nepřemýšlel(a) jsem o tom	1	77	1,29870	100,00000
ChD	0	77	0,00000	100,00000

Tabulka 23 Názory na potřebu mužského a ženského vzoru ve výchově (HT respondenti)

Kategorie	Tabulka četností:VO9 (Tabulka3-hetero)			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
určitě potřebuje oba vzory doma	45	45	31,25000	31,25000
potřebuje, ale ne nutně doma	82	127	56,94444	88,19444
nutně nepotřebuje	10	137	6,94444	95,13889
nevím,nepřemýšlel(a) jsem o tom	7	144	4,86111	100,00000
ChD	0	144	0,00000	100,00000

Na otázku, zda dítě pro svůj zdravý vývoj potřebuje mužský i ženský vzor, odpovědělo nejvíce respondentů následujícím způsobem: Mužský i ženský vzor dítě potřebuje, ale nemusí ho mít nutně doma. Chybějící mužský či ženský vzor nahradí širší rodina a přátelé. Tuto možnost uvedlo 73 % homosexuálů a 57 % heterosexuálů. Velké rozdíly jsou však v odpovědích, kdy se respondenti přiklání k možnosti, že dítě určitě potřebuje mužský i ženský vzor doma. Tuto možnost zvolilo pouze 6,5 % homosexuálů, avšak 31 % heterose-

xuálů. Zde souhlasím s jednou respondentkou, která dodala, že dítě sice potřebuje mít mužský a ženský vzor při výchově doma, to však není schopná zajistit ani ústavní péče. Proto jsou určitě lepší milující rodiče, i kdyby to byli homosexuálové.

Odpověď: Dítě nutně nepotřebuje mít oba vzory doma, pro zdravý vývoj dětí jsou důležitější jiné vzory než mužský a ženský princip, zvolilo naopak podstatně větší procento homosexuálů (19,5 %) než heterosexuálů (7 %). Názor na tuto otázku nevyjádřilo pouhé 1 % homosexuálů (1 respondent) a 5 % heterosexuálů (7 respondentů).

Statisticky si rozdíl ověřím chí-kvadrátem.

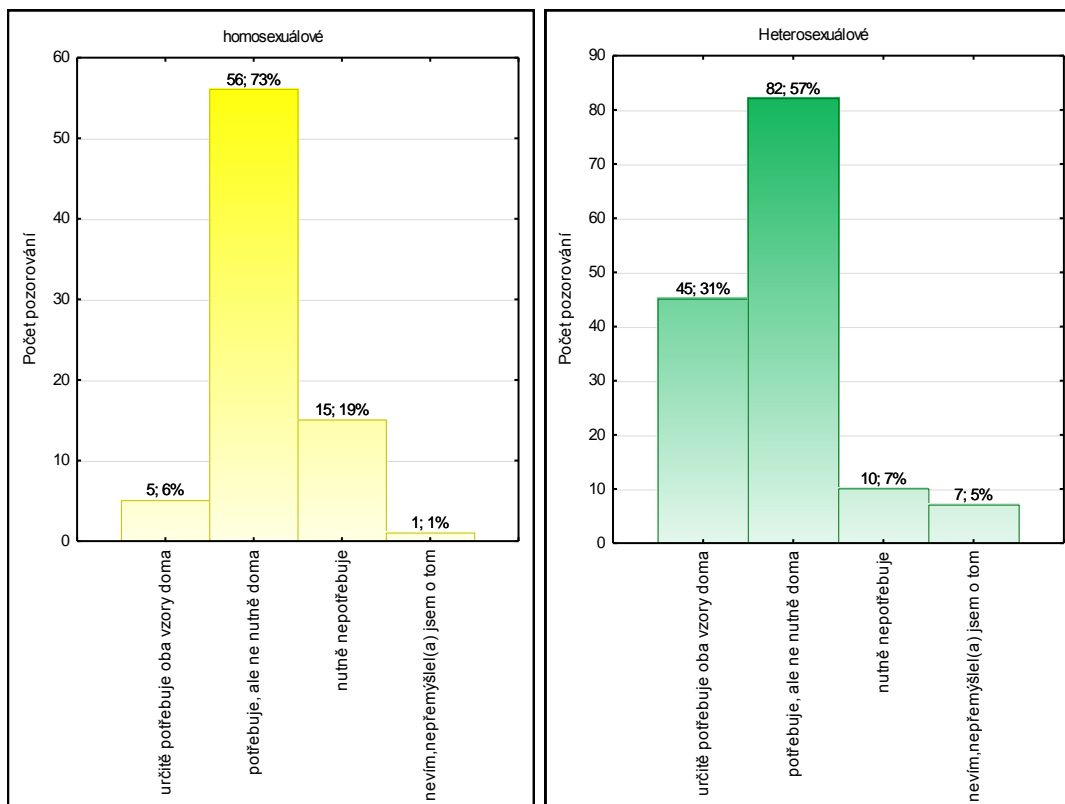
Tabulka 24 Názory na potřebu mužského a ženského vzoru ve výchově (χ^2)

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (Tabulka2)			
Četnost označených buněk > 10			
Pearsonův chí-kv. : 23,6466, sv=3, p=,000030			
VO9	Sex. orientace homosexuálové	Sex. orientace heterosexuálové	Řádk. součty
určitě potřebuje oba vzory doma	17,07240	31,92760	49,00000
potřebuje, ale ne nutně doma	48,42980	90,57010	139,00000
nutně nepotřebuje	8,71041	16,28959	25,00000
nevím,nepřemýšlel(a) jsem o tom	2,78733	5,21267	8,00000
Vš.skup.	77,00000	144,00000	221,00000

$P < 0,05$

Na základě analýzy výsledků potvrzují, že **existují statisticky významné rozdíly mezi homosexuály a heterosexuály v názorech na to, zda dítě potřebuje pro svůj zdravý vývoj mužský i ženský vzor ve výchově.** Zamítám tedy nulovou hypotézu a přijímám alternativní hypotézu.

Obrázek 13 Názory na potřebu mužského a ženského vzoru ve výchově

5.3.3 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 10

VO10: Jaké převládají názory na vývoj sexuální orientace dětí vychovávaných stejnopohlavním párem?

Jedná se o popisnou výzkumnou otázku, nechci zkoumat, zda mezi názory heterosexuálů a homosexuálů existují statisticky významné rozdíly. Z toho důvodu jsem si nestanovila hypotézy.

Tabulka 25 Názory na vývoj sexuální orientace dětí homosex. rodičů (HM respondenti)

Kategorie	Tabulka četností:homo VO 10 (Tabulka2)			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
ne,výchova vede pouze k větší toleranci	49	49	53,84615	53,8462
ne, sex.orientace je daná při narození	41	90	45,05495	98,9011
nevím,nepřemýšlel(a) jsem	1	91	1,09890	100,0000
ChD	0	91	0,00000	100,0000

Tabulka 26 Názory na vývoj sexuální orientace dětí homosex. rodičů (HT respondenti)

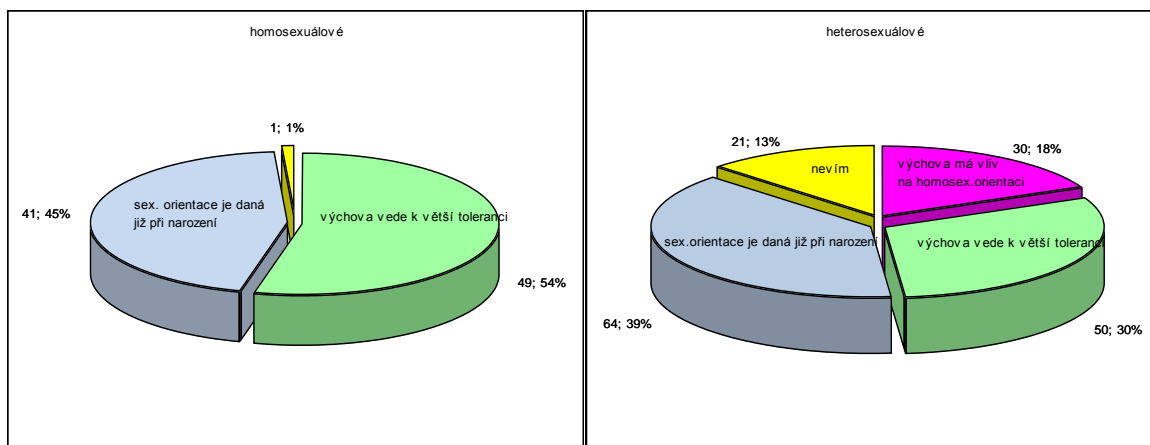
Kategorie	Tabulka četností:hetero VO10 (Tabulka7)			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel.četnost	Kumulativní rel.četnost
ano,výchova má vliv na homos. orientaci	30	30	18,1818%	18,1818%
ne,výchova vede pouze k větší toleranci	50	80	30,3030%	48,4848%
ne, sex.orientace je daná při narození	64	144	38,7878%	87,2727%
nevím,nepřemýšlel(a) jsem	21	165	12,7272%	100,0000%
ChD	0	165	0,0000%	100,0000%

V této otázce mohli respondenti zatrhnout více odpovědí. Z toho důvodu jsem od 77 homosexuálů získala 91 odpovědí. Není překvapením, že nikdo z homosexuálů nevedl, že výchova dítěte v rodině homosexuálních rodičů má vliv na homosexuální orientaci dětí. 54 % názorů homosexuálů se přiklání k tvrzení, že výchova homosexuálními rodiči vede často pouze k větší toleranci dětí k rozdílnostem a 45 % názorů tvrdí, že dítě má sexuální orientaci danou již při narození a výchova tedy nemá vliv. Pouze jeden homosexuál uvedl, že o této otázce nepřemýšlel nebo na ni nemá názor.

Od 144 heterosexuálů jsem získala 165 odpovědí. Zde se objevili i respondenti, kteří se přiklání k názoru, že výchova v rodině homosexuálních rodičů má vliv na homosexuální orientaci dětí (18 % respondentů). Poměrně velké procento respondentů (13 %) na tuto otázku nedokázalo odpovědět. Zbývajících 69 % názorů nesouhlasí s tvrzením, že v rodině homosexuálních rodičů je ohrožen zdravý vývoj sexuální orientace dětí. Z nich 30 % uvádí, že výchova homosexuálními rodiči často vede pouze k větší toleranci a 39 % tvrdí, že sexuální orientaci má dítě dané již při narození a výchova nemá vliv.

Jak uvedla jedna heterosexuální respondentka, jak má vědět odpověď ona, když to neví ani odborníci? Jak uvádím v teoretické části, je pravda, že důvody vzniku homosexuální orientace nejsou jednoznačně prokázány. Po mnoha letech zkoumání se však odborníci shodují na tom, že genetické vlivy jsou určitou predispozicí k pozdější homosexualitě jedince, která se může případně rozvinout výchovou, ale pouze v nejranějším dětství. Zahraniční výzkumy dětí vyrůstajících v homoparentálních rodinách nikdy nepotvrdily častější homosexuální orientaci těchto dětí. Naprostá většina takových dětí se v dospělosti identifikuje jako heterosexuál.

Obrázek 14 Názory na vývoj sexuální orientace dětí homosexuálních rodičů

5.3.4 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 11

VO 11: Jaký mají respondenti názor na tvrzení, že homosexualita rodičů je pro dítě tíživým stigmatem ve skupině vrstevníků?

Protože se jedná o popisnou výzkumnou otázku, nestanovila jsem si hypotézy. Názory respondentů jsem vyjádřila v tabulkách četností a relativních četností.

Tabulka 27 Názory na míru stigmatizace dítěte (HM respondenti)

Kategorie	Tabulka četností: VO 11 (Tabulka 4-homo)			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
ano, dítě je vystaveno posměchu	9	9	11,68831	11,68831
může být, ale nemusí	63	72	81,81818	93,50659
ne, děti takové věci neřeší	4	76	5,19481	98,70140
nevím, nepřemýšlel(a) jsem o tom	1	77	1,29870	100,00000
ChD	0	77	0,00000	100,00000

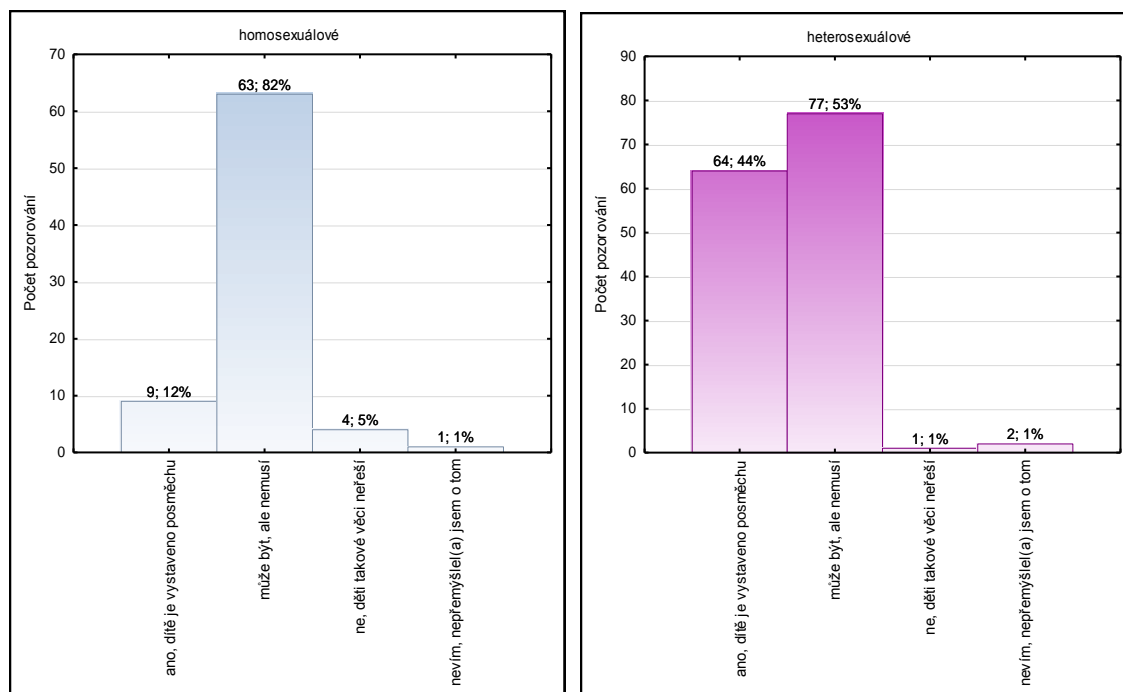
Tabulka 28 Názory na míru stigmatizace dítěte (HT respondenti)

Kategorie	Tabulka četností: VO 11 (Tabulka 3-hetero)			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
ano, dítě je vystaveno posměchu	64	64	44,44444	44,44444
může být, ale nemusí	77	141	53,47222	97,91667
ne, děti takové věci neřeší	1	142	0,69444	98,61111
nevím, nepřemýšlel(a) jsem o tom	2	144	1,38889	100,00000
ChD	0	144	0,00000	100,00000

V této otázce jsem zjišťovala názory respondentů na to, zda homosexualita rodičů je pro dítě tíživým stigmatem ve skupině vrstevníků. Respondenti na tuto otázku nejčastěji volili odpověď: Může být, ale nemusí, záleží na věku a osobnosti dítěte (82 % homosexuálů a 53 % heterosexuálů). K tomuto jedna lesbická respondentka, která vychovává syna, dodává, že velmi také záleží na složení dětské skupiny, do které se dítě dostane. Z vlastní zkušenosti potvrzuje, že její dítě stigmatizováno není, jeho vrstevníci se mu nevysmívají ani nešikanují. Dalších 12 % homosexuálů a 44 % heterosexuálů se přiklání k názoru, že dítě homosexuálních rodičů je v naší společnosti vystaveno posměchu, někdy i šikaně svých vrstevníků. Pouhých 5 % homosexuálů a necelé 1 % heterosexuálů si myslí, že dítě stigmatizováno homosexualitou svých rodičů ve skupině vrstevníků není, protože děti takové věci neřeší. Tak nízké procento respondentů není vůbec překvapující vzhledem ke zkušenostem z dětských kolektivů, kdy dítě často bývá obětí šikany právě pro svou, často i malou, odlišnost. Může se jednat o nadváhu, vnější vzhled, zdravotní handicap, prospěch a mnoho dalších. Podle mého názoru mají v tomto děti homosexuálních rodičů výhodu, protože rodiče s případnými posměšky vrstevníků počítají a své děti vychovávají tak, aby na to byly připraveny. Tyto děti jsou potom mnohem tolerantnější k různým odlišnostem a také psychologicky odolnější vůči případným posměškům a šikaně. Což také dokazují i provedené výzkumy, především v zahraničí, že děti samotné se necítí být šikanovány.

O této otázce nepřemýšlelo nebo nemá vlastní názor 1 % homosexuálů (1 respondent) a 1 % heterosexuálů (2 respondenti).

Obrázek 15 Názory na míru stigmatizace dítěte

5.4 Otázky, zjišťující vliv vlastního rodinného zázemí, případně partnerského vztahu, k rodičovství homosexuálních párů

V této podkapitole jsou zpracovány výzkumné otázky, které zjišťují, zda existuje souvislost mezi partnerským vztahem, případně dětmi heterosexuálů a tolerancí k rodičovství homosexuálních párů. Jedná se o výzkumné otázky č. 12 a 13, které dávají odpověď na druhý dílčí cíl výzkumu.

5.4.1 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 12

VO 12: Existují rozdíly v postojích heterosexuálů, žijících v partnerském vztahu a heterosexuálů, kteří žijí momentálně bez partnera, k rodičovství homosexuálních párů?

Na základě věcné hypotézy H8 jsem si stanovila následující nulovou a alternativní hypotézu:

H₀: Předpokládám, že postoje heterosexuálů, kteří žijí v partnerském vztahu, k rodičovství homosexuálních párů, jsou stejné jako postoje heterosexuálů, žijících momentálně bez partnera.

H₁: Předpokládám, že heterosexuálové, kteří žijí v pevném partnerském vztahu, se staví pozitivněji k rodičovství homosexuálních párů než heterosexuálové, žijící momentálně bez partnera.

Nezávisle proměnná: partnerský vztah

Závisle proměnná: postoje k rodičovství homosexuálních párů

Nejprve jsem si opět vytvořila tabulky četností, zvláště pro homosexuály, žijící v pevném partnerském vztahu a pro homosexuály, kteří žijí momentálně bez partnera, abych zjistila četnost odpovědí na otázku, zda by měli podle jejich názoru mít homosexuálové možnost vychovávat děti. Zajímalo mě, jestli partnerský vztah může ovlivnit názor na homosexuální rodičovství.

Tabulka 29 Postoje heterosexuálů, žijících ve vztahu, k rodičovství homosexuálů

Kategorie	Tabulka četností: VO12 žijící ve vztahu (Tabulka48)			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
určitě ano	45	45	37,19008	37,1901
ano, ale pouze vlastní děti z hetero vztahů	36	81	29,75207	66,9421
pouze lesby	3	84	2,47934	69,4215
určitě ne, je to proti přírodě	23	107	19,00826	88,4298
nevím, nepřemýšlel jsem o tom	14	121	11,57025	100,0000
ChD	0	121	0,00000	100,0000

Tabulka 30 Postoje heterosexuálů, žijících bez partnera, k rodičovství homosexuálů

Kategorie	Tabulka četností: VO12 žijící bez vztahu (Tabulka64)			
	Četnost	Kumulativní četnost	Rel. četnost	Kumulativní rel. četnost
určitě ano	14	14	60,86957	60,8696
ano, ale pouze vlastní děti z hetero vztahů	3	17	13,04348	73,9130
určitě ne, je to proti přírodě	4	21	17,39130	91,3043
nevím, nepřemýšlel jsem o tom	2	23	8,69565	100,0000
ChD	0	23	0,00000	100,0000

U obou skupin heterosexuálů (žijících v partnerském vztahu a žijících momentálně bez partnera) je nejvyšší četnost odpovědí na otázku, zda by měli mít homosexuálové možnost vychovávat dítě: Určitě ano, potřebu rodičovství cítí homosexuálové stejně jako heterosexuálové. Tuto možnost uvedlo 37 % heterosexuálů žijících ve vztahu a 61 % respondentů, žijících bez partnera. Názor, že homosexuálové by měli vychovávat pouze vlastní děti z předchozích heterosexuálních vztahů, uvedlo 30 % heterosexuálů ve vztahu a 13 % hete-

rosexuálů bez partnera. Celkově pouze 2 % heterosexuálů uvedla, že dítě by měly vychovávat pouze lesby, protože ženy jsou od přírody předurčeny být matkami. To je určitě pozitivní zjištění pro gaye, protože v očích heterosexuálů by pravděpodobně nebyli horšími rodiči než lesby. Názor, že homosexuálové by určitě neměli vůbec děti vychovávat, protože je to proti přírodě, má 19 % heterosexuálů, žijících v partnerském vztahu a 17 % heterosexuálů, žijících bez partnera. Na tuto otázku nedokázalo odpovědět 12 % heterosexuálů ve vztahu a 9 % heterosexuálů bez partnera.

Pro ověření, zda existují statisticky významné rozdíly mezi heterosexuály, žijící v partnerském vztahu a heterosexuály, žijící momentálně bez partnera, jsem použila chí-kvadrát.

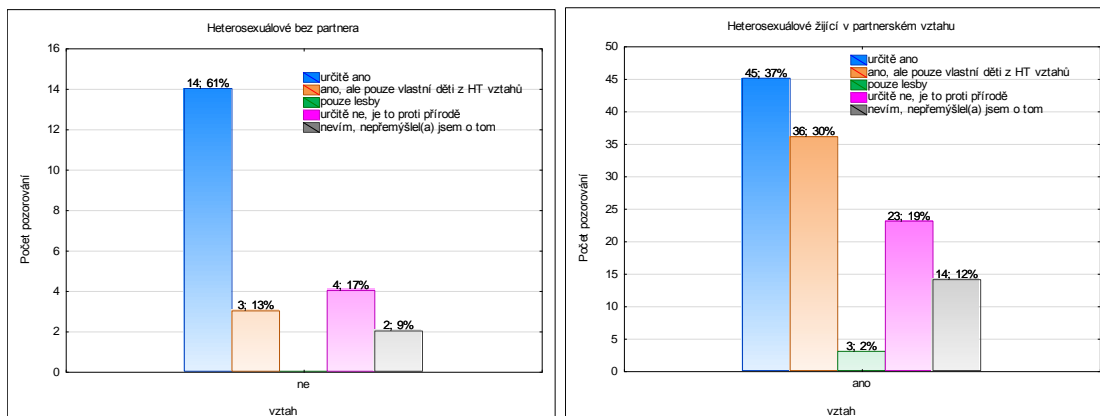
Tabulka 31 Postoje k rodičovství homosexuálních párů podle partnerského vztahu

Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (Tabulka3-hetero)			
Četnost označených buněk > 10			
Pearsonův chí-kv. : 5,37798, sv=4, p=,250665			
Měli by homosexuálové vychovávat děti?	Partnerský vztah ano	Partnerský vztah ne	Řádk. součty
určitě ano	49,5764	9,42361	59,0000
ano, ale pouze vlastní děti z hetero vztahu	32,7708	6,22917	39,0000
pouze lesby	2,5208	0,47917	3,0000
určitě ne, je to proti přírodě	22,6875	4,31250	27,0000
nevím, nepřemýšlel jsem o tom	13,4444	2,55556	16,0000
Vš.skup.	121,0000	23,00000	144,0000

Zde jsem bohužel zjistila, že **test nezávislosti chí-kvadrát nelze použít**, protože v jednom poli je očekávaná četnost menší než 1 a ve více než 20 % polí kontingenční tabulky jsou očekávané četnosti menší než 5.

Pro přehlednost alespoň uvádím graf četností odpovědí.

Obrázek 16 Postoje k rodičovství homosexuálních párů podle partnerského vztahu

5.4.2 Vyhodnocení výzkumné otázky č. 13

VO 13: Existují rozdíly v názorech heterosexuálů, kteří mají děti a heterosexuálů, kteří děti nemají, na rodičovství stejnopohlavních párů?

Na základě věcné hypotézy H₉ jsem si stanovila následující nulovou a alternativní hypotézu:

H₀: Předpokládám, že postoje heterosexuálů, kteří mají děti, k rodičovství homosexuálních párů, jsou stejné jako postoje bezdětných heterosexuálů.

H₁: Předpokládám, že heterosexuálové, kteří mají děti, se staví pozitivněji k rodičovství homosexuálních párů než bezdětní heterosexuálové.

Nezávisle proměnná: děti

Závisle proměnná: postoje k rodičovství homosexuálních párů

Tabulka 32 Postoje HT k rodičovství homosexuálních párů podle přítomnosti dětí

Celková tabulka pro prvky vícenásobných odpovědí (Tabulka3-hetero)						
Součty/četnosti založené na počtu respondentů						
Vícenás. identické odpovědi byly ignorovány						
N=144 Děti	VO13 ano, ale pouze vlastní děti z hetero vztahů	VO13 nevím, nepřemýšlel jsem o tom	VO13 určitě ano	VO13 určitě ne, je to proti přírodě	VO13 pouze lesby	Řádk. součty
ano, mám děti ve vlastní péči	24	9	33	19	3	88
ne	14	6	23	7	0	50
ano, ale nemám je ve vlastní péči	1	1	3	1	0	6
Vš.skup.	39	16	59	27	3	144

Nejdříve jsem si vytvořila tabulku četností. Když jsem vypočítala očekávané četnosti, zjistila jsem, že testu nezávislosti chí-kvadrát nelze v tomto případě použít, protože ve více než 20 % polí kontingenční tabulky jsou očekávané četnosti menší než 5 a ve dvou polích je očekávaná četnost menší než 1.

Protože v mé výzkumné otázce není důležité, zda respondent má dítě ve vlastní péči či dítě má, ale ne ve vlastní péči, seskupila jsem četnosti v tabulce tak, aby u otázky, zda mají respondenti děti, byla odpověď pouze ANO či NE. Nyní již bude možné při zjištění statisticky významných rozdílů použít chí-kvadrát.

Tabulka 33 Postoje HT k rodičovství homosexuálních párů podle přítomnosti dětí

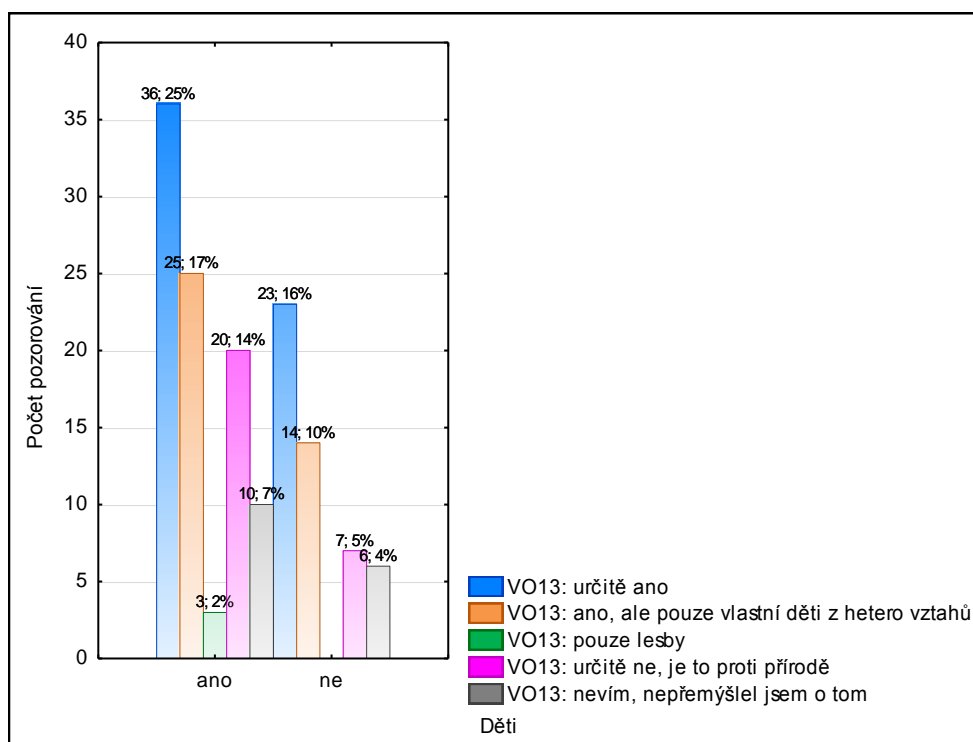
Souhrnná tab.: Očekávané četnosti (Tabulka3-hetero)						
Četnost označených buněk > 10						
Pearsonův chí-kv. : 3,06825, sv=4, p=,546470						
Děti	VO13 určitě ano	VO13 ano, ale pouze vlastní děti z hetero vztahů	VO13 pouze lesby	VO13 určitě ne, je to proti přírodě	VO13 nevím, nepřemýšlel jsem o tom	Řádk. součty
ne	20,48611	13,54167	1,041667	9,37500	5,55556	50,0000
ano	38,51389	25,45833	1,958333	17,62500	10,44444	94,0000
Vš.skup.	59,00000	39,00000	3,000000	27,00000	16,00000	144,0000

$P > 0,05$

Z analýzy výsledků vyplývá, že v četnostech odpovědí heterosexuálů **neexistují statisticky významné rozdíly v postojích k rodičovství homosexuálních párů u heterosexuálů**

podle toho, zda mají dítě či nikoliv. Proto přijímám nulovou hypotézu. Nelze tedy potvrdit předpoklad, že heterosexuálové, kteří mají děti, se staví pozitivněji k rodičovství homosexuálních párů než heterosexuálové, žijící momentálně bez partnera.

Obrázek 17 Postoje k rodičovství homosexuálních párů podle přítomnosti dětí

Heterosexuálů, kteří mají děti, je 65 %, zbývajících 35 % heterosexuálů je bezdětných. Z grafu je patrné, že nejvíce respondentů volilo na otázku, zda by měli mít homosexuálové možnost vychovávat dítě, odpověď: Určitě ano, potřebu rodičovství cítí homosexuálové stejně jako heterosexuálové. Tímto způsobem odpovědělo 25 % heterosexuálů, mající děti a 16 % bezdětných heterosexuálů. Náзор, že homosexuál by měl vychovávat pouze vlastní děti z předchozích heterosexuálních vztahů, zastává 18 % HT respondentů s dětmi a 10 % bezdětných HT. Opět je zde velice málo zastoupen názor, že dítě by měly mít možnost vychovávat pouze lesby. Respondenti si nemyslí, že žena je od přírody více předurčena být matkou než muž otcem. Tento názor vyjádřila pouze 2 % respondentů s dětmi. Proti možnosti vychovávat dítě homosexuálem je 14 % respondentů s dětmi a 5 % respondentů bez dětí. Na tuto otázku nemá vlastní názor 7 % respondentů s dětmi a 4 % bezdětných respondentů. Již pouhým okem je tedy patrné, že se názory podle toho, zda respondenti mají děti či nemají, naprosto neliší. Nepotvrdila se tedy moje domněnka, že lidé, kteří sami již dítě mají, jsou tolerantnější i k rodičovství stejnopohlavních párů.

6 VÝSLEDKY VÝZKUMU

V této kapitole se pokusím o stručné shrnutí výsledků k hlavnímu i dílčím výzkumným cílům. Na konci kapitoly uvádím stručná doporučení pro praxi.

6.1 Závěry k hlavnímu výzkumnému cíli

Hlavním cílem výzkumu bylo zjistit postoje heterosexuálů i homosexuálů k rodičovství homosexuálních párů a ověřit, zda existují rozdíly podle sexuální orientace.

Ke zjištění tohoto cíle výzkumu byly stanoveny výzkumné otázky č. 1 – 7, které jsou zpracovány v kapitole 5.2.

Stručné shrnutí výsledků:

- **„Normální rodina“** pro heterosexuály znamená především manželství muže a ženy a jejich děti, což je v současné době, která bývá označována jako „krize současné rodiny“ celkem překvapující. Přesto velké procento uvádí také názor, že nezáleží na vnitřním uspořádání rodiny, ale důležitější je to, aby rodina fungovala a byla zajištěna řádná péče o děti. Což svědčí i o určité toleranci k homoparentálním rodinám. Pro homosexuály pojem „normální rodina“ znamená nejčastěji dlouhodobý vztah dvou lidí opačného i stejného pohlaví, mít děti není nutností. Mnohem důležitější než vnitřní uspořádání rodiny je pro ně hloubka vztahu.
- V názorech, **zda by stejnopohlavní páry měly mít možnost vychovávat dítě**, existují statisticky významné rozdíly mezi homosexuály a heterosexuály. Homosexuálové jsou přesvědčeni, že určitě ano, což se dalo předpokládat. Desetina homosexuálů si myslí, že pouze vlastní děti z předchozích heterosexuálních vztahů. U heterosexuálů byly názory poněkud různorodější. Přesto téměř polovina heterosexuálů je názoru, že by homosexuálové určitě měli mít možnost děti vychovávat, protože potřebu rodičovství cítí stejně jako heterosexuálové.
- **S adoptí dětí stejnopohlavním párem** souhlasí naprostá většina homosexuálů (88 %), zatímco heterosexuálové souhlasí pouze v 36 %. 29 % je přesvědčeno, že je to proti přírodě a děti by vychovávat neměli. Zde byly také zjištěny statisticky významné rozdíly podle sexuální orientace.

- Názor na **možnost asistované reprodukce pro lesby** byl z pohledu homosexuálů opět téměř jednoznačný. 87 % si myslí, že by lesby možnost mít měly, stejného názoru je necelá polovina heterosexuálů. I zde existují statisticky významné rozdíly podle sexuální orientace.
- Na otázku, **zda naše společnost umožňuje homosexuálům se svobodně rozhodnout, zda si pořídít a vychovávat dítě**, vyjádřili ve svých názorech heterosexuálové mírně vyšší míru tolerance společnosti než homosexuálové. Přesto procenta respondentů, kteří si myslí, že společnost je tolerantní, jsou velmi nízká (8 % heterosexuálové a 5 % homosexuálové). Z toho vyplývá, že podle názorů respondentů naše společnost zatím není příliš tolerantní k rodičovství stejnopohlavních párů a homoparentální rodiny příliš nepodporuje.
- Co se týká **podmínek homosexuálů k výchově dětí v naší společnosti**, heterosexuálové si častěji myslí (39 %), že jsou gayové a lesby diskriminováni než si to myslí samotní homosexuálové (29 %). Ti vyjádřili v 65 % názor, že sice vhodné podmínky spíše nemají, ale je to snad jen otázkou času.
- **K reorganizaci ústavní péče** v naší republice jsou respondenti značně skeptičtí, 13 % všech respondentů o této otázce nepřemýšlelo a 29 % si myslí, že k reorganizaci nedojde. Pouze 17 % respondentů si myslí, že by homosexuálové mohli mít možnost se po reorganizaci stát pěstouny.

Ve všech otázkách, týkajících se postojů k rodičovství homosexuálních párů, kde byly zjišťovány rozdíly podle sexuální orientace, **byly prokázány statisticky významné rozdíly**. Přesto si myslím, že heterosexuálové více než dřív přemýšlí o možnostech fungování homoparentálních rodin a připouští, že potřeba rodičovství je pro ně stejně důležitá jako pro heterosexuály. Překvapující je pro mě fakt, že heterosexuálové nedělají rozdíly v tom, zda se jedná o lesbu či gaye. Obecně převládá názor, že pokud mají homosexuálové vychovávat děti, potom raději lesby než gayové. V tomto výzkumu však souhlasí s adopcí stejnopohlavním párem (tedy gayi i lesbami) přibližně stejné procento homosexuálů (54 %, z nich však 18 % až v případě neumístitelnosti u heterosexuála) jako u asistované reprodukce u leseb (47 %). Toto potvrzuje i fakt, že pouze 2 % homosexuálních respondentů si myslí, že pokud mají mít homosexuálové možnost vychovávat dítě, potom pouze lesby.

6.2 Závěry k prvnímu dílčímu výzkumnému cíli

Prvním dílčím cílem výzkumu bylo zjistit, zda existuje rozdíl mezi homosexuály a heterosexuály v názorech na kvalitu výchovy dětí stejnopohlavním párem.

Ke zjištění tohoto cíle byly stanoveny výzkumné otázky 8 – 11, které jsou zpracovány v kapitole 5.3.

Stručné shrnutí výsledků:

- O tom, že **stejnopohlavní pár může nabídnout dítěti kvalitní výchovu**, je přesvědčena většina homosexuálů (70 %), zatímco u heterosexuálů převažoval názor, že pouze částečně, protože dítě se může cítit odstrkováno a zesměšňováno.
- Na **přítomnost mužského i ženského vzoru ve výchově dítěte** přikládají heterosexuálové větší význam než homosexuálové. Heterosexuálové jsou přesvědčeni, že dítě potřebuje mít oba vzory doma nebo je potřebuje, ale nemusí je mít nutně doma. Zatímco homosexuálové si myslí, že je dítě potřebuje, ale chybějící vzor může nahradit širší rodina a přátelé nebo je nutně nepotřebuje.
- **Zdravý vývoj sexuální orientace** – homosexuálové více než heterosexuálové ve svých názorech vyjadřují přesvědčení, že výchova homosexuálním párem nemá na sexuální orientaci dítěte vliv. Plná pětina názorů heterosexuálních respondentů připouští, že výchova může mít vliv na zdravý vývoj sexuální orientace.
- **Je homosexualita pro dítě tíživým stigmatem?** – Heterosexuálové v mnohem větší míře než homosexuálové vyjadřují názor, že ano, protože takové dítě bývá vystaveno posměchu a šikaně vrstevníků. Homosexuálové jsou však přesvědčeni, že spíše záleží na osobnosti dítěte.

Také v těchto otázkách, týkajících se názoru na kvalitu výchovy dětí stejnopohlavním párem, kde byly zjišťovány rozdíly v názorech podle sexuální orientace, **byly zjištěny statisticky významné rozdíly**. Homosexuálové jsou často přesvědčeni o tom, že mohou nabídnout dítěti stejně kvalitní výchovu jako heterosexuální pár. Myslím si, že předpoklady k tomu mají pravděpodobně stejné jako heterosexuálové. Bohužel homoparentální rodiny zatím u nás nejsou příliš vidět, i když existují. Proto se často v názorech heterosexuálů setkáváme s přesvědčením, že dítě homosexuálních rodičů bude zesměšňováno, odstrkováno, případně šikanováno. Z druhé strany dítě vyrůstající v ústavní péči nebo v dysfunkč-

ní rodině často nepozná lásku ani stabilní rodinné zázemí, což homosexuálové nabídnout mohou.

6.3 Závěry k druhému dílčímu výzkumnému cíli

Druhým dílčím cílem výzkumu bylo zjistit, zda heterosexuálové, žijící v pevném partnerském vztahu, případně mající děti, se staví pozitivněji k rodičovství homosexuálních párů.

Ke zjištění tohoto cíle byly stanoveny výzkumné otázky č. 12 a 13, které jsou zpracovány v kapitole 5.4.

Stručné shrnutí výsledků:

- Pozitivnější **postoje k rodičovství homosexuálních párů** zaujímají překvapivě více heterosexuálové, kteří momentálně žijí bez partnera. 61 % souhlasí s tím, aby stejnopohlavní páry vychovávaly dítě, a zároveň si nemyslí, že lesba by mohla být lepším rodičem než gay. Postoje heterosexuálů, kteří žijí v dlouhodobém partnerském vztahu, jsou různorodější. Pouze 37 % je přesvědčeno, že by homosexuálové měli mít možnost vychovávat dítě, dalších 30 % si myslí, že pouze vlastní děti z předchozího heterosexuálního vztahu. 2 % uvádí názor, že by dítě měla vychovávat jen lesba, ne však gay. Zde se tedy nepotvrdila moje domněnka, že partnerský vztah by mohl mít vliv na pozitivnější postoje k homoparentálním rodinám.
- **S rodičovstvím homosexuálních párů souhlasí stejné procento heterosexuálů s dětmi i bez dětí.** I v dalších odpovědích na otázku, zda by měli mít homosexuální jedinci možnost vychovávat dítě, panuje shoda. Pouze u odpovědí, kdy si respondenti myslí, že by homosexuálové v žádném případě děti neměli vychovávat, převažují respondenti s dětmi. Moje domněnka, že pokud mají heterosexuálové již své vlastní děti, staví se k existenci homoparentálních rodin pozitivněji než heterosexuálové bez dětí, se tedy opět nepotvrdila. Nebyly zde zjištěny statisticky významné rozdíly.

Předpokládala jsem, že pokud heterosexuál prožívá pocity uspokojení a jakéhosi naplnění v soukromém životě, a to především v podobě kvalitního partnerského vztahu a vlastních dětí, bude pro něj jednodušší pochopit, co prožívají homosexuálové, kteří vlastní děti mít nemohou a přesto, že by si moc přáli dítě vychovávat, většinou jim k tomu naše společnost

nedává mnoho příležitostí. **Bohužel se mé domněnky nepotvrdily a jak partnerský vztah, tak ani děti nemají vliv na postoje heterosexuálů k rodičovství homosexuálních párů.**

6.4 Přínos a doporučení pro praxi

Přínosem mé práce je zjištění, že i v současné době stále přetrvávají rozdíly podle sexuální orientace v postojích a názorech na rodičovství stejnopohlavních párů a také na kvalitu výchovy dítěte homosexuálním párem. Přesto lze z výzkumu pozorovat, že postoje heterosexuálů k tomuto problému jsou pozitivnější, než tomu bylo dříve. Kladné odpovědi se v postojích a názorech heterosexuálů objevují častěji než záporné, což svědčí o zvyšující se toleranci heterosexuálů k této problematice.

Před začátkem výzkumu jsem nedoufala, že se mi podaří získat tak velké procento homosexuálů. Později mi někteří z nich shodně přiznali, že se mého výzkumu zúčastnili rádi, protože se málokdy stává, že se jich někdo zeptá na názory, související s jejich sexuální orientací. Ochotu účastnit se výzkumu potvrzuje i skutečnost, že pouze mizivé procento homosexuálů ve svých odpovědích uvádělo, že o jednotlivých otázkách nepřemýšleli nebo na ně nemají žádný názor. Téma „rodičovství homosexuálů“ přivítali a někteří projevíli zájem o výsledky výzkumu. Ze strany heterosexuálů jsem naopak zase často slyšela, že po vyplňování dotazníků nastala bouřlivá diskuse na toto téma. Respondenti přiznali, že dotazník je donutil se nad touto problematikou hodně zamyslet, což bylo také mým záměrem.

Pro praxi doporučuji využít výsledků výzkumu při vytváření programů na osvětu veřejnosti. Výsledky zahraničních výzkumů jasně dokazují, že nebyl prokázán negativní vliv na výchovu dětí homosexuálním párem, o čemž jsou homosexuálové v mém výzkumu většinou přesvědčeni. Bohužel heterosexuálové nemají tak velké povědomí o této problematice a programy na osvětu by jistě byly přínosem.

ZÁVĚR

Cílem práce bylo zjistit postoje a názory lidí ve věku mladší a střední dospělosti na rodičovství stejnopohlavních párů a také na kvalitu výchovy dítěte homosexuálním párem. Respondenti byli záměrně vybráni jak s heterosexuální, tak i s homosexuální orientací, aby bylo možné posoudit, zda existují rozdíly v jejich názorech a postojích. Myslím, že cíl práce se podařilo splnit. Dalo se předpokládat, že homosexuálové se budou stavět pozitivněji k rodičovství, které se týká jich samotných. Překvapující pro mě byly názory heterosexuálů, které byly nad mé očekávání pozitivní. Z výzkumu je patrné, že tolerance lidí k homosexuální menšině je stále vyšší.

Ve své práci jsem se zaměřila na dva úhly pohledu. Jedním jsou homosexuálové jako rodiče. Mají homosexuálové stejnou potřebu partnerství a rodičovství jako heterosexuálové? Homosexuálové za svou sexuální orientaci nemohou, sami si ji nevybrali a předpokládám, že až budou žít v dlouhodobém partnerském vztahu, dříve nebo později se myšlenky na dítě objeví, stejně jako je to u většiny heterosexuálů. Druhý úhel pohledu je dítě. Může stejnopohlavní pár nabídnout dítěti kvalitní výchovu? Může tento pár svou výchovou dítěti ublížit a ohrozit jeho zdravý vývoj? Podle mého názoru je pro dítě nejdůležitější, aby mělo kolem sebe lidi, kteří ho milují. Každé dítě má právo poznat rodičovskou lásku a homosexuálové jsou takové lásky schopni. Myslím, že homosexuálové dokážou dát dětem mnohem víc než ústavní péče i nefunkční heterosexuální rodiny.

Homoparentální rodiny v naší společnosti existují, jsou však zatím neviditelné. Doufám, že je to jen otázka času, kdy budeme na ulicích potkávat dva táty nebo dvě mámy s dětmi. K tomu je však potřeba ještě spousty času, kdy bude nutné nad tématem hodně diskutovat a informovat.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] AUGUSTYN, Józef, 2005. *Sexualita v našem životě. Průvodce při poznávání a formování vlastní sexuality*. 2. přeprac. vyd. Kostelní Vydří: Karmelitánské vydavatelství, 2005, 301 s. ISBN 80-7192-917-4.
- [2] BOZETT, Frederick, 1980. Gay Fathers: How and Why They Disclose Their Homosexuality to Their Children. *Family Relations*. Č. 29, s. 173 – 179. ISSN 0197-6664.
- [3] BRZEK, Antonín a Jaroslava PONDĚLÍČKOVÁ – MAŠLOVÁ, 1992. *Třetí pohlaví*. Praha: Scientia Medica, 124 s. ISBN 80-85526-03-4.
- [4] BRZEK, Antonín et al, 1993. *Průvodce sexualitou člověka*. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 132 s. ISBN 80-04-25814-X.
- [5] CAPPONI, V., R. HAJNOVÁ a T. NOVÁK, 1994. *Sexuologický slovník*. Praha: Grada, 149 s. ISBN 80-716-9115-1.
- [6] DUNOVSKÝ, Jiří, 1986. *Dítě a poruchy rodiny*. Praha: Avicenum, 140 s.
- [7] FAFEJTA, Martin, 2004. *Úvod do sociologie pohlaví a sexuality*. Věrovany: Nakladatelství Jan Piszkiwicz, 159 s. ISBN 80-867-6806-6.
- [8] FERJENČÍK, Ján, 2000. *Úvod do metodologie psychologického výzkumu*. Praha: Portál. 256 s. ISBN 80-7178-367-6.
- [9] FREUND, Kurt, 1962. *Homosexualita u muže*. Praha: Státní zdravotnické nakladatelství, 274 s.
- [10] GAVORA, Peter, 2000. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno: Paido, 207 s. ISBN 80-85931-79-6.
- [11] CHRÁSKA, Miroslav, 2007. *Metody pedagogického výzkumu. Základy kvantitativního výzkumu*. Praha: Grada Publishing, 265 s. ISBN 978-80-247-11369-4.
- [12] JANDOUREK, Jan, 2001. *Sociologický slovník*. Praha: Portál, 285 s. ISBN 80-7178-535-0.
- [13] JANOŠOVÁ, Pavlína, 2000. *Homosexualita v názorech současné společnosti*. Praha: Karolinum, 218 s. ISBN 80-7184-954-5
- [14] KLAPILOVÁ, Světla, 2000. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Olomouc: Univerzita Palackého, 63 s. ISBN 80-7076-669-8.

- [15] KRAUS, Blahoslav, 2008. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 215 s. ISBN 978-80-7367-383-3.
- [16] MALLON, Gerald P, 2004. *Gay Men Choosing Parenthood*. New York: Columbia University Press, 183 s. ISBN 0-231-11796-5.
- [17] MAŘÍKOVÁ, Hana, 2000. Dvougariérová manželství. In: MAŘÍKOVÁ, H. ed. *Proměny současné české rodiny: Rodina – gender – stratifikace*. Praha: Sociologické nakladatelství, s. 101 - 139. ISBN 80-85850-93-1.
- [18] MATĚJČEK, Zdeněk, 1994. *O rodině vlastní, nevlastní a náhradní*. Praha: Portál, 98 s. ISBN 80-85282-83-6.
- [19] MATOUŠEK, Oldřich, 1993. *Rodina jako instituce a vztahová síť*. 3. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 124 s. ISBN 80-901424-7-8.
- [20] MOŽNÝ, Ivo, 2006. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství, 312 s. ISBN 80-86429-58-X.
- [21] NEDBÁLKOVÁ, Kateřina, 2002. Alternativní rodinné modely aneb Rodiny lesbických matek a rodiny gay otců. In: LIŠKOVÁ, K., TESAŘOVÁ, J., eds. *Ženská práva jsou lidská práva. Sborník přednášek ze semináře*. Brno: Nesehnutí, s. 96 - 103. ISBN 80-903228-0-8.
- [22] OAKLEYOVÁ, Ann, 2000. *Pohlaví, gender a společnost*. Praha: Portál. 176 s. ISBN 80-7178-4403-6.
- [23] POLÁŠKOVÁ, Eva, 2009. *Plánovaná lesbická rodina. Klíčové aspekty přechodu k rodičovství*. Brno: Masarykova univerzita, 249 s. ISBN 978-80-210-5013-6.
- [24] PROCHÁZKA, Ivo, 2005. Lesbické ženy a mateřství. *Moderní babičtví*. Č. 6, s. 1 – 3. ISSN 1214-5572.
- [25] PŘADKA, M., D. KNOTOVÁ a J. FALTÝSKOVÁ, 1998. *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Brno: Masarykova univerzita, 45 s. ISBN 80-2101-946-8.
- [26] SEKERA, Ondřej, 2010. *Rodina v nečase*. Ostrava: Ostravská univerzita, 136 s. ISBN 978-80-7368-877-6.
- [27] SILLAMY, Norbert, 2001. *Psychologický slovník*. Olomouc: Univerzita Palackého, 246 s. ISBN 80-2440-249-1.
- [28] SINGLY, Francois de, 1999. *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál, 127 s. ISBN 80-7178-249-1.

- [29] SKUTIL, Martin et al, 2011. *Základy pedagogicko-psychologického výzkumu pro studenty učitelství*. Praha: Portál, 254 s. ISBN 978-80-7367-778-7.
- [30] SOBOTKOVÁ, Irena, 2007. *Psychologie rodiny*. 2. přeprac. vyd. Praha: Portál, 224 s. ISBN 978-80-7367-250-8.
- [31] SOKOLOVÁ, Věra, 2009. Otec, otec a dítě: Gay muži a rodičovství. *Sociologický časopis*. R. 45, č. 1, s. 115 – 145. ISSN 0038-0228.
- [32] VÁGNEROVÁ, Marie a Ludmila VALENTOVÁ, 1992. *Psychický vývoj dítěte a jeho variabilita*. Dotisk. Praha: Karolinum, 115 s. ISBN 80-7066-384-7.
- [33] VÁGNEROVÁ, Marie, 2000. *Vývojová psychologie: Dětství, dospělost, stáří*. Praha: Portál, 522 s. ISBN 80-7178-308-0.
- [34] ZVĚŘINA, Jaroslav, 1992a. *Lékařská sexuologie*. Jinočany: H&H, 233 s. ISBN 80-8546-704-6.
- [35] ZVĚŘINA, Jaroslav, 1992b. Rodiče kontra homosexuální děti. *Soho revue*. Č. 4, s. 15. ISSN 1212-6608.

SEZNAM ELEKTRONICKÝCH DOKUMENTŮ

- [36] ČESKO. MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI. *Portal.justice.cz* [online]. 02.09.2009 [cit. 2012-01-15]. Dostupné z: <http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33&h=1&q=n%e1hradn%ed%20mate%f8stv%ed>
- [37] ČESKO. Zákon č. 20 ze dne 16. března 1966 o péči o zdraví lidu a o změně a doplnění dalších zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. © 2010 – 2012. [cit. 2012-01-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/1966-20#f2715070>
- [38] ČESKO. Zákon č. 94 ze dne 4. prosince 1963 o rodině a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o rodině). In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. © 2012. [cit. 2012-01-15]. Dostupné z: <http://www.sbirkazakonu.info/zakon-o-rodine/>
- [39] ČESKO. Zákon č. 115 ze dne 26. ledna 2006 o registrovaném partnerství a o změně některých souvisejících zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. © 2010 – 2012. [cit. 2012-01-15]. Dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006-115>
- [40] ČESKO. Zákon č. 359 ze dne 9. prosince 1999 o sociálně-právní ochraně dětí a o změně a doplnění dalších zákonů. In: *Sbírka zákonů České republiky* [online]. © 2005 – 2012. [cit. 2012-01-15]. Dostupné z: <http://zakony-online.cz/?s149&q149=all>
- [41] GL PARTNERSTVÍ. *Glpartnerstvi.cz* [online]. © 2003 – 2012. [cit. 2012-01-09]. Dostupné z: <http://www.glpartnerstvi.cz/strucne/>
- [42] G/L TEMATA. Homoparentalita. *Temata.gl.cz* [online]. © 2002 – 2012 [cit. 2012-01-03]. Dostupné z: <http://temata.gl.cz/hp-homoparentalita/>
- [43] KAŇKA, Petr. Abeceda homosexuality. *004.cz* [online]. Leden 2000. [cit. 2012-01-02]. Dostupné z: http://www.004.cz/storage/abeceda_homosexuality.pdf
- [44] NÁHRADNÍ MATEŘSTVÍ. *Webnode.cz* [online]. © 2008. [cit. 2012-01-09]. Dostupné z: <http://nahradni-materstvi.webnode.cz/news/institut-nahradniho-materstvi/>

- [45] OTÁZKY HOMOSEXUALITY. 004. cz [online]. © 2001 – 2012. [cit. 2012-03-05]. Dostupné z: <http://www.004.cz/kolik-je-homosexu-a-transsexu>
- [46] PRÁVO A ZÁKONY. 004.cz [online]. © 2001 – 2012. [cit. 2012-01-15]. Dostupné z: <http://www.004.cz/pravo-a-zakony>
- [47] RODINNÉ PRÁVO. Homoparentalita. *Rodinne-pravo.divoce.cz* [online]. © 2012. [cit. 2012-01-02]. Dostupné z: <http://rodinne-pravo.divoce.cz/homoparentalita-50702/>
- [48] SOKOLOVÁ, Věra, 2004. „A co děti?..“: gay a lesbické rodičovství. In: FORMÁN- KOVÁ, Lenka, RYTÍŘOVÁ, Kristýna [eds.]. *ABC feminizmu*. [online]. Brno: NESEHNUTÍ, s. 81 – 96. [cit. 2012-01-02]. Dostupné z: <http://www.fhs.cuni.cz/gender/pdf/rodice.pdf>
- [49] TALANDOVÁ, Jaroslava, 1997. Sociální postavení lesbických žen a alternativní modely v kontextu heterosexuální společnosti. *Alia* [online]. č. 3 [cit. 2012-01-10]. ISSN 1211-4103. Dostupné z: <http://web.archive.org/web/20071217011126/http://scalex.cz/sophia/taland/obsah.htm>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

RP Registrované partnerství.

PP Pěstounská péče.

g/l Gay/lesbická.

HM Homosexuálové.

HT Homosexuálové.

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1 Pohlaví

Obrázek 2 Sexuální orientace

Obrázek 3 Náboženská víra

Obrázek 4 Věkové složení

Obrázek 5 Nejvyšší dosažené vzdělání

Obrázek 6 Partnerský vztah

Obrázek 7 Děti

Obrázek 8 Postoje k rodičovství homosexuálních párů

Obrázek 9 Asistovaná reprodukce pro lesby

Obrázek 10 Názory na míru tolerance společnosti

Obrázek 11 Reorganizace ústavní péče

Obrázek 12 Názory na kvalitu výchovy dítěte stejnopohlavním párem

Obrázek 13 Názory na potřebu mužského a ženského vzoru ve výchově

Obrázek 14 Názory na vývoj sexuální orientace dětí homosexuálních rodičů

Obrázek 15 Názory na míru stigmatizace dítěte

Obrázek 16 Postoje k rodičovství homosexuálních párů podle partnerského vztahu

Obrázek 17 Postoje k rodičovství homosexuálních párů podle přítomnosti dětí

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1 Pojem „normální rodina“ (heterosexuálové)

Tabulka 2 Pojem „normální rodina“ (homosexuálové)

Tabulka 3 Postoje k rodičovství stejnopohlavních párů (HM respondenti)

Tabulka 4 Postoje k rodičovství stejnopohlavních párů (HT respondenti)

Tabulka 5 Postoje k rodičovství stejnopohlavních párů (χ^2)

Tabulka 6 Adopce dětí pro stejnopohlavní páry (HM respondenti)

Tabulka 7 Adopce dětí stejnopohlavními páry (HT respondenti)

Tabulka 8 Adopce dětí pro homosexuální páry (χ^2)

Tabulka 9 Asistovaná reprodukce pro lesby (HM resp.)

Tabulka 10 Asistovaná reprodukce pro lesby (HT resp.)

Tabulka 11 Asistovaná reprodukce pro lesby (χ^2)

Tabulka 12 Názory na míru tolerance společnosti (HM respondenti)

Tabulka 13 Názory na míru tolerance společnosti (HT respondenti)

Tabulka 14 Názory na míru tolerance společnosti (χ^2)

Tabulka 15 Podmínky homosexuálů k výchově dětí (HM respondenti)

Tabulka 16 Podmínky homosexuálů k výchově dětí (HT respondenti)

Tabulka 17 Podmínky homosexuálů k výchově dětí (χ^2)

Tabulka 18 Reorganizace ústavní péče

Tabulka 19 Názory na kvalitu výchovy dítěte stejnopohlavním párem (HM respondenti)

Tabulka 20 Názory na kvalitu výchovy dítěte stejnopohlavním párem (HT respondenti)

Tabulka 21 Názory na kvalitu výchovy dítěte stejnopohlavním párem (χ^2)

Tabulka 22 Názory na potřebu mužského a ženského vzoru ve výchově (HM respondenti)

Tabulka 23 Názory na potřebu mužského a ženského vzoru ve výchově (HT respondenti)

Tabulka 24 Názory na potřebu mužského a ženského vzoru ve výchově (χ^2)

Tabulka 25 Názory na vývoj sexuální orientace dětí homosex. rodičů (HM respondenti)

Tabulka 26 Názory na vývoj sexuální orientace dětí homosex. rodičů (HT respondenti)

Tabulka 27 Názory na míru stigmatizace dítěte (HM respondenti)

Tabulka 28 Názory na míru stigmatizace dítěte (HT respondenti)

Tabulka 29 Postoje heterosexuálů, žijících ve vztahu, k rodičovství homosexuálů

Tabulka 30 Postoje heterosexuálů, žijících bez partnera, k rodičovství homosexuálů

Tabulka 31 Postoje k rodičovství homosexuálních párů podle partnerského vztahu

Tabulka 32 Postoje HT k rodičovství homosexuálních párů podle přítomnosti dětí

Tabulka 33 Postoje HT k rodičovství homosexuálních párů podle přítomnosti dětí

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P1   Vzor dotazníku pro výzkum

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

Dobrý den,

ráda bych Vás touto cestou požádala o pomoc při výzkumu týkajícího se názorů na homosexualitu a rodičovství v naší společnosti. **Dotazník je naprosto anonymní** a získané informace budou použity pouze v mé diplomové práci.

Při vyplňování dotazníku označte vždy jednu odpověď, pokud u otázky není uvedeno jinak. Pokud se Vám žádná odpověď nehodí, vypište stručně Váš názor v kolonce „jiná možnost“.

Děkuji Vám za ochotu a čas strávený vyplněním dotazníku. Pavla Minxová

---

1. **Jste** a) žena b) muž
2. **Vaše sexuální orientace:** a) homosexuální b) heterosexuální
3. **Jste věřící?** a) ano b) ne

4. **Patříte do věkové skupiny:**
  - a) 25 - 34
  - b) 35 – 45

5. **Vaše nejvyšší dosažené vzdělání:**
  - a) základní
  - b) střední bez maturity
  - c) úplné střední s maturitou
  - d) vyšší odborné
  - e) vysokoškolské

6. **Žijete v pevném partnerském svazku?**
  - a) ano (uved'te prosím, jak dlouho) .....
  - b) žiji ve vztahu, který není v souladu s mou sexuální orientací (homosexuál žijící v heterosexuálním vztahu)
  - c) ne, momentálně jsem bez partnera(ky)

7. **Máte děti?**
  - a) ano, mám děti ve vlastní péči
  - b) ano, ale nemám je ve vlastní péči
  - c) ne

8. Co si představujete pod pojmem „normální rodina“? (Můžete označit víc odpovědí)

- a) dlouhodobý vztah dvou lidí opačného pohlaví, spojený manželstvím a jejich děti
- b) dlouhodobý vztah dvou lidí opačného pohlaví, bez nutnosti manželství a jejich děti
- c) dlouhodobý vztah dvou lidí (opačného i stejného pohlaví) a jejich děti
- d) dlouhodobý vztah dvou lidí (opačného i stejného pohlaví) bez nutnosti mít děti
- e) nezáleží na vnitřním uspořádání rodiny, důležité je, aby rodina plnila své funkce a byla zajištěna řádná výchova dětí
- f) nevím, nepřemýšlel(a) jsem o tom
- g) jiná možnost .....
- .....

9. Měli by podle vašeho názoru mít homosexuální jedinci možnost vychovávat děti?

- a) určitě ano, potřebu rodičovství cítí homosexuálové stejně jako heterosexuálové
- b) ano, ale pouze vlastní děti z předchozích heterosexuálních vztahů
- c) pouze lesby, protože ženy jsou od přírody předurčeny být matkami
- d) určitě ne, je to proti přírodě
- e) nevím, nepřemýšlel(a) jsem o tom
- f) jiná možnost .....
- .....

10. Myslíte si, že by měl zákon o registrovaném partnerství umožnit homosexuálním párům adopci?

- a) určitě ano, dobrý rodič se nepozná podle sexuální orientace
- b) ano, ale až v případě, kdy dítě není umístitelné u heterosexuálního páru či jedince
- c) určitě ne, je to proti přírodě
- d) nevím, nepřemýšlel(a) jsem o tom
- e) jiná možnost .....
- .....

11. Myslíte si, že naše společnost umožňuje homosexuálům svobodně se rozhodnout, zda si pořídít a vychovávat dítě?

- a) ano, naše společnost je tolerantní k rodičovství homosexuálních párů či jedinců
- b) spíše ne, ale pokud se gay či lesba rozhodnou pořídít si dítě, nikdo a nic jim v tom nezabrání
- c) určitě ne, jak z hlediska právního, tak i z hlediska (ne)tolerance
- d) nevím, nepřemýšlel(a) jsem o tom
- e) jiná možnost .....
- .....

12. Myslíte si, že mají gayové a lesby u nás vhodné podmínky k výchově dětí?

- a) ano, mají stejné podmínky jako běžný heterosexuální pár
- b) spíše ne, homosexuální rodiče jsou v naší společnosti zatím spíš neviditelní, je to však jen otázka času
- c) určitě ne, homosexuální rodiče jsou často vystaveni diskriminaci ze strany většinové společnosti
- d) nevím, nepřemýšlel(a) jsem o tom
- e) jiná možnost .....
- .....

13. Myslíte si, že plánované rušení kojeneckých ústavů, a celkově reorganizace ústavní péče v naší republice, by mohla přinést homosexuálním jedincům a párům větší možnosti svěřením dítěte do pěstounské péče?

- a) spíše ano, bude potřeba mnoho nových pěstounů
- b) spíše ne, podle mého názoru k žádné reorganizaci nedojde, změny budou spíš jen formální
- c) určitě ne, pěstounská péče bude přednostně umožněna především heterosexuálům
- d) nevím, nepřemýšlel jsem o tom
- e) jiná možnost .....
- .....

14. Asistovaná reprodukce (umělé oplodnění) je v naší republice umožněna pouze neplodnému heterosexuálnímu páru, i bez nutnosti manželství. Jaký je váš názor na uzákonění možnosti asistované reprodukce také pro lesbické páry?

- a) Lesbickým párům by měla být dána možnost podstoupit v naší republice umělé oplodnění, aby nemusely obcházet zákon, případně cestovat za svým snem do zemí, kde je asistovaná reprodukce lesbám povolena.
- b) Nelíbí se mi možnost uzákonění asistované reprodukce pro lesby. Pokud chtějí vychovávat dítě, mělo by to být pouze dítě počaté přirozenou cestou.
- c) nevím, nepřemýšlel(a) jsem o tom
- d) jiná možnost .....

.....

15. Může podle vašeho názoru lesbický či gay pár nabídnout dítěti kvalitní výchovu, aniž by byl ohrožen zdravý vývoj dítěte?

- a) určitě ano, homosexuální pár má stejné možnosti a předpoklady jako pár heterosexuální
- b) pouze částečně, rodina homosexuálních rodičů u nás není zatím příliš obvyklá a dítě takových rodičů se může cítit odtrženo a zesměšňováno
- c) určitě ne, rodina homosexuálního páru je v rozporu s tradiční rodinou a pouze v tradiční rodině je zajištěn zdravý vývoj osobnosti dítěte
- d) nevím, nepřemýšlel(a) jsem o tom
- e) jiná možnost .....

.....

16. Jak se stavíte k názoru, že dítě pro svůj zdravý vývoj potřebuje mužský i ženský vzor?

- a) určitě potřebuje mít mužský i ženský vzor doma
- b) potřebuje, ale nemusí ho mít nutně doma (chybějící mužský či ženský vzor nahradí širší rodina a přátelé)
- c) nutně nepotřebuje, pro zdravý vývoj jsou důležitější jiné vzory než mužský a ženský princip
- d) nevím, nepřemýšlel(a) jsem o tom
- e) jiná možnost .....

.....

17. Jaký je Váš názor na tvrzení: V rodině homosexuálních rodičů je ohrožen zdravý vývoj sexuální orientace dětí? (Můžete označit víc odpovědí)

- a) souhlasím, výchova v rodině homosexuálních rodičů má vliv na homosexuální orientaci dětí
- b) nesouhlasím, výchova homosexuálními rodiči často vede pouze k větší toleranci dětí k rozdílnostem
- c) nesouhlasím, dítě má sexuální orientaci danou již při narození, výchova nemá vliv
- d) nevím, nepřemýšlel(a) jsem o tom
- e) jiná možnost .....
- .....

18. Myslíte si, že homosexualita rodičů je pro dítě tíživým stigmatem ve skupině vrstevníků?

- a) ano, dítě je vystaveno posměchu, někdy i šikaně svých vrstevníků
- b) může být, ale nemusí, záleží na věku a osobnosti dítěte
- c) ne, děti takové věci neřeší
- d) nevím, nepřemýšlel(a) jsem o tom
- e) jiná možnost .....
- .....

Děkuji Vám za ochotu a čas, který jste věnovali vyplnění dotazníku. Pavla Minxová